

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

**GÖTEBORGS
HÄLSOVÅRDSNÄMDS
ÅRSBERÄTTELSE**

FÖR

1907

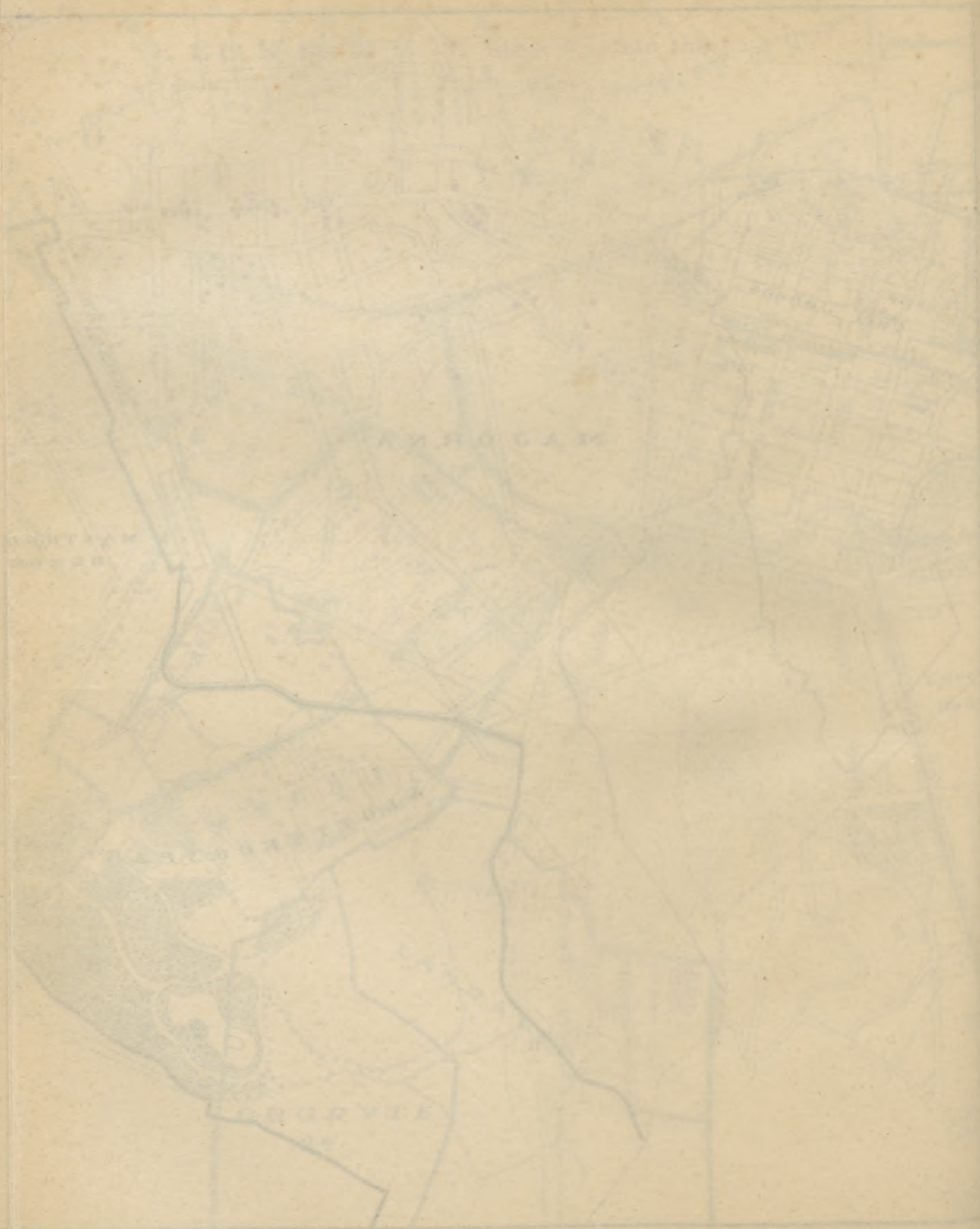
UTARBETAD AF

KARL JOH. GEZELIUS

FÖRSTE STADSLÄKARE

GÖTEBORG
GÖTEBORGS LITOGRAFISKA AKTIEBOLAG
1908

**GÖTEBORGS
HÄLSOVÅRDSNÄMDS
ÅRSBERÄTTELSE**

FÖR

1907

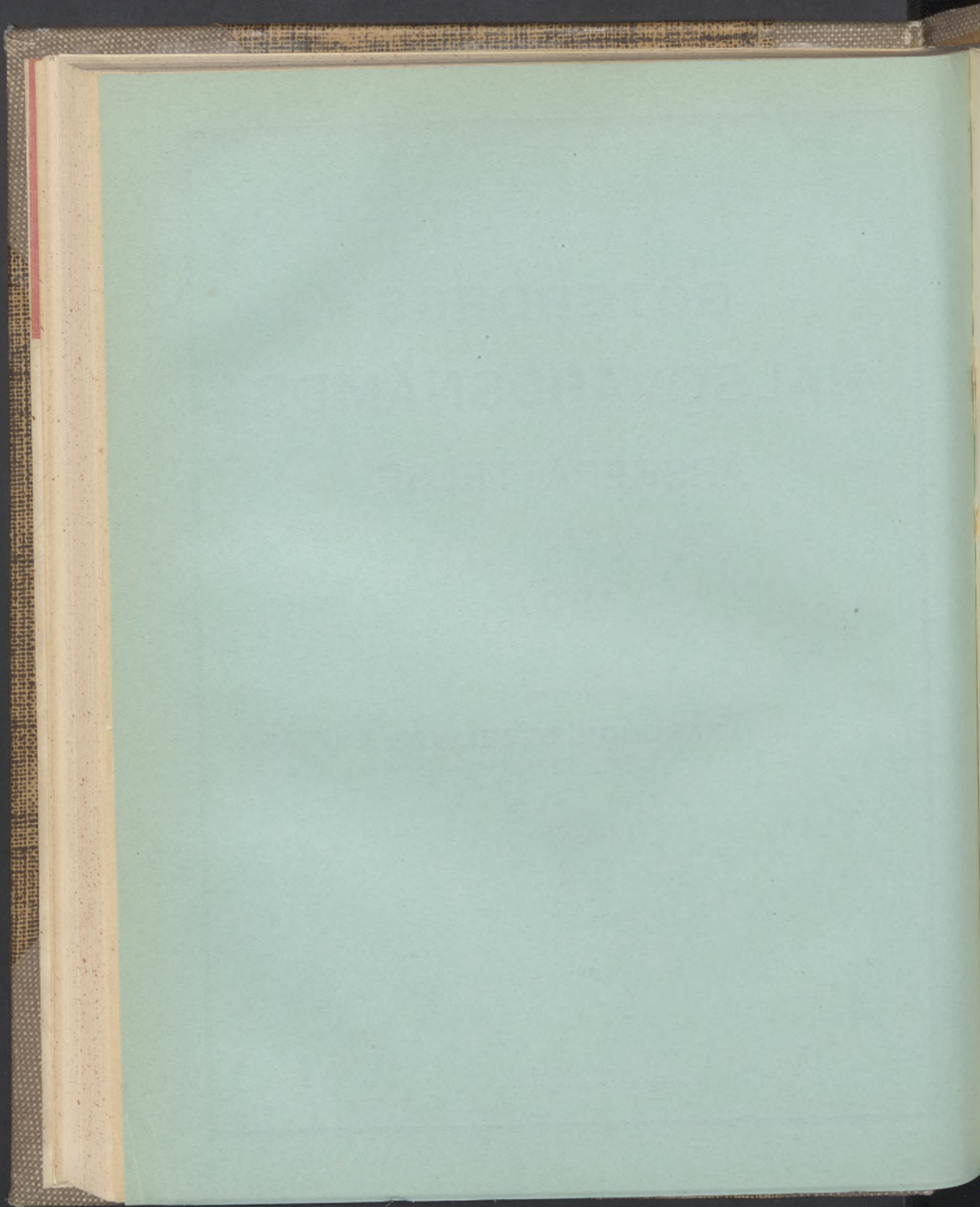
UTARBETAD AF

KARL JOH. GEZELIUS

FÖRSTE STADSLÄKARE

GÖTEBORG
GÖTEBORGS LITOGRAFISKA AKTIEBOLAG
1908

GÖTEBORGS
HÄLSOVÅRDSNÄMDS
ÅRSBERÄTTELSE

FÖR

1907

CARL LAMBERG.

UTARBETAD AF

KARL JOH. GEZELIUS

FÖRSTE STADSLÄKARE.

GÖTEBORG 1908

GÖTEBORGS LITOGRAFISKA AKTIEBOLAG

Till Stadshufvudstyre i Göteborg

Såsom sin Årsberättelse för år 1907 för Hälsovårdsnämnden
äberopa det af förste stadshufvud Karl Joh. Gexelius utarbetade
samt af Nämnden godkända förslag till sådan berättelse som
jämte tillhörande bilagor lämnad öfverlämnas.

Göteborg i Maj 1908

På Hälsovårdsnämndens vägnar:

CARL LAMBERG.

B. Lambert.

Innehåll.

I. Hälsovårdsnämnden och därunder hörande personal och inrättningar	sid. 1
II. Hälsovården:	
a) Stadsgrundens renhållning	» 3
b) Vattenledningar	» 5
c) Bostäder och byggnader, där många människor samlas ..	» 6
d) Vissa åtgärder till förekommande af smittosamma sjukdomars spridning	» 7
e) Matvarukontrollen:	
Stadsveterinärens årsberättelse	» 10
f) Kemiska analyser:	
Stadskemistens årsberättelse	» 27
g) Andra ärenden	» 42
III. Sjukvården	» 43
IV. Befolkning och dödlighet	» 50
V. Väderlek, gångbara sjukdomar och dödsorsaker	» 52

Innehåll

I Hälsovårdsnämnden och läroverksamhetens personal och inrättningar 1

II Hälsovården:

a) Stadsstyrelsens verksamhet 2

b) Vårdbesökningar 3

c) Kostnader och byggnader för många människor 4

d) Vissa åtgärder till förbättring av sanitetsvården 5

e) Hälsovården 6

f) Medicinsk kontroll 7

g) Stadsstyrelsens verksamhet 10

h) Kemiska analyser 11

i) Stadsstyrelsens verksamhet 12

j) Andra ärenden 13

III Hälsovården 14

IV Befolkning och hälsa 15

V Världens kända sjukhus och läroverksamhet 16

Förteckning å tabeller.

- Tab. 1. Sammarisk redogörelse för sundhetspolisens arbeten under 1907.
- » 2. Renhållningsanordningarna i Göteborg 1907, samt stall, fähus och svinstia i hvarje stadsdel.
- » 3. Af Göteborgs hälsopolis under år 1907 verkställda beslag å födoämnen.
- » 4. Uppgift å under år 1907 i offentliga slakthuset och å dess köttbesikttningsbyråer undersökta djurkroppar.
- » 5. Öfversikt öfver antalet charkuteriverkstäder samt handelslägenheter för kött, fläsk och charkuterivaror inom olika stadsdelar vid slutet af år 1907.
- » 6. Uppgift å bagerierna i Göteborg vid slutet af år 1907.
- » 7. Uppgift å lokaler, i hvilka mjölk och grädde vid slutet af år 1907 saluhållits.
- » 8. Öfversikt af födda i Göteborg år 1907, med fördelning på månader.
- » 9. Öfversikt af födda i Göteborg år 1907, med fördelning på församlingar.
- » 10. Befolkningens rörlighet i hvarje af Göteborgs stads församlingar år 1907.
- » 11. Dödsfall och dödlighet för månad bland kyrkoskrifna i Göteborg åren 1903—1907.
- » 12. Dödligheten inom Göteborg år 1907 för olika stadsdelar bland mantalsskrifna befolkningen.
- » 13. Öfversikt af meteorologiska observationerna i Göteborg år 1907.
- » 14. Sammandrag öfver de epidemiska sjukdomarna i Göteborg år 1907.
- » 15. Öfversikt af smittosamma sjukdomar i Göteborg åren 1898—1907.
- » 16. Sammandrag öfver sjukligheten i Göteborg år 1907, enligt uppgift från 11 distriktsläkare.
- » 17. Gångse sjukdomar i Göteborg år 1907, fördelade på månader, enligt uppgift från 11 distriktsläkare.

- Tab. 18. Dödsorsakerna år 1907 bland i Göteborg kyrkoskrifna, inom och utom staden affidna (efter ålder och kön).
- » 19. Dödsorsakerna år 1907 bland i Göteborg kyrkoskrifna inom och utom staden affidna; (fördelade efter sina hufvudgrupper på månader och kvartal.)
 - » 20. Dödsorsakerna i Göteborg år 1907 bland här kyrkoskrifna, fördelade på stadsdelar.
 - » 21. Dödsorsakerna bland här kyrkoskrifna, som år 1907 affidit utom staden.
 - » 22. Dödsorsakerna i Göteborg år 1907 bland främlingar.
 - » 23. Dödsfall på 1,000 innevånare i nedanstående sjukdomar årligen 1903—1907, samt medeltal för denna och föregående 5-årsperiod.
 - » 24. Jämförande öfversikt af antalet dödsfall i folksjukdomarna samt några andra sjukdomar i Göteborg åren 1898—1907.

I. Hälsovårdsnämnden med därunder hörande personal och inrättningar.

Hälsovårdsnämnden, hvars ledamöter varit desamma som under föregående år, har under redovisningsåret haft 20 sammanträden. Därvid behandlade ärenden hafva registrerats i 210 paragrafer. Enligt diariet inkommo 489 skrivelser och enligt broffböckerna utgingo 133.

Distriktsläkarne.

Förordnande såsom distriktsläkare har förnyats på 3 år från 1 okt. 1907 för förutvarande distriktsläkarne F. O. Åberg, E. Rydelius och V. Bruhn, samt från 1 jan. 1908 för likaledes förutvarande distriktsläkaren R. Hälén.

I sammanhang med den år 1906 beslutade förändringen af distriktsläkarnes lönestat anmodades Hälsovårdsnämnden att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till reglering af dessa löner i förhållande till göromålens omfattning i olika distrikt, men beslöto Stadsfullmäktige emellertid den 3 oktober 1907 på hemställan i ärendet af Hälsovårdsnämnden, att sådan reglering icke för närvarande skulle ega rum.

Poliklinikerna.

Vid de under Nämndens förvaltning hörande poliklinikerna i Gamla Artillerikasernen har under året åt stadens medellöse fortfarande meddelats kostnadsfri läkarebehandling i kvinnosjukdomar, ögonsjukdomar samt tandsjukdomar, hvarjämte sjukgymnastik och massage likaledes kostnadsfritt där gifvits. En afdelning för sjukdomar i matsmältningsorganen har under året öppnats. Vid polikliniken i Masthuggsbergens församlingshydda har allmän mottagning för in- och utvärtes sjukdomar hållits under hela året. Redogörelse för verksamheten å de olika afdelningarne meddelas under kap. sjukvården.

Epidemisjukhuset.

Den i föregående årsberättelse omnämnda tillbyggnaden af stadens epidemisjukhus har under året till stor del hunnit afslutas, så att de nya paviljongerna före årets slut delvis kunnat tagas i användning. Redogörelse för de vidtagna ändringarne och tillbyggnaderna kommer att i följande årsredogörelse inflyta.

Förordnande såsom biträdande läkare vid sjukhuset förnyades på 1 år från den 1 okt. för Med. Lic. Adolf Strömstedt.

Löneförhöjning har af Stadsfullmäktige på Hälsovårdsnämndens hemställan beviljats åt läkarne vid sjukhuset med 500 kr. för hvardera.

Patientafgifterna utgå från 1 jan. 1908 för patient från Göteborg med 4 kr. för enskildt rum och 3 kr. för deladt å 1:sta klassens afdelning och med resp. 5 och 4 kr. för patient från annan ort; å allmänt rum är vård afgiftsfri för patient från staden och utgår med 2 kr. för främling.

Redogörelse för sjukhusets verksamhet återfinnes under kap. sjukvården

Hemmet för lungotssjuka.

Inga förändringar i fråga om sjukhusets förvaltning vidtagna under året; redogörelse för sjukvården meddelas längre fram i berättelsen.

Vaccinationen.

Den kostnadsfria offentliga vaccinationen, som verkställes af 3:ne af Hälsovårdsnämnden aflönade läkare uteslutande med animal vaccin, har fortgått under maj, juni och september månader.

Fosterbarnvården.

Vid början af året stodo 761 fosterbarn under 7 års ålder under Hälsovårdsnämndens tillsyn. Under året hafva 336 barn nyanmälts, under det att 227 upphört att vara underkastade inspektion. Af dessa hafva 61 uppnått 7 års ålder, 94 hafva återtagits af föräldrar eller andra målsmän, 12 hafva omhändertagits af fattigvården, 3 af barnhem, 29 afflyttat från staden och slutligen hafva 28 aflidit, däraf 24 under 1 års ålder. Vid årets slut kvarstodo sålunda 870 barn under inspektionen.

Förbud att mottaga fosterbarn har af Nämnden utfärdats för 12 hem. För uraktlåtenhet att anmäla fosterbarn hafva fyra personer af polisdomstolen ådömts böter, samt en till 50 kronors böter för uraktlåtenhet att ställa sig Nämndens förbud till efter rättelse.

Hälsopolisen.

En summarisk redogörelse för dennas verksamhet meddelas i Tab. 1. Från årets början har anställts en ny ordinarie tillsyningsman.

En stor del felaktigheter hafva efter anmaning af tillsyningsmännen vunnit rättelse utan att Nämnden behöft ingripa och redogöres härför närmare under de olika kapitlen af berättelsen. I 47 fall har dock rättsligt åtal behöft tillgripas för vinnande af rättelse.

I fråga om plan samt arbetets fördelning och omfattning har under året endast den förändring vidtagits, att den hygieniska tillsynen öfver fartyg i hamnen blifvit mera likformigt och regelbundet utförd samt därjämte utsträckt

att omfatta alla inom hamnområdet liggande fartyg vare sig de varit här hemmahörande eller ej.

Minderårige i fabriker och handverk.

Tillsynen öfver dessa fullgöres i enlighet med lagen af den 10 okt. 1900 och Kgl. Förordningen af 18 nov. 1881.

Af minderårige i industrielt yrke hafva 12 gossar och 1 flicka mellan 12—14 år samt 193 gossar och 16 flickor mellan 14—18 år stått under Nämndens tillsyn.

Den nämnden åliggande granskningen af registerböckerna öfver de i fabrik anställda minderårige har under året utförts af därtill särskildt af Nämnden förordnade tillsyningsmän, olika för stadens olika distrikt.

Öfver den verksamhet, som i Hälsovårdsnämndens tjänst utöfvats af *Stadskemisten* och *Nämndens bakteriolog* redogöra desse i särskilda, nedan införde berättelser, till hvilka hänvisas.

På framställning af Nämnden hafva Stadsfullmäktige åt denne senare befattningshafvare beviljat en löneförhöjning af 500 kr. att utgå fr. o. m. år 1908.

II. Hälsovården.

a) Stadsgrundens renhållning.

Stadens *renhållningsstyrelse* ombesörjde vid årets slut renhållningen inom 3,163 fastigheter, hvilka erlagt en renhållningsafgift af 264,889 kronor. Under året såldes gödningsämnen för 98,000 kronor. (Renhållningsföreståndaren).

Under föregående 5 år har styrelsens verksamhet omfattat följande antal egendomar:

år 1902	2,890
» 1903	2,915
» 1904	2,970
» 1905	3,040
» 1906	3,107

Renhållningsanordningarna inom olika stadsdelar framgå af Tab. 2, som visar att antalet egendomar, där renhållningsstyrelsen ej ombesörjer renhållningen uppgår till 1,292; och att sålunda ungefär 71 % af stadens fastigheter anlita renhållningsstyrelsens hjälp.

Inom 3,620 egendomar uppsamlas latrinen uti kistor, af hvilka 3,524 voro flyttbara samt ställda på cementplan, inom 813 uti spänner samt inom 83 uti grop, af hvilka 78 inom Lundby.

Som tillblandningsämne till latrinen användes kalk inom 793, torfnull inom 3,275 samt aska inom 139, utan blandning behandlades latrinen inom 217 egendomar, af hvilka 209 lågo inom Lundby.

Urinkurar på gårdar förefunnos till antal af 3,102 och underjordiskt aflopp från 3,805 inom staden (utom Lundby) belägna gårdar. Uppsamling af sopor och afskräde skedde inom 3,852 egendomar i täta baljor på cementplan, af hvilka 3,126 voro försedda med underjordiskt aflopp. Dessutom uppsamlades soporna inom 300 egendomar i ej flyttbara kärl, inom 14 i latrinkistorna, inom 11 i vagn samt blott i köken inom 13.

Utaf 420 stall, 185 fähus och 214 svinhus hade 241 underjordiskt aflopp.

Renhållningsanordningarne hafva af hälsopolisen öfvervakats genom 46,713 besök i gårdarne.

Vid tillsynen öfver afträdesinrättningar hafva anmärkningar i 99 fall måst göras mot afträdeskistornas beskaffenhet, i 40 fall mot sopbaljorna, i 101 mot cementunderlagen samt i 23 mot rälsanordningarne.

Behovvet af en särskild stallordning gör sig kraftigt gällande. En stor del stall äro vanliga skjul, uppförda på upplagsplatser, obebyggda tomter och t. o. m. på gårdar.

Vid deras uppförande har i allmänhet ingen hänsyn tagits till djurens bästa, lika litet som tillräckligt skyddande åtgärder vidtagits mot markens förorenande.

I en af stadens tätare bebyggda delar har under året anträffats ett slags stall anordnad af en större packlår.

Tillsynen öfver stallbyggnaderna har föranledt inläggandet af nytt golf i 33 fall, hvarjämte anordningarne för tillvaratagandet af den fasta och flytande stallspillningen fått af behovvet påkallade förbättringar i resp. 42 och 19 fall.

Särskildt i stadens utkanter finnas ett temligen stort antal svinhus, hvilka under året föranledt ett flertal anmärkningar, på grund af hvilka bl. a. nya cementgolf blifvit inlagda på 48 ställen.

Mölnbals- och Fattighusån. Någon nämnvärd olägenhet från dessa vat- tendrag hafva under året icke förefunnits, hvilken omständighet torde kunna sättas i samband med årets rikliga nederbörd, som under månaderna juni— augusti uppgick till 414 mm. mot det för dessa månader här funna medeltalet af 215 mm.

Olägenheter på grund af bristfälliga *afloppsledningar* ha under året före- kommit i ett ej ringa antal fall, som påkallat Hälsovårdsnämndens ingripande.

Tvänne af dessa fall, det ena inom fastigheten n:o 18 Östra Skansgatan, det andra på Krokslättsgatan, hafva varit svårlösta, alldenstund felaktigheterna varit belägna på långt afstånd från det ställe och inom helt andra fastigheter än de, inom hvilka olägenheterna gjort sig gällande.

Kloakledningarna hafva under året utvidgats med:

allmänna rörledningar.....	235 meter
gatubrunnar	38 stycken

Vid 1907 års slut funnos af staden utförda:

allmänna ledningar	114,974 meter
sidoledningar.....	59,597 »
gatubrunnar	4,044 stycken
nedstigningsbrunnar	661 »
ventilationsbrunnar	1,247 »
spolningsluckor.....	142 »
afstängningsluckor.....	8 »

b) **Vattenledningar.** (*Kapten Glosemeyer.*)

Antalet serviser, som vid årets början utgjorde 3,762 har under året ökats med 40.

Rörnätets längd har ökats med 1,246 meter och utgjorde vid årets slut 152,265 meter.

Vid *Delsjön* har filtreringen fortgått dygnet om under hela året med en filtrerhastighet af i medeltal 2,58 meter i dygnet och ett maximum af 5,51 m., vid tillfälle, då ett filter för rensning varit satt ur verksamhet.

De *täckta filterna vid Alelyckan*, älfvatten, ha likaledes varit i verksamhet hela året. Antalet bakteriekolonier pr cm³ vatten har utgjort i det ofiltrerade vattnet i medeltal 1,882 och maximum 7,814, under det att i det efter filtrering använda vattnet medeltalet varit 54 samt antalet pr cm³ i 41 fall öfverskridit 100, max. 236. Filtrerhastigheten har varit i medeltal 1,68 m. pr dygn.

Naturfilterna vid Lerjeholm. Till pumpbrunnen har under hela året lämnats vatten dels från den större grundvattenbrunnen, dels från 18 st. af de 20 äldre rörbrunnarna.

Af grundvatten har under året användts sammanlagdt 1,742,506 m³.

Af i luftningsbassängen tagna 264 prof ha 178 visat sig fria från bakterier, 83 ha visat 1—5 bakteriekolonier pr kubikcentimeter vatten, 3 prof 6—10 kolonier samt intet prof mer än 10.

Vid *Delsjön* utgjorde årets nederbörd 901 mm., motsvarande en vattenmängd af 8,231 millioner m³, då sjöns nederbördsområde beräknas till 914

har. Vid årets slut var Delsjöns vattenstånd + 76,74 mot + 75,15 eller 1,59 meter högre än vid 1906 års slut, således har i sjön magasinrats en vattenmängd af 1,938 millioner m³. Af vattentillgången har i staden konsumerats c:a 39 %, magasinrats c:a 24 % och förlorats genom afdunstning c:a 37 %.

Den totala vattenförbrukningen har under året uppgått till 6,138 millioner m³, af hvilken mängd 53 % utgjort Delsjövatten, 28 % grundvatten och 19 % älfvatten.

Medelförbrukningen pr konsument och dygn uppgår till c:a 112 liter, som approximativt kunna fördelas på hushållet 73 liter, för industriella ändamål 32 liter samt för allmänna ändamål 7 liter.

Årets kostnader för drift och underhåll ha i rundt tal utgjort 197,500 kr. eller 3,22 öre pr m³ förbrukadt vatten.

Med anläggnings-, ränte- och amorteringskostnader uppgår värdet pr m³ vatten till 7,25 öre.

Vattenledning till Lundby.

Genom beslut den 3 okt. uppdrogo Stadsfullmäktige åt vattenverksstyrelsen att för en kostnad af 570,000 kr. anlägga vattenledning till Lundby i enlighet med ett af styrelsens arbetschef upprättadt förslag.

Framställning om ändring af vissa delar af reglementet för vattenverken remitterades vid samma tillfälle till vattenverksstyrelsen och har sedermera särskildt i fråga om Lundby faststälts, hvarigenom bestämts, att styrelsen ej äger utlemna vatten till fastighet inom Lundby förr än visats att med drätselkammaren ingåtts aftal, hvarigenom till fastigheten hörande andel i för samfälligt behof afsatta gator, vägar och öppna platser utan penningeersättning öfverlåtits å staden, som äfven att den öfverlåtna andelen, enligt vederbörligt gravationsbevis, ej besväras af penningeinteckning eller, därest i aftalet bestämmelse i sådant hänseende träffats, annan inteckning.

c) Bostäder, nybyggnader etc.

Byggnadsverksamheten under året har att uppvisa 38 nybyggda bostadshus af sten och 19 af trä samt 48 magasins-, fabriks- och öfriga byggnader. Dessutom hafva 21 stenhus och 9 trähus varit underkastade större eller mindre ombyggnad.

Genom denna byggnadsverksamhet hafva 1,955 bostadsrum med 768 kök samt 377 andra rum tillkommit.

Å andra sidan hafva 48 hus, innehållande 352 bostadsrum, 157 kök och 7 butiker blifvit nedrifna samt 7 bostadsrum, 3 kök och 1 butikslägenhet af Hälsovårdsnämnden utdömda.

Från årets byggnadsbesiktningar är att anteckna. Inom 4 större fastigheter (3 i Maj. 7:de rote och 1 i Maj. 1:sta rote) har köksuppgången förlagts i byggnaden utanför och omedelbart intill stora hufvuduppgången, hvarigenom denna senare erhåller belysning och luft från köksuppgången. Då detta i hygieniskt afseende innebär en afsevärd olägenhet, bör anordningen, som möjligen i byggnadstekniskt hänseende är fördelaktig, dock på allt sätt motarbetas.

Då inga bestämmelser angående klosettrummens förläggande för närvarande i byggnadsordningen förefinnas, blir detta oftast förlagdt på det ställe, som därtill på enklaste sätt kan utnyttjas utan att hänsyn till belysning, lämplig utsugning eller friskluftstillförsel tages. Klosettrum bör alltid vara förlagdt så att direkt dagsljus erhålles, och bestämda föreskrifter för erhållande af tillfredsställande ventilation böra förefinnas.

d) Vissa åtgärder till förekommande af smittosamma sjukdomars spridning.

Hälsovårdsnämndens bakteriologiska laboratorium (D:r Göthlin). Under året ha 556 difteriprof undersökts, hvaraf 468 från staden och 88 från annan ort (profven från Örgryte äro inräknade bland stadens). Af dessa ha sammanlagdt 190 visat sig innehålla difteribaciller.

82 sputum- och urinprof ha undersökts på tuberkelbaciller, 30 af dessa med positivt resultat.

Widals reaktion har utförts å 30 blodprof.

I öfrigt ha 18 st. bakteriologiska undersökningar utförts (blod, abscesser, sekret, exsudat o. s. v.).

På uppdrag af Hälsovårdsnämnden har en mindre tyfoidfieberepidemi utanför Göteborg närmare undersökts. Det visade sig vara fråga om en infektion med bac. paratyphi B. Utförlig beskrifning lämnas uti Hygiea.

I Tab. 14 redogöres för under året anmälda fall af *smittosamma sjukdomar*, om hvilkas förekomst hvarje praktiserande läkare är skyldig underrätta Hälsovårdsnämnden.

Desinfektion af bostäder. Sedan anmälan om fall af smittosam sjukdom inkommit, göras af Hälsovårdsnämndens desinfektörer besök i de sjukes bostad, hvarvid för hvarje fall lämpade desinfektionsåtgärder vidtagas och lägges därvid särskild vikt vid att af den sjuke användt linne och sängutrustning samt golfmattor med största omsorg smittrenas samt att lägenheten grundligt rengöres.

I lägenhet, som varit bebodd af lungotspatient, har efter den sjukes frånfalle, förflyttning till sjukhus eller anmäld flyttning till annan bostad, formalin-

desinfektion enligt Breslaumetoden verkstälts i 550 fall; sammanlagda antalet rum, som underkastats smittrening enligt ena eller andra metoden, har uppgått till 2,260.

Desinfektion af offentligen till salu genom auktionskammaren utbjudna *begagnade kläder* har verkstälts i 134 fall.

Kostnadsfri vaccination med animal vaccin har verkstälts af Nämndens vaccinatörer å 1,419 barn, hvarvid i 27 fall utan resultat. Vaccinationerna hafva utförts under senare hälften af maj samt under juni och september månader. Fördelningen å församlingar och vaccinatörer framgår af följande tabell:

	Domkyrko förs.,	Haga,	Masth.,	Carl Johans,	Gamlestad.,	Christ.,	Lundby
D:r Esping	—	—	—	—	—	—	153
D:r Hindmarsh	183	93	8	—	180	49	—
D:r Livijn	7	12	445	285	—	4	—

Enligt uppgift från vaccinatörerna hafva af dessa vaccinationer nära 40 % verkstälts å folkskolebarn, som vid undersökning icke företett tecken på förut gjord vaccination.

Fastän dessa skolvaccinationer medräknas, uppgår vaccinationsprocenten å de offentliga vaccinationerna endast till c:a 32 % och ställer sig för de olika församlingarna sålunda: Domkyrkoförsamlingen 25 %, Christine 18 %, Haga 22 %, Masthuggets 33 %, Carl Johans 49 %, Gamlestadens 38 % samt Lundby församling 36 %. Då man betänker att dessa vaccinationer äro kostnadsfria, verkställas af läkare samt med uteslutande animal vaccin, måste man erkänna att de anförda siffrorna visa ett klen resultat.

Af meddelanden från vaccindepåföreståndaren, länets förste provinsialläkare, som handhar vaccinationen äfven för Göteborgs stad, framgår att inom staden under året sammanlagdt 2,620 vaccinationer verkstälts, således i 1,201 fall af andra vaccinatörer än dem, som på Hälsovårdsnämndens bekostnad tillhandagå allmänheten. Vaccinationsprocenten för staden utgör sålunda 59,1 %, hvilket icke kan anses vara tillfredsställande.

Åtgärder mot veneriska sjukdomars spridning (ur andre stadsläkarens årsberättelse).

Vid början af år 1907 utgjorde:

a) antalet af å polisens lista inskrifna sig i staden uppehållande prostituerade kvinnor	77
Under loppet af 1907:	
1) återkommo förr inskrifna	84
2) blefvo af Poliskammaren ålagda allmän besigtning	17
Summa	178

Vid början af 1907 utgjorde:

b) antalet kvinnor, som underkastat sig sundhetsbesigtning enligt 2 art. § 5 af för besigtningssbyrån gällande stadgar.....	1
Under loppet af 1907 hafva underkastat sig sundhetsbesigtning enligt ofvanskrifna stadgar	5
hafva dessutom vid gifven anledning blifvit besigtigade, men hvilkas regelmässiga besigtning förklarats bero af deras framtida uppförande af hvilka remitterats till Holtermanska sjukhuset för venerisk smitta	105
Summa besigtigade men ej inskrifna kvinnor.....	24
Hela antalet under året besigtigade kvinnor har utgjort	110
	288

Vid slutet af 1907 voro:

a) af de prostituerade kvinnorna:	
afvikna från staden	60
af Poliskammaren tillsvidare befriade från besigtningsskyldighet...	6
häktade eller dömda till tvångsarbete	17
intagen å Frälsningsarmens räddningshem vid Södra Vägen	1
intagen å Allm. och Sahlgrenska sjukhuset.....	1
intagna å fattigvårdsanstalten Gibraltar	2
afidna	3
kvarvarande vid årets slut (däraf 2 intagna å Holtermanska sjukh.)	88
Summa	178

b) af dem, hvilka underkastat sig besigtningsskyldighet enligt art. 2 § 5 af stadgarne för besigtningssbyrån,	
ålagda allmän besigtning	4
kvar vid årets slut.....	1
Summa	5

Antalet verkställda besigtningar	7,504
(mot 7,204 år 1906)	
Antalet till Holtermanska sjukhuset remitterade kvinnor.....	88
af hvilka remitterats en gång.	62
och två eller flera gånger	26
så att antalet remisser utgjort	127
(mot 103 år 1906)	
Antalet besigtigade kvinnor	288
(mot 296 år 1906)	

Sjukdomstablå:

1907	Dröppel	Sjanker	Syfilis	Bulnad å köns- delarne Bubo Bartholin.	Sår af obestämd art	Hudsjuk- domar	Summa
Januari	4	5	—	—	—	—	9
Februari	2	1	1	—	—	—	4
Mars	2	4	4	1	2	—	13
April	3	2	—	—	2	—	7
Maj	5	7	2	2	1	1	18
Juni	6	5	1	2	1	—	15
Juli	5	5	2	1	2	—	15
Augusti	3	3	2	1	—	1	10
September	1	2	2	1	1	—	7
Oktober	2	3	1	1	2	1	10
November	2	4	6	1	—	—	13
December	2	3	—	—	—	—	5
Summa	37	44	21	10	11	3	126

e) **Matvarukontrollen.** (*Stadsveterinären C. L. Blomgren.*)

I kontrollen öfver matvaruhandeln ha 7 af Hälsovårdsnämndens tillsyningsmän under året deltagit, och ha de i och för densamma tillsammans verkställt 48,701 besök och besigtningar, hvaraf å torg 4,354 (å Kungstorget 1,212, å Grönsakstorget 745, å Fisktorget 977, å Masthuggstorget 593, å Stigbergstorget 276, å Kusttorget 194, å Olskrokstorget 140 och å Skanstorget 217), vid Kustens fiskbrygga 110, i saluhallar 6,919, i salubodar för födoämnen 23,295, i upplagsmagasiner för födoämnen 6,211, i bagerier 2,731, i korffabriker 3,214, i spisningslokaler 1,219, å båtar, hvarå isynnerhet handel med fisk ägt rum, 586 samt i slakterier, belägna å landsbygden inom länet i stadens närhet, 62. Att ej några besök å det nya Landalatorget här ofvan blifvit antecknade, har berott därpå, att detsamma så sent under året, som den 9 nov. af magistraten blef förklaradt upplåtet till handel med lifsförnödenheter, men ingen dylik handel där under återstående delen af året ägt rum.

Förutom ofvannämnda besigtningar ha tvenne hvarandra åtföljande tillsyningsmän å torg och i matvarubutiker under året för Hälsovårdsnämnden verkställt inköp af 546 prof af födoämnen och drycker, hvilka till stadskemisten öfverlämnats för närmare undersökning. Angående dessa varors slag och resultatet af undersökningarne meddelas upplysningar i den af stadskemisten för året afgifna berättelsen.

Själfr har jag öfvervakat en del af hälsopolisens arbeten beträffande matvarukontrollen och med biträde af en tillsyningsman verkställt dagliga inspektioner å torg, i vågbodar, i saluhallar, i matvarubutiker och i korffabriker med därtill hörande lagerrum äfvensom någon gång i veckan i ett par strax utanför staden belägna korffabriker, hvares innehafvare inom staden i förhyrda butiker försälja sina tillverkningar.

Tillsynen öfver matvaruhandeln har omfattat icke allenast, att köttvarorna varit behörigen stämplade och att inga förskämda dylika saluhållits eller användts till beredning af charkuterivaror, utan äfven att såväl försäljnings-, berednings- som förvaringslokalerna för födoämnen varit snygga och att i desamma ordning och renlighet varit rådande.

Förutom dessa arbeten med matvarukontrollen har hälsopolisen under året i härvarande tullpackhus på anmodan af packhusinspektionen 149 gånger verkställt besigtningar å importerade köttvaror, hvilka undersökningar af mig utförts med biträde af en eller flera af hälsopolispersonalen. Af konfiskationskontoret har jag äfven en gång under året varit tillkallad för besigtning af ett till detsamma för försäljning öfverlämnadt parti ostron, som befanns vara stadt i förskämning och i följd däraf ansågs ej, såsom afsedt var, kunna få å tullauktion utbudas till försäljning, hvadan detsamma blef under hälsopolisens tillsyn oskadliggjordt. Äfvenledes har jag en gång under året varit anmodad att å ett vid härvarande kaj förtöjdt ångfartyg besigtiga ombord använd proviant, som trots klagomål från ett par besättningskarlar ändock befanns vara af oklanderlig beskaffenhet.

Kötthandeln har under året försiggått på ett snyggare och mera ordnadtt sätt än under föregående år, i det att under året alls ingen minuthandel med kött å torgen egt rum. Före den 1 april förra året saluhölls ju ännu kött å alla torgen af minst ett par hundra personer i huru små kvantiteter som helst, men efter denna tid har sådant där endast fått saluhållas i minst fjärdeparter af storboskap och häst samt i minst halfva kroppar af kalf, får, get och svin på grund af ett af Konungens Befallningshafvande den 28 okt. 1905 fastställdt stadgande, hvaröfver underdåniga besvär blefvo anförda, som först under året blifvit af Kungl. Maj:t pröfvade och underkända. I nådig resolution den 21 juni 1907 har nämligen Kungl. Maj:t förklarad sig lämna utan afseende de underdåniga besvär, som dels af Torslanda kommun och dels af 72 hemslagtare anförts däröfver, att Konungens Befallningshafvande till efterrättelse från och med den 1 april 1906 fastställt följande tillägg till § 3 i de af Konungens Befallningshafvande den 5 okt. 1887 fastställda särskilda föreskrifter i afseende å den allmänna hälsovården i Göteborg med däri d. 30 Dec. 1899 godkänd ändring: »K. Å stadens torg och öppna platser må ej saluhållas kött och fläsk i mindre partier än fjärdedels kropp af stor-

boskap och häst samt half kropp af kalf, får, get och svin, och må ej häller styckning af sådana varor därstädes ega rum. Samma dag har ock Kungl. Maj:t äfven förklarad sig lämna utan afseende underdåniga besvär, som af åtskilliga åboar i Lundby med Göteborgs stad nu införlifvade församling anförts öfver samma af Konungens Befallningshafvande fastställda tillägg till § 3 i den s. k. matvaruförordningen för Göteborgs stad samt äfven å en af dem gjord underdånig anhållan, att de å sina gårdar, belägna inom byarne Syrhalan, Synnered, Häröd och Arendal af ofvannämnda församling, måtte få tillåtas nedslagta egna husdjur till försäljning i Göteborg i större eller mindre delar eftersom vid hvarje tillfälle kunde finnas lämpligt. Genom detta Kungl. Maj:ts nådiga beslut har alltså kötthandeln i Göteborg under året inkommit i ett nytt skede. Då det ej vidare tilläts hemslagtarena att å torgen få saluhålla kött och fläsk i huru små kvantiteter som helst, har blifvit vanligt, att kötthandeln numera öfverflyttats till Kungstorget. Förnämsta orsaken härtill har varit, att vågbodarne för vägning af köttvaror där äro belägna och att köparne nästan alltid vilja öfvervaka vägningarne af de djurkroppar, som de inköpt. Som Kungstorget är stensatt, är det ju en stor fördel, att engroshandeln med kött förlagts dit, enär varorna å ett sådant torg ej så mycket äro utsatta för föroreningar som å ett makadamiseradt, där de vid blåsväder bli öfversållade med söndermulad makadam och annan medföljande orenlighet. För kontrollen i öfrigt är det ju äfven fördelaktigt, att engroshandeln med kött förlagts till ett enda torg, enär hälsopolisen ju då lättare blir i tillfälle att öfvervaka densamma. Som allt kött, med undantag af sådant, som blifvit afvägdt i slagthuset eller försåldt i kommissionärernas affärer, efter verkställd besigtning och försäljning föres till någon af vågbodarne å Kungstorget för vägning och man där alltså bäst blir i tillfälle att få se allt, då det lägges på vågarne, har under året ansetts nödigt, att under pågående vägningen om morgnarne, då trafiken är lifligast, där stationera tvänne tillsyningsmän, en vid hvardera vågboden, för öfvervakande, att inga ostämplade djurkroppar eller delar däraf afvägas eller medhafvas. Samtidigt har ock egnats tillsyn däröfver, att kärror och backar, hvarå eller hvari varorna transporterats, varit rena samt att för köttets skyddande använda omhöljen och underlägg varit af snygg och ändamålsenlig beskaffenhet. Då nu trafikanterna där så att säga härigenom vant sig att vid dessa vågbodar nästan alltid påträffa hälsovårdstillsyningsmän, som åt oförståndiga meddelat råd och upplysningar och åt tredskande varningar, har detta för upprätthållande af ordning och snygghet i kötthandeln verkat mycket godt. För visad snuskighet vid behandling af köttvaror har äfven ett par personer, som ej velat ställa sig hälsopolisens upprepade tillsägelser till efterrättelse, äfven måst anmälas till åtal. Sällan har det inträffat, att personer behöft åtalas för saluhållande af ostämplade köttvaror, hvilket

nog ock mycket berott på den stränga tillsyn, som af hälsopolisen utöfvats öfver kött-handeln. Under året ha för sådan förseelse endast 3:ne st. blifvit anmälda till åtal, en för det han å Kungstorget saluhållit en ostämplad svin-kropp, en för det han där saluhållit en kalfkropp, som ej håller var försedd med vederbörliga stämplor och ett s. k. mjölkbud, som i Annedal till ett hus-håll försålt en ostämplad kalfstek. Att mjölkbud förr, då ingen obligatorisk kontroll å kött fanns anordnad, vid leverans af mjölk till sina kunder, ofta medförde delar af kalv och får, som dessa till dem försålde, var icke ovanligt, men torde detta dock nu höra mera till undantagen.

Att engroshandeln med kött här fortfarande får bedrifvas under bar him-mel, torde nog icke vara som sig bör, men synes dock som om t. o. m. denna i en icke alltför aflägsen framtid kan komma att försvinna. Alla redan under året har den börjat ganska betydligt att aftaga dels därigenom att handeln med isynnerhet nötkött allt mer och mer dragit sig till slagthuset och dels därigenom att de större köttkommissionärerna under året förskaffat sig snygga och tidsenligt inredda lokaler, hvori de nu bedrifva hela sin affärsrörelse med kött. I dessa, hvaraf 3 äro belägna i saluhallen å Kungstorget och 1 i Göta-hallen, ha de förutom upphängningsanordningar för hela djurkroppar äfven förskaffat sig egna vågar för afvägning af där försålda varor, hvilket varit till stor fördel för kött-handeln i sin helhet. Förr anlidade dessa köttkom-missionärer vågbodarne i sådan grad, att andra icke utan stor svårighet där kunde blifva betjänade. Vid stor tillförsel kunde vågbodarne vara alldeles öfver-fyllda med deras där inhängda och på hvarandra hoppackade djurkroppar. Nu däremot har trängseln vid och i vågbodarne, sedan kommissionärerna öf-vergifvit desamma, högst betydligt minskats och kunna nu såväl vägningarne där försiggå i mera lugn, som äfven personer, hvilka där vilja inhänga sina för dagen osålda köttvaror, nu kunna få göra detta utan att behöfva frukta, det varorna där måtte blifva fördärfvade. Förr upphängdes där nämligen ofta af väta genomdränkta djurkroppar och sådana, som under långa trans-porter blifvit delvis förskämda tillsammans med andra, som, hoppackade med dessa, naturligtvis däraf lätt togo skada.

Antalet slagtrade djur i slagthuset under året har enligt uppgift utgjort 31,729 mot 27,532 under år 1906 eller 4,197 flera djur än under föregående år, hvilken stegring ju för såväl slagthus som kött-handel bådar mycket godt. Med undantag af får och hästar, som under år 1906 där slagrades till större antal än under detta år, af får 445 och af häst 97, har däremot af öfriga djurslag under året där slagrats flera än under föregående år. Så ha af stor-boskap där slagrats 117, af större kalv 316, af spädkalv 292, af vuxna svin 3,665 och af spädkgris 369 flera än under år 1906. Statistiken öfver slag-tningarne därstädes skulle under året visat en något högre siffra, om icke en

del stadsbor företagit sig att hemma låta slagta en del djur. För det de inom stadens område under året slagtat djur annorstädes än i det offentliga slagthuset och således brutit mot bestämmelserna i slagthuslagen ha 7 personer inom Carl Johans och 31 inom Lundby församlingar blifvit anmälda till åtal, hvaraf alla med undantag af 2 inom Lundby församling, som ej kunnat med kallelse anträffas, blifvit bötfällda. Af djurslag, som slagtats, har flertalet utgjorts af svin, men ha i några fall äfven slagtats spädkalvar och får. I regel lära djurkropparna ha användts för egna hushåll, men ha äfven några af dem saluhållits, dock först efter vederbörlig besigtning å köttbesigtningbyråerna.

Af storboskap ha under året största antalet slagtingar i slaghuset ägt rum eller 17,365 st., då däremot i uppslagtadt tillstånd hitförts från landsorten köttet af endast 5,175 sådana djur. Detta visar tydligt, att man numera kommit till insigt därom, att åtminstone kött af storboskap, slagtade i slaghuset, är vida att föredraga framför sådant, som hitsändes i uppslagtadt tillstånd, enär det alltid får ett bättre utseende, är hållbarare och lättare att afyttra. En stor del köpare infinna sig nu också dagligen i slaghuset och göra under pågående slagtingar där affärer med engrosslagtarena. Efter verkställdt köp öfverföres köttet till kylhuset, där det öfver natten förvaras i förkylrummet eller ock sedermera öfverföres till kylcellerna, hvarifrån det sedermera uttages och öfverföres till köttbutikerna eller charkuteriverkstäderna. Innan köttet bortföres från slaghuset, väges numera en stor del därstädes och levereras därpå direkt till köparnes affärer, hvadan sådant numera aldrig här blifver torgfördt, hvilket ju för köthandeln är en stor fördel. Ju mera engroshandeln med kött kan öfverföras till slaghuset, ju bättre därför för köthandeln. Ju större mängd djur, som slagtas i slaghuset, ju flera spekulanter infinna sig där för att göra sina inköp och ju mindre blir tillförseln af uppslagtadt kött från landsorten. Det är dit man vill komma, men för att snart nå det målet, att allt eller åtminstone det mästa af i detaljhandeln utbudna köttet här blifver slagtadt, behöfves därtill den stora allmänhetens välvilliga bistånd. Densamma måste dock först få klart för sig, hvilka stora fördelar slagting af djuren i det offentliga slaghuset erbjuder, isynnerhet som köttet af sådana djur ej är dyrare än sådant, som införes i uppslagtadt tillstånd från landsorten, men synes man tyvärr för närvarande ej fullt beakta detta. Hvad sjelfva besigtningen beträffar, erbjuder ju densamma för kött efter djur, slagtade i slaghuset, bra mycket större garantier än för sådant, som från landsorten hitföres. I förra fallet är ju besigtningssmannen i tillfälle att icke allenast noga få undersöka djurets hälsotillstånd före slagtingen, utan äfven efter densamma få besigtiga alla djurets inälfvor, därvid ett bestämdt omdöme om köttets beskaffenhet i sanitärt hänseende kan lämnas, men så ej i senare fallet,

då man utan granskning af inälfvorna ändock måste företaga besigtning å djurkroppen eller t. o. m. å endast en del däraf, hvilken besigtning naturligtvis på grund häraf ej kan blifva så tillförlitlig och af samma värde, som då man jämte kroppen äfven får undersöka djurets alla inälfvor samt dessutom djuret före nedslagningen. Ledsamt nog finnas många, ja alltför många, som ej ännu beaktat detta och lika så många finnas, som icke ens ha reda på skilnaden mellan de olika stämplarne, den ovala slagthus- och den rektangulära besigtningsskämpeln. För att besigtningen af det införda köttet dock skall blifva mera värdefull, har på förslag af slagthusstyrelsen och hemställen af Hälsovårdsnämnden den 25 mars i år herrar Stadsfullmäktige hos Kungl. Maj:t i nåder anhållit om ändring af § 3 i nådiga kungörelsen den 31 dec. 1897 med särskilda föreskrifter om besigtning om stämpling af kött i syfte att vissa inälfvor i organiskt sammanhang med kroppen skulle medfölja hvarje i landsorten uppslagtadt och till besigtning här införd djurkropp, men äfven om nådig förordning därom skulle komma att utfärdas, blir ju dock alltid under vissa förhållanden, exempelvis vid sträng köld, då både inälfvor och kropp äro genomfrusna, besigtningen af mindre värde, än då man, medan både kropp och inälfvor ännu äro varma, är i tillfälle att få undersöka desamma.

En annan viktig omständighet, som också är förtjänt af största beaktande, då man vid inköp skall välja mellan kött, slagadt i slaghuset och sådant, som blifvit å köttbesigtningsskämpeln afstämplat och således i uppslagtadt tillstånd införts från landsorten, är ju, att kött, som slagtats i slaghuset, därstädes öfverföres till kylhuset för afkylning, hvarigenom det blir fastare, hållbarare samt undergår ej så fort förskämning, som annat kött. Äfven kan ju hvar och en vid minsta eftertanke lätt förstå, att kött, som i ett offentligt slagthus slagtas, där den allra största renlighet är rådande och köttet under hela den tid, det finnes inom dess murar, är på allt sätt skyddadt mot alla slags föroreningar, ovillkorligen måste föredragas framför sådant, som slagtats i okontrollerade slagtbodar i landsorten med mången gång långt ifrån rena verktyg och redskap samt därefter skall på ett kanske mindre snyggt åkdon nedpackas, innan det ännu hunnit svalna, för att kanske miltals forslas till staden på dammiga landsvägar, i snuskiga järnvägsvagnar tillsammans med en del andra varor, som från sig sprida både lukt och damm, eller på ångbåtar, där det äfven ofta instufvas bland annat liknande gods. Flertalet af traktens forna hemslagtare, som förr endast slagtrade storboskap, ha också kommit underfund därmed, hvilket bland annat synes däraf, att redan från slagthusets öppnande största delen af dem, som fortfarande sysselsätta sig med slag, allt mer och mer börjat att anlita detsamma. I mig meddelad rapport från sundhetsinspektoren, som tillsammans med en af tillsyningsmän-

nen under året verkställt inspektioner i 44 af de gamla hemslagterierna i Rödbo, Säfve, Tufve, Backa, Björlanda, Frölunda, Fässberg och Partilled socknar, upplyser han, att i de flesta af dem slagtning numera ej äger rum och i ett fåtal i endast obetydlig skala.

För göteborgsförhållanden är det egendomligt, att, trots offentligt slagthus här uppförts, stadsslagtare fortfarande nästan alldeles saknas, utan utgöras minutförsäljarne af kött inom staden med några få undantag af månglare och charkuterister. Visserligen inköpa en stor del af dessa numera mestadels kött af storboskap, som blifvit slagtrade i slagthuset, men sådant af kalf, får och svin inköpa de, med undantag af under sommarmånaderna, i regel utanför besigtningbyrån å Järntorget eller inbeställa hit i uppslagtadt tillstånd från landsorten, enär de finna detta vara för sig bekvämare. Med undantag af under sommarmånaderna besöka fläskhandlandena sällan slagthuset för inköp, hvilket nog orsakas däraf, att tillförseln af svin, som slagtas den öfriga delen af året utom under sommaren är mycket ojämn.

Som ofvan nämnts, har allmänheten ej ännu klart för sig de större sundhetsgarantier och andra stora fördelar, som slagthusstämpeln lämnar, hvarför den för närvarande ej alls håller på att erhålla sådan stämplad vara, men om densamma finge en klar inblick härutinnan, skulle den helt säkert endast vilja ha kött, som blifvit afstämpladt med slagthusets stämpel. Härigenom blefve ju månglarna tvungna att förskaffa sig sådant. De, som nu envisas slagta i landsorten och införa köttet hit i uppslagtadt tillstånd, finge ju då i sin tur röna svårigheten att få dessa varor afyttrade till månglarne, hvarigenom de omsider blefve nödgade hitföra djuren i lefvande tillstånd och slagta dem här. På så sätt komme också all engroshandel med kött af de olika djurslagen att förläggas till slagthuset i stället för att, såsom nu, stora massor däraf i uppslagtadt tillstånd hitföras långa vägar från landsorten och inlämnas till undersökning å besigtningbyråerna, hvarvid köttet icke allenast under transporten hit, utan äfven under väntningstiden utanför byråerna, vid in- och utbärningen från desamma samt under vägningen vid vägbodarne ju icke kan undgå att under så mångsidig handtering, isynnerhet vid otjänlig väderlek, äfven till sitt utseende blifva försämradt.

Tillförseln till Göteborg af kött och fläsk har under året enligt mig af slagthusdirektören meddelad tablå, som i tab. 1 denna berättelse bifogas, utgjorts af 22,540¹/₂ kroppar af storboskap, 13,285¹/₂ af större kalf, 23,282¹/₂ af spädkalf, 23,264¹/₂ af får, 39,084¹/₂ af vuxna svin, 1,425 af spädgris och 1,066³/₄ af häst, hvaraf i offentliga slagthuset slagtats 17,365 storboskap, 2,364 större kalfvar, 797 spädkalfvar, 1,692 får, 8,758 vuxna svin, 480 spädgrisar och 345 hästar. Anmärkas må, att de i tabellen antecknade halfva och fjerdedels kropparne, som å köttbesigtningbyråerna varit inlämnade till undersökning,

af mig blifvit reducerade till hela och såsom sådana upptagits bland ofvannämnda siffror.

Vid jämförelse med föregående års tillförsel, hvarå också i ofvannämnda tabell meddelas en öfversigt, synes, att tillförseln af storboskap under året minskats med $2,265\frac{3}{4}$ kroppar, af större kalf med 327 kroppar, af får med 2,220 kroppar och af häst med $221\frac{1}{2}$ kroppar, men däremot ökats af spädkalf med $752\frac{1}{2}$ kroppar, af vuxna svin med 4,159 kroppar och af spädgris med 550 kroppar. Den ökade tillförseln af svinkroppar, som, såsom synes, ju varit ganska betydlig, har i väsentlig mån bidragit till att ersätta minskningen i tillförseln af öfriga djurslag samt åstadkommit, att köttpriserna här under året icke stigit, utan tvärtom något fallit. Å åtskilliga andra orter ha köttpriserna varit högre än här. Att vi under året här haft en jämförelsevis riklig tillgång på fisk samt att från utlandet hit importerats stora kvantiteter salt kött, hvaraf ju en del äfven konsumerats i Göteborg och då dessutom den ökade tillförseln af spädkalkkroppar, ha naturligtvis äfven i sin mån bidragit till att hindra stegring i köttpriserna.

Förutom hvad som i slaghuset slagtats och till köttbesigtningabyråerna införts till besigtning, ha äfven här under året saluhållits åtskilliga färsk kroppar af häst och svin, som varit afstämplade i Malmö, Engelholm och Helsingborg, men kan ej å denna tillförsel, som dock varit mycket obetydlig, några exakta siffror lämnas, enär ju djurkroppar, där afstämplade, ej här behöfva undergå ny besigtning på grund däraf, att för de 2 sistnämnda städerna köttbesigtningstvång och för den förstnämnda äfven slagttvång är liksom här stadgadt.

Priserna på kött och fläsk ha under året visserligen fortfarande varit höga, men ha dock, såsom ofvan nämnts, i vissa hänseenden visat tecken till prisfall. För jämförelse hänvisas till Hälsovårdsnämndens årsberättelse för förra året, där å pag. 19 priserna för detta år återfinnas.

Som betydlig prisskillnad förekommer på olika kvalitéer af samma slags kött, hvaraf exempelvis må anföras, att prima nötkött betalas med c:a 25 å 30 öre pr kg. mera än för sekunda, meddelas här nedan liksom i uppgifterna för förra året endast priserna på prima vara. Äfvenså meddelas endast priserna på hel kropp, d. v. s. engrospriset.

Nötkött af prima kvalitet, hvartill här räknas kött af gödda oxar och kvigor samt af medelmåttigt stora, köttiga tjurar, har under förra hälften af året i pris betingat 80 å 85 öre pr kg., hvilket dock med sommarens början stegrades till 87 å 90 öre med ett prisfall af några öre pr kg. under årets två sista månader. Anmärkas må, att tjurkött här användes uteslutande af charkuteristerna för deras tillverkningar af köttfärs och korfvaror.

Prima gödkalkkroppar, som under hela uppväxttiden till föda erhållit oskummad mjölk och hvarå stor brist varit rådande, ha under hela året betingat ett pris af 1 kr. å 1,10 pr kg., då däremot sådana af sekunda slag, som under uppväxttiden hufvudsakligast erhållit skummad mjölk, ha, allt efter utseende, betingat 70 å 80 öre pr kg.

Spädkalkkroppar ha under förra hälften af året och äfven under sommaren stått i 60 å 65 öre pr kg., men därefter fallit i pris till 50 å 55 öre pr kg. Anmärkas må, att dessa senare numera alltid säljas efter vikt, då de före slagthuset öppnande här alltid förut såldes pr styck.

Fårkroppar ha under förra hälften af året betingat ett pris af kr. 1,10 pr kg. med en stegring af 15 å 20 öre pr kg. under sommarmånaderna och förhösten, men därefter mot slutet af året nedgått i pris till 85 å 90 öre pr kg.

Hästkött, prima vara, har under största delen af året stått i ganska högt pris eller 40 å 45 öre pr kg., men föll på senhösten, då man efter höstbrukets slut började utränga och slagta en del äldre djur, till 25 å 30 öre pr kg.

Svinkött har aldrig under året betingat så höga priser, som under år 1906. Under allra största delen af året, räknadt från dess början, har priset å dylikt pr hel kropp, utgjort 90 å 95 öre pr kg., men föll under årets tvenne sista månader till 80 å 85 öre pr kg.

Minimipriserna ha naturligtvis i viss mån rättat sig efter engrospriserna, men vid prisfall å de olika köttslagen, förr än de visat sig riktigt konstanta, ha månglarne ej vågat proportionsvis sänka minutpriserna af fruktan, att priserna åter skolat stiga, då de i sin tur fått svårigheter att åter få upp desamma.

Allmänheten klagar visserligen öfver höga köttpriser, men har den i viss mån sig själf härför att skylla, enär den saknar kännedom om att bedöma köttvarornas beskaffenhet och oftast för en sekunda vara betalar precis lika mycket som för en prima. Mången tror sig göra en god affär, som å Gårdatorget af månglare därstädes, hvars antal på en lördag kan uppgå till ett fyratiotal, gör sina inköp af kött därstädes, men de taga ej i betraktande eller förstå icke, att endast sekunda vara där saluhålles, och att detta kött i näringsvärde och smaklighet står långt under sådant, som af de större månglarne och charkuteristerna härstädes saluhålles. Visserligen äro priserna å det sistnämnda några öre pr kg. dyrare, men så har detsamma också ett högre näringsvärde samt är både smakligare och drygare. Beträffande nötkött har jag ju här ofvan anført, hvilken stor prisskillnad i engroshandeln kan förekomma på prima och sekunda sådant, men säkert är, att i minuthandeln man för sekunda kött får betala mera än för prima just af den orsak, att det såsom något prisbilligare har en strykande afgang, och då massor af spekulanter

finnas på en vara, kunna ju äfven priserna därpå hållas uppe. Personer, som köpa dylik vara, bry sig aldrig om att göra några jämförelser, hvadan de ej håller aldrig kunna få klart för sig, att en viss sanning ligger i den gamla satsen: »Den, som köper billigt, han köper dyrt».

För att kunna bortarbета det oskick, som här varit rådande, att köpare af kött och smör, innan de kunna besluta sig för inköp, gå från butik till butik och afprofvat köttvarornas mörhet genom att i dem insticka sina ofta smutsiga fingrar samt likaledes i smöraffärerna med naglarne eller en smutsig slant pläga taga prof för afsmakning, har Hälsovårdsnämnden under året låtit med stora tydliga bokstäfver trycka plakater, upptagande orden:

»Berör icke matvarorna onödigtvis.

Hälsovårdsnämnden.»

Sådana ha af hälsopolisen utdelats till samtliga minuthandlande med kött och smör, hvilka i sina butiker upphängt dem å lätt synliga ställen. Efter hvad som försports, lärer ofvannämnda osed härigenom därefter betydligt aftagit.

Emot missbruk vid konservering af födoämnen och färgning af köttvaror ha under året högst behöfliga lagstadganden tillkommit. I Kungl. Maj:ts nådiga giftstadga den 7 dec. 1906, som först från och med i år började att lända till efterrättelse, äro nämligen en del viktiga bestämmelser intagna för att hindra tillsättningar af vissa konserveringsmedel till födoämnen äfvensom färgning af köttvaror, hvarigenom dessa kunna gifvas sken af bättre utseende och beskaffenhet, än de i själfva verket äga. Tillsättning af färgämne till födoämne var förr icke straffbart och ej håller om konserveringsmedel, innehållande t. o. m. hälsofarligt ämne, användts, för så framt det icke kunde ledas i bevis, att däraf så mycket tillsatts, att varan därigenom på grund af bestämmelserna i § 15 i Hälsovårdsstadgan kunde förklaras vara för hälsan skadlig eller till människoföda otjänlig, en procedur, som ju i de allra flesta fall var ytterst svår att bevisa. Nu råder dock ett annat förhållande, enär enligt § 29 i omnämnda nådiga giftstadga får nämligen vara, afsedd till förtäring, ej till salu hållas eller försäljas, om den innehåller ämne af första och andra klassen och ej håller om den innehåller ämne, som omförmäles i Förteckning IV vid denna stadga. I denna förteckning äro bland annat upptagna svafvelsyrlighet, bor- och salicylsyra samt dessas salter, som förr ingingo som beståndsdelar i olika konserveringssalter och konserveringsvätskor, som förr voro mycket använda, men som nu äro alldeles förbjudna tillsatser med undantag dock för hermetiskt inlagd, icke kokad fiskvara, som får innehålla en tillsats af högst $\frac{1}{2}$ gram salicylsyra och 1 gram borsyra i 100 gram af varan. Enligt § 30 samma stadga får ämne, som enligt § 29 icke får tjäna som tillsats till vara, afsedd till förtäring, icke ens numera saluhållas eller ens försäljas, om vid saluhållandet

eller försäljningen ämnet genom anvisning angifves vara lämpligt för ändamål (konservering o. dyl.), som enligt nyssnämnda paragraf är förbjudet. Sådant ämne må t. o. m. icke under någon förevändning förvaras eller till något som hälst ändamål användas, inom lokal, där vara, afsedd till förtäring, beredes, ej håller i lokal, som därmed står i samband. Öfverträdelser häraf äro straffbelagda med böter från och med 10 till och med 200 kronor och därjämte förlust af varan.

Vid sina inspektioner har hälsopolisen under året beslagtagit 115 felaktiga födoämnen. Antalet däraf har naturligtvis varit obetydligt mot förr, då hälsopolisen helt och hållet äfven skötte all köttkontroll. Nu beslagtagas i slagthuset och å dess köttbesigtningebyråer af slagthusets veterinärer alla där påträffade felaktiga och till människoföda otjänliga djurkroppar och djurdelar, som under deras tillsyn oskadliggöras. Öfver dessa beslag och oskadliggöranden meddelas närmare uppgifter i den för året af slagthusstyrelsen afgifna tryckta årsberättelsen.

I bifogade tabell 2 lämnas däremot en öfversigt öfver de af hälsopolisen under året beslagtagna och oskadliggjorda födoämnen, som utgjorts af 18 partier kött af storboskap, 5 af kalv, 5 af får, 14 af svin, 5 af häst och 8 af älg, 20 inälfvor (1 nöttunga, 1 får-, 3 nöt- och 7 kalfnjurar, 3 par svinlungor, 1 nöt- och 3 kalflefrar samt 1 parti nöttarmar), 1 parti blod, 10 partier köttfärs, 13 partier korf, 7 partier sylta, 1 parti mjölk, 1 höna, 3 partier fisk (1 parti sill, 1 parti kolja och 1 parti makrill), 1 parti ostron, 1 parti räkor och 2 partier vegetabilier (1 parti krusbär och 1 parti päron).

I 17 fall ha varorna varit frivilligt anmälda till undersökning hos hälsopolisen, men i öfriga 98 fall af densamma anhållna, hvaraf 8 gånger å torg, 28 gånger i upplagsmagasiner, 40 gånger i korffabriker, 21 gånger i handelslokaler och 1 gång å fartyg.

I 101 af fallen har förskämning utgjort orsaken till kassationen. I allmänhet ha de anhållna partierna utgjorts af mindre sådana, men ha dock härbland äfven större partier påträffats, såsom 1 fat saltadt häst- och 2 fat saltadt fårkött, hit införda från utlandet, men som på grund af ofvannämnda felaktighet blefvo reexporterade. Äfvenså ha enstaka förskämde partier af storboskap, kalv, får, svin och häst påträffats, hvilka i vikt växlat mellan 5 och 50 kg. Af ostron ha ett parti holländska om 3 fat med en vikt af 114 kg. och ett parti djupvattenräkor om 35 kg. äfven anhållits för förskämning.

För sjukliga förändringar ha i 12 fall varor blifvit kasserade, och ha desamma utgjorts af 1 stycke färskt fruset australiskt nötkött, 1 st. saltadt kanadensiskt nötkött, 1 st. saltadt engelskt hästkött och 8 partier färskt älgkött, alla med blodinfiltrationer i muskulaturen, samt en höna, behäftad med tuberkulos.

För det de varit konserverade med i Förteckning IV i giftstadgan förbjudna medel ha 2:ne partier utländskt kött blifvit nekade import och måst reexporteras. Det ena partiet utgjordes af 11 fat saltadt hästkött, hitsändt från Danmark och som vid kemisk analys därå befanns innehålla acetater och det andra af ett parti sydamerikanskt fårkött om 10 fat, som befanns vara borsyrekonserveradt.

På grund af anmälan från härvarande packhusinspektion har jag under året 149 gånger å härvarande tullområde verkställt besigtningar å sådana hit importerade köttvaror, som i tulltaxan varit uppförda under rubriken »kött, andra slag, ej specificerade», och hvaraf hit under året blifvit införda 212,139 kg. mot 160,752 kg. under år 1906, utvisande alltså en ökning af icke mindre än 51,387 kg. Äfvenså har jag af tullfiskationskontoret en gång under året varit anmodad att besigtiga ett parti ostron för afgifvande af utlåtande, huruvida de skulle kunna å tullauktion till försäljning utbjudas.

Vid flera af dessa besigtningar ha ofta samtidigt 2:ne olika köttslag varit anmälda till och blifvit föremål för undersökning, exempelvis nöt- och fårkött samt nöt- och kalkkött.

Det importerade köttet har dels utgjorts af färskt och dels saltadt sådant. Af det färska köttet ha 2:ne slag förekommit, dels fruset och dels ofruset.

Det frusna köttet har genom en Stockholmsfirma importerats hit från Australien via London, därifrån det hitföres i å ångbåtarna anordnade kylrum, och har af samma kött sådant både af storboskap och får införts. En del häraf försändes hvarje tisdag omedelbart efter lossningen i iskylda järnvägsvagnar med det s. k. matvarutåget härifrån transito Stockholm, men magasineras äfven en del häraf härstädes först några dagar i af samma firma under året inredd särskild kyllokal.

Det s. k. transitoköttet väges icke här och är således icke inberäknadt i den köttmängd, som hit till staden under året importerats, utan tullbehandlas först i Stockholm, där det dessförinnan äfven undergår vederbörlig besigtning, hvaremot det kött, som öfverföres till den här inredda kyllokalen, före tullbehandlingen här måste undergå dylik.

Af sådant kött ha af mig under året 21 poster af nöt och 15 poster af får blifvit undersökta. Samtliga nötköttsposterna utgjordes af 612 hela fjärdeparter, hvaraf 263 bak- och 349 framparter samt af ett parti i en låda inneslutna småbitar, vägande 25 kg.

Med en beräknad medelvigt af 62 kg. pr hel fjärdepart har vigten å samtliga dessa nötköttsposter uppgått till c:a 37,000 kg.

Fårköttsposterna utgjordes af tillsammans 163 hela kroppar. Med en beräknad vigt af 18 kg. pr st. ha alla dessa importerade frusna fårkroppar i vigt uppgått till i det närmaste 2,700 kg.

Intet af detta kött, vare sig af nötkreatur eller får, har försålt här i Göteborg, utan har, efter att ha förvarats i kylrummet en eller annan dag, på beställning levererats dels till Kungl. Flottan under dess öfningar här i skärgården under årets sommarmånader samt dels försändts till Stockholm och andra orter.

Af ofruset färskt kött ha ock. ansevärliga kvantiteter hit under året införts och har detsamma utgjorts af nöt-, kalf-, får- och renkött. 14 poster ha hitförts pr järnväg, hvaraf 1 från Norge och 13 från Danmark samt 20 poster pr ångbåt, alla från Danmark.

Af nötkött har med järnväg under året hitförts från Danmark ett parti filéer om 50 kg. samt 6 poster fjärdedels kroppar, utgörande tillsammans köttet efter 106 hela djur med en vikt af 22,391 kg. Med undantag af ett parti om 18 hela kroppar, vägande 3,656 kg., som hitförts från Odense, ha öfriga poster hitförts från Köpenhamn. Att dessa stora köttförsändelser hit kunnat löna sig, trots det att omkostnaderna enligt uppgift belöpt sig till c:a 12 öre pr kg. incl. tull, visar ju, att priserna på nötkött i Danmark, åtminstone under senare delen af november och hela december, varit betydligt lägre, än här. Den första större köttförsändelsen hitkom nämligen den 18 nov. och har en dylik hvarje vecka därefter hitkommit.

Af med ångbåt hit infördt färskt kött har en bakpart oxkött hitförts från England samt 16 poster roastbeef m. m., hvarje sådan vägande c:a 100 kg., från Danmark. Dessa senare ha hitrekvirerats från Köpenhamn af en större hotellrörelse; och utgjordes dessa köttpartier af sådant, som härstammade från djur, slagtrade och afstämplade i Köpenhamns offentliga slagthus.

Af öfrigt färskt kött, som under året hit importerats, har detsamma utgjorts af en 64 kg. tung kalkkropp, som hitfördes tillsammans med ofvannämnda från Odense hitsända nötköttsparti, af 6 poster renstekar, vägande tillsammans 430 kg. och hitförda med järnväg från Danmark och 3 partier från England. Af dessa senare utgjordes 2 af en kropp i hvardera och ett af 46 kg. s. k. hammelsadel.

Af saltadt nötkött ha under året hit införts 48 partier om tillsammans 659 fat, hvaraf 1 fat från Australien, 5 fat från Danmark, 16 fat från Canada och 637 från Nordamerika. Af nötkreatur ha dessutom införts 2 partier saltade hjärtan om tillsammans 20 fat och 6 partier tungor om tillsammans 106 fat, alla från Nordamerika. Med dessa senare ha alltså af salt nötkött hit importerats inalles 763 fat.

Af saltadt fårkött ha under året införts 26 partier om tillsammans 589 fat, hvaraf ett utgjordes af fårtungor. Förutom fårtungorna, som utgjordes af ett fat från Sydamerika, voro 2 af partierna om tillsammans 16 fat från Nordamerika, 10 om tillsammans 257 fat från Sydamerika och 13 om tillsammans 315 fat från Island.

Af hästkött ha hitförts 2 partier från Danmark och 7 från England. Som ett af de danska partierna, som utgjordes af 11 fat, vid kemisk undersökning befanns vara konserveradt med acetater, blef detsamma på grund af bestämmelserna i Kungl. Maj:ts nådiga giftstadga förbjudet införsel och reexporterad, hvadan under året här införts endast 8 partier om tillsammans 46 fat med en vikt af tillsammans 9,384 kg. Ett af dessa partier utgjordes af 10 fat saltadt danskt kött och voro öfriga, äfven saltade, af engelskt ursprung.

Förutom ofvannämnda, med acetater konserverade hästköttparti, ha äfven 1 parti om 10 fat sydamerikanskt fårkött, innehållande borsyra samt 2 fat saltadt sydamerikanskt fårkött och 1 fat saltadt engelskt hästkött, som voro stadda i förskämning, blifvit reexporterade. För vid besigtningen påträffade sjukliga förändringar (blodiga infiltrationer i muskulaturen) ha ur de importerade partierna fränskilts 3 köttstycken, ett från hvardera af engelskt hästkött, ett från kanadensiskt och ett från australiskt nötkött samt 2 förskämda partier hästkött af engelskt ursprung om hvardera resp. 24 och 56 kg., hvilka alla, såsom hafvande varit till människoföda otjänliga, här blifvit af hälsopolisen oskadliggjorda.

I afseende å fiskhandeln må antecknas några under året vidtagna och beslutade förändringar till det bättre. Så ha under året fiskaffärernas antal ökats med 3 snygga och tidsenliga butiker. För tillverkning af fiskfärs, fiskbullar, fiskpuddingar och fiskkakor samt för rökning af olika fisksorter har under året här en fabrik blifvit anlagd, som icke allenast är i allo tidsenligt inredd, utan äfven där beredningen af fiskprodukterna bedrifves på ett synnerligen snyggt och renligt sätt.

Med anledning af upprepade klagomål från trawlarne och länets fiskarebefolkning öfver brist på lämpliga tilläggsplatser för båtar, som hitföra fisk till försäljning, har hamnstyrelsen efter verkställda undersökningar för förbättringar härutinnan för herrar stadsfullmäktige under året framlagt ett af afdelningschefen hos nämnda styrelse, löjtnant V. Fellenius, utarbetadt förslag till ordnande af engroshandeln med fisk härstädes och hvilket utmynnade i att vid Vädersågen anordna en modern fiskhamn, hvaraf dock till en början endast en del skulle komma till utförande för en kostnad af 315,000 kronor. Vid sammanträde den 12 sept. i år ha herrar stadsfullmäktige bifallit detta hamnstyrelsens förslag.

Vid slutet af året utgjorde charkuteriverkstädernas antal 44 och meddelas i tab. 3 en öfversigt öfver deras belägenhet och antal i olika stadsdelar. 2 nya ha under året tillkommit, hvaraf en äldre återupptagits och en blifvit nyinredd. Däremot ha 4 under året blifvit nerlagda, hvaraf en nästan ny, den största på platsen, hvars såväl byggnader, maskiner som inredning i öfrigt voro af förstklassig art och där fabrikationen från sanitär sida sedt sköttes

på ett mönstergillt sätt, men som det oaktadt ej kunde bestå i konkurrensen med alla här förut befintliga. Med undantag af 2, för hvilka särskilda byggnader blifvit uppförda, den här ofvan nerlagda större fabriken häri icke inberäknad, enär den redan under januari månad slutade sin verksamhet, äro alla öfriga här på platsen inredda i boningshus. Samtliga charkuteriverkstäderna sysselsatte vid årets slut ett arbetareantal af 114 personer. I några af dessa verkstäder bedrifves dock rörelsen af endast innehafvaren själf, men ha dock de flesta af dem arbetare, växlande i antal från 1 till 19.

Här nu befintliga charkuteriverkstäder äro i allmänhet i förhållande till rörelsens omfattning väl små och trånga.

Med biträde af en tillsyningsman har jag under året hvarje vecka verkställt inspektioner i desamma samt äfven i 2 strax utom staden belägna, en å Gårda och en i Frölunda, enär innehafvarne af desamma här i egna butiker afyttra sina varor. Därunder ha 40 gånger under året förskämda varor påträffats, som å stället under vår tillsyn blifvit oskadliggjorda. Varorna ha i allmänhet utgjorts af mindre partier kött, enstaka inälfvor samt köttfärs, korf och syltor, som från egna butiker eller från återförsäljare återsändts till verkstäderna, enär de börjat råka i förskämning, men hvilka där enligt uppgift kommit att blifva kvarliggande för att bortkastas, hvarmed dock, såsom ofvan nämnts, hälsopolisen förhjulpt dem.

Talrika anmärkningar ha under året blifvit gjorda mot bristande ordning och renlighet i charkuteriverkstäderna och alltför smutsiga dräpger, hvori arbetare mången gång varit iklädda, men får man vid dylik handtering visa bra mycket öfverseende, enär det isynnerhet vid större tillverkningar af olika varor på en gång är lättare sagdt än gjordt att ständigt kunna hålla absolut rent och ordningsfullt i verkstäderna samt icke håller kan undvikas, att arbetare vid handtering af blodigt kött, korfskinn, blod eller vid arbete i rökugnar och vid kokpannor mycket snart förorena sina blusar och förkläden. Gifna anmaningar till rättelser härutinnan ha dock alltid genast med villighet efterföljts, men ha tyvärr vid våra förnyade besök därstädes åter skäl till samma anmärkningar förekommit, enär arbetare, som ständigt ha söligt arbete om händer, själfva ha svårt bedöma, när de öfverskrida gränsen för snygghet. Häraf synes, att ständiga inspektioner i sådana lokaler äro nödiga.

På tillsägelse har flertalet af lokalerna under året blifvit oljemålade, och ha i flera af dem arbetsborden blifvit belagda med marmorskifvor. I ett par verkstäder, där för drift af köttkvarnar gasmotorer användts, från hvilka gaslukt vid våra besök ständigt förmärkts, ha innehafvarne anmodets vidtaga anordningar häremot. I ena verkstaden har gasmotorn med anledning därpå blifvit utbytt mot en elektrisk sådan och i den andra har densamma öfverflyttats till ett från verkstaden genom tät dörr helt och hållet afskildt rum.

I sådana stadsdelar, där elektrisk drifkraft för köttkvarnar stått att erhålla, har man öfverallt, t. o. m. i de mindre verkstäderna, numera förskaffat sig sådan, som ju i bekvämlighet är mycket att föredraga. Några köttmånglare ha t. o. m. under året i sina butiker förskaffat sig dylik drifkraft för kvarnar, hvari de under allmänhetens ögon kunnat förmala den köttfärs, som de i sina affärer afyttrat.

Vidkommande minuthandeln med kött härstädes har i densamma en betydlig ändring till det bättre äfven härutinnan under året inträdt, i det att saluhallen å Kungstorget i sitt förändrade skick vid januari månads slut var fullt färdig, så att redan den 1 februari de månglare från gamla ytterplatserna utanför saluhallen, som i den under år 1906 å Kungstorget, provisoriskt uppförda tältbyggnaden beredts platser under förändringsarbetena, kunde i densamma åter inflytta. Genom omändring af flertalet af de utanför saluhallen förut belägna öppna saluplatserna till butiker och tillbyggnad af saluhallen i öster ha under året i densamma 54 nya butiker tillkommit, 24 utanför och 32 i den nya tillbyggnaden. Af de öppna platserna utanför saluhallen finnas visserligen ännu 6 kvar, hvilka äfven undergått fullständig renovering, men som ej blifvit för kötthandel uthyrda. Samtliga de nyinredda butikerna äro försedda med vitglaserade plattor af kakel som väggbeklädnad. I ytterbutikerna äro golfvn belagda med s. k. victoriaplattor, i innerbutikerna med asfalt, och äro diskarne i de förra helt och hållet beklädda med plattor af marmor samt i de senare endast diskskifvorna. Snygga likartade upphängningsanordningar för kött och fläsk äro i alla butikerna anordnade. Med undantag af 11 voro vid årets slut alla dessa nya butiker uthyrda. Med anledning af att dessa snygga butiker tillkommo, började äfven innehafvarne af matvaruaffärerna i Bazar Alliance och Götahallen äfven allmänt yrka på, att äfven deras butiker skulle tidsenligt omändras med påföljd, att de allra flesta butikerna i den förstnämnda och alla i den sistnämnda under året blifvit försatta i mycket snyggt skick. I många af dem ha äfven skifvor af marmor pålagts diskarne och i flera kakelbeklädnad å väggarne anbragts.

Med inberäkning af butikerna i saluhallarna och bazarerna funnos vid årets slut inom staden 251 butiker, hvari hufvudsakligast försålles kött, fläsk och charkuterivaror. Öfver deras belägenhet och antal i olika stadsdelar meddelas i tabell 3 en öfversigt. Förutom dessa finnas äfven en stor mängd butiker, gående under namn af »hushållshandel, matvaruaffär och diversehandel», hvari äfven jämte bröd, smör, mjölk, specerier och drycker m. m. äfven försäljes salt fläsk samt korfvaror och syltor, ehuru dock ej i någon afsevärd mängd, hvarföre desamma ej bland ofvannämnda butiker blifvit inräknade.

Anmärkas må, att härvarande kötthandel under senare året alltmera börjat undergå ändring så till vida, att i flertalet köttaffärer numera äfven försäljes

färskt fläsk, hvilket förut nästan endast försålles af fläskhandlandena samt att charkuteristerna, som förr endast sålde charkuterivaror, hvartill äfven räknades köttfärs, beef, kotletter och salt fläsk, numera äfven i sina affärer saluhålla styckadt kött af såväl storboskap, kalv, får och svin. Fläskhandlandena ha dock i allmänhet fortfarande bibehållit sin gamla vana att endast försälja fläsk, såväl färskt, salt som rökt. Visserligen kan man numera hos dem någon gång få se färskt färkött saluhållas, men hör detta dock mera till sällsyntheten. Endast hästkött försäljes fortfarande, såsom förut, i minut endast af stadens 3 hästslagtare.

I de här ofvan nämnda 251 butikerna ha i 40 saluhållits nästan enbart fläsk, i 105 hufvudsakligast kött och i 106 hufvudsakligast charkuterivaror, men äfven kött och fläsk. 107 af dessa butiker äro belägna i boningshus här och hvar i staden och 144 i härvarande hallar och bazarer. Å de butiker för köttvaror, som i desamma äro inrymda samt dessutom å alla andra matvaruaffärer, som vid årets slut därstädes förefunnos, lämnas i nedanstående tabell en öfversigt:

Handelsvarans art	Kungstorget	Bazaren å Kungstorget	Bazar Alliance	Fiskhallen å Fiskstorg	Fiskhallen å Vadersågen	Fiskhallen å Skanstorgshallen	Maschuggsbazaren	Götabhallen	Torghallen	f. d. Centralhallen	Summa
Kött af storboskap m. m.	31	30	11	—	—	11	2	3	1	1	90
» » häst	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	3
» » svin	24	—	9	—	—	1	1	1	—	—	36
Korf och charkuterivaror	5	—	7	—	—	2	1	—	—	—	15
Villebråd och tamfågel	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4
Färsk fisk	1	—	—	51	1	—	—	1	1	—	55
Salt fisk	—	—	1	—	—	2	1	1	—	—	5
Bröd och karameller m. m.	7	—	8	—	—	1	—	1	1	1	19
Smör och ost	18	—	12	—	—	2	3	2	1	1	39
Mjök	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	3
Frukt	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Rotfrukter och grönsaker	1	—	4	—	—	2	1	—	—	—	8
Mjöl och gryn	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Summa	92	30	55	51	1	21	9	11	7	3	280

I tabellerna 4 och 5 äro uppgifter lämnade å antal och belägenhet i olika stadsdelar af bagerier och sådana lokaler, hvori mjök och grädde vid årets slut saluhållits. Däråf synes bland annat, att de förras antal då uppgick till 186 och de senares till 572, hvilket vid jämförelse med föregående år utvisar en minskning af de förras antal med 2 och af de senares med 42.

Af bagerier voro 104 belägna ofvan jord och 82 i källarevåningar. I nya hus ha 4 under året tagits i användning. I 26 af bagerierna bakades endast husbröd, i 62 af dem tebröd och i 99 bägge sorterna. I 45 har bostaden varit med bagerilokalen sammanhängande och i 141 belägen utom densamma. 153 af bagerierna ha af tillsyningsmännen antecknats som snygga och 33 såsom hafvande varit af medelmåttig snygghet. Likaledes ha enligt desammans uppgifter 87 under året på deras anmaningar blifvit reparerade. Samtliga bagerier hade vid årets slut en arbetspersonal af 988 personer, däribland största antalet kvinnor.

Af lokaler, hvori mjölk och grädde vid årets slut saluhållits, voro 412 belägna ofvan jord och 160 i källarevåningar. I 265 fall har bostaden varit med försäljningslokalen sammanhängande och i 307 fall belägen utom densamma. Såsom snygga ha enligt tillsyningsmännens uppgifter 542 af dem befunnits och 30 såsom hafvande varit af medelmåttig snygghet. I 568 af lokalerna försåldes grädde; i 551 oskummad och i 553 skummad mjölk. I nya hus ha 16 dylika affärer under året blifvit öppnade och 29 nya affärer inredda i gamla hus.

I 120 fall ha af hälsopolisen påpekade bristfälligheter i lokalerna blifvit afhjälpta. Handeln med mjölk och grädde har i 543 butiker varit förenad äfven med bröd, i 400 äfven med specerier och hökerivaror och i 229 äfven med fotogén, i hvilket senare fall densamma visserligen förvarats utom butiken, men distribuerats af samma personal.

Anmärkas må, att innehafvare af sådana bagerier och mjölkförsäljningslokaler, som vid årets slut på grund af behöfliga reparationer antecknats såsom hafvande varit af medelmåttig snygghet, af vederbörande tillsyningsmän lämnats anmaningar att snarast möjligt åter försätta dem i vederbörligt skick.

f. **Kemiska analyser.** (*Stadskemisten, doktor J. E. Alén.*)

Under året hava 4,508 föremål inlämnats till laboratoriet för undersökning:

1) närings- och njutnings-medel	1,285	prov
2) vatten	136	»
3) kemikalier och kemiskt-tekniska produkter	1,471	»
4) fettartade substanser (incl. lysoljor, eteriska oljor, fernissor o. d.)	237	»
5) malmer, bärgarter, bränslematerialier o. d.	128	»
6) foderämnen	61	»
7) gödslingsämnen	43	»
8) arsenikprov	1,061	»
9) divärse	86	»

Summa 4,508 prov.

Det stora flertalet analyser hava utförts på:

trämassa: torr.....	635 prov	} = 1,253 prov = 27,8 %
våt	618 »	
arsenikprov	1,061 »	= 23,5 »
mjölk: oskummad	481 prov	} = 621 » = 13,8 »
skummad och annan	140 »	
		Summa 2,935 prov = 65,1 %

För Göteborgs hälsovårdsnämnds räkning hava följande föremål blivit under året undersökta:

	Antal prov		Antal prov
Risgryn	8	Oskummad mjölk	126
Rågmjöl	7	Råmjölk	2
Vetemjöl	9	Skummjölk	99
Potatismjöl	1	»Hushållsmjölk»	13
Kött	10	Grädd	88
Korv	10	Kakao	2
Laks	3	Kaffe	8
Ost	7	Maltdrycker	45
Margarinost	3	Läskdrycker	27
Smör	20	Vatten	2
Margarin	23	Härfärgningsmedel	12
Ister	7	Flugpapper	1
Konstister	9		
Peppar	9		
		Summa	551

Om dessa prov meddelas följande närmare uppgifter.

De åtta risgrynproven ha undersökts med följande resultat:

N:o	Pris för 1 k ¹⁾ öre	Vatten %	Aska %	Fett, avtvät- tat med eter från hela grynen %	Anmärkingar
1	48	—	0,43	—	—
2	32	—	0,34	—	—
3	48	10,84	0,02	0,063	polerade
4	40	11,54	0,71	—	»
5	40	10,47	0,78	0,016	»
6	32	12,59	0,38	—	ej polerade, svagt mjöliga
7	36	11,22	0,42	0,73	oljade
8	40	9,88	0,34	0,79	»

¹⁾ Beräknat av priset på 250 g.

Som synes, äro askhalterna hos de polerade proven betydligt högre än hos de oljade och icke polerade proven, beroende detta därpå, att en del af det mineraliska poleringsmedlet — vanligtvis användes talk — fastnat på grynen. De papperspåsar, vari de oljade grynen voro köpta, blevo även oljiga, vadan denna försköningsmetod synes vara allt annat än lämplig.

Resultatet av mjölundersökningarna synes i följande tabell:

	Rågmjöl		Vetemjöl siktat (9 prov)	Potatismjöl (1 prov)
	sammalet (5 prov)	siktat (2 prov)		
Vatten... i %, medeltal	14,49	13,56	13,62	21,3
högst	15,37	14,22	14,77	—
lägst	13,84	12,90	12,00	—
Aska i %, medeltal	1,87	0,81	0,56	0,30
högst	2,08	0,92	0,68	—
lägst	1,70	0,70	0,40	—
Stärkelse i % ¹⁾ , medeltal	65,91	—	—	—
högst	67,62	—	—	—
lägst	64,44	—	—	—
Växtråd i %, medeltal	2,37	—	—	—
högst	2,93	—	—	—
lägst	1,83	—	—	—
Fri syra, beräknad som svafvelsyre- hydrat ²⁾ , medeltal	0,32	0,19	0,15	—
högst	0,41	0,21	0,20	—
lägst	0,25	0,16	0,10	—
Pris, öre pr k ³⁾ , medeltal	22,4	26	28,9	—
högst	24	28	32	—
lägst	20	24	28	—

Vattenhalterna voro i en del prov rätt höga. Or funnos också i en del prov, nämligen i ett av vetemjölproven och fyra av rågmjölproven. I översta lagret av de starkt orhaltiga proven bildades småningom ett klirikt lager, i det stärkelsen där förtärdes af oren⁴⁾. De med anledning härav utförda bestämningarna af stärkelse och växtråd visade dock icke några avsevärda skilnader mellan orhaltiga och orfria prov. Ej håller de funna syrehalterna syntes stå i något bestämt förhållande till förekomsten av or.

Av malet kött ha tio prov blivit undersökta. Deras vattenhalter och pris voro följande:

¹⁾ Enligt Sachsses metod. ²⁾ Enl. Planchons metod. ³⁾ Beräknat af priset på 250 g.

⁴⁾ En iakttagelse, som jag icke sett bekantgjord rörande oren, var den, att de kröpo upp icke blott till de översta lagren af mjölproven, som voro inneslutna i glasburkar, utan att en stor del av dem fortsatte sin väg och samlades i betydande antal på de burkarna tillslutande propparna.

vatten i %, medeltal	69,34
högst	75,1
lägst	63,8
pris, öre pr k ¹⁾ , medeltal	124
högst	140
lägst	80

Intet av proven höll svavelsyrlighet, borsyra eller stärkelse.

De tio korvproven ha givit följande siffror:

vatten i %, medeltal	64,66
högst	71,5
lägst	55,4
fett i %, medeltal	14,95
högst	25,4
lägst	8,5
fett i vattenfritt prov, i %, medeltal	41,60
högst	57,0
lägst	28,8
pris, öre pr k ²⁾ , medeltal	59
högst	67
lägst	52

Ehuru köpta för att vara köttkorv, innehöllo dock alla proven ymnigt med stärkelse. Svavelsyrlighet, borsyra och tjärfärg påvisades ej i något av proven.

Två prov rökt och ett prov salt laks hava prövats på färgämnen med negativt resultat.

De sju proven å helfet ost och tre proven å margarinost innehöllo:

	Helfet ost	Margarinost
vatten i %, medeltal....	30,9	36,2
högst	36,1	41,8
lägst	27,6	32,9
fett i %, medeltal....	30,8	19,5
högst	35,3	21,2
lägst	19,8	16,8
fett i vattenfritt prov i %, medeltal....	45,0	30,6
högst	49,8	32,1
lägst	31,0	28,9
pris, öre pr k ³⁾ , medeltal....	141	97
högst	150	102
lägst	120	92

Två prov av den helfeta osten höllo under 40 % fett i vattenfria prov, varav det ena blott 31 %, vilket är mycket för litet. De tre margarinostarna hade utvändigt icke den mörkröda färg, som lagen föreskriver.

¹⁾ Beräknat av priset på 250 g.

²⁾ Alla korvar kostade pr stycke 25 öre och varierade i vikt mellan 375 och 480 g.

³⁾ Beräknat av priset på 500 g.

Smör- och margarin-proven ha hållit:

	Smör (21 prov)	Margarin (23 prov)
vatten i %, medeltal..	11,3	11,5
högst	15,0	13,9
lägst.....	5,5	7,7
pris, öre pr k ¹⁾ , medeltal..	191	140
högst	220	172
lägst.....	160	112

I fråga om margarin är att anmärka, att i ett fall saknades anslag i butiken, att margarin där fans till salu, i tre fall saknades skyltar på varan, och i fyra fall användes omärkt omslagspapper.

Ister- och konstister-proven kostade:

	Ister (7 prov)	Konstister (9 prov)
pris, öre pr k ¹⁾ , medeltal..	131	111
högst	152	120
lägst.....	120	80

Ett av isterproven var inneslutet i papper, märkt »margarin», men befans vara konstister. Ett konstisterprov hade omärkt omslagspapper. I tre butiker, där konstister saluhölls, saknades det lagstadgade anslaget, som därom lämnade upplysning.

Av pepparproven, som utgjordes av hel vitpeppar, voro en del kalkade (behandlade med kaustik, kolsyrad eller svavelsyrad kalk). De ha för övrigt undersökts med följande resultat:

	Ren peppar (3 prov)	Kalkad pepp. (6 prov)
aska i %, medeltal..	1,00	4,54
högst	1,15	5,00
lägst	0,82	4,02
med vatten avslammat, torkat vid 100° C i %, medeltal..	0,046	1,28
högst	0,080	2,59
lägst.....	0,012	0,88
pris, öre pr 100 g. medeltal..	24	30
högst	30	35
lägst.....	20	25

Anmärkningsvärt är, att den genom kalkning förskönade och förfalskade pepparn är i genomsnitt dyrare än den rena pepparn.

¹⁾ Beräknat av priset på 250 g.

Av oskummad mjölk hava 126 prov inköpts, vilka givit följande undersökningsresultat:

	Butikmjölk (85 prov)	Torgmjölk (41 prov)
egentlig vikt vid +15° C, medeltal..	1,021	1,0318
högst	1,034	1,034
lägst.....	1,026 (1,030 ¹)	1,030
fett i %, medeltal..	2,98	3,10
högst	9,53 (4,20 ¹)	4,90
lägst.....	1,86	2,11
mycket goda (med minst 3,5 % fett)....	8 (= 9,4%)	10 (24,4 %)
goda (med 3—3,49 % fett)	24 (= 28,2%)	10 (24,4 %)
medelmåttiga (med 2,5—2,99 % fett)....	46 (= 54,2%)	18 (43,9 %)
underhaltiga (med mindre än 2,5 % fett)	7 (= 8,2 %)	3 (7,3 %)
pris, öre pr l, medeltal..	14,5	12,7
högst	24 ²)	15
lägst.....	12	12

Föregående år voro medelfetthalterna för butik- och torgmjölk 2,89 och 2,99 %. I sju underhaltiga butikmjölkprov bestämdes mjölkens torrs substans till högst 12,2, lägst 10,5 %; och i två torgmjölkprov bestämdes densamma till 10,2 och 10,4 %. Intet av proven var fritt från smuts (= främmande, fasta, makroskopiskt synbara beståndsdelar); men någon större mängd fans ej i något prov. I strid med matvaruförordningens föreskrifter saknades skyltar på sju kärl i butiker och åtta på torg.

Två på torg inköpta prov av råmjölk ha givit följande analytiska data i %:

	1	2
äggviteämnen (= 6,557 × kväve) ..	7,41	9,11
fett	5,82	3,68
socker	(3,66)	(3,75)
salter	0,90	0,93
vatten	82,21	82,53
egentlig vikt vid +15° C	100,00	100,00
	1,038	1,046

De i butiker och på torg köpta skummjölkproven, till antalet 99, hava lämnat följande undersökningsresultat:

¹) Detta är gränstalet, om förestående abnorma tal ej medräknas. Provet med 1,026 eg. v. och 9,53 % fett är givetvis icke någon verklig nymjök utan en gräddblandad mjök eller dålig grädde.

²) Detta höga pris betingade en »barnmjök», som dock ej höll högre fetthalt än 3,32 %.

	Butikmjölk (60 prov)	Torgmjölk (39 prov)
egentlig vikt vid + 15° C, medeltal..	1,0345	1,0342
högst	1,036	1,036
lägst	1,025 (1,032 ¹⁾)	1,032
fett i %, medeltal..	0,66	0,71
högst	2,06 (1,96 ¹)	1,20
lägst	0,07	0,16
prima (med minst 0,5 % fett)	38 (= 63,3 %)	31 (= 79,5 %)
sekunda (med mindre än 0,5 % fett)..	22 (= 36,7 %)	8 (= 20,5 %)
pris, öre pr l, medeltal..	6,4	6,3
högst	10	8
lägst	5	5

Ett i butik inköpt skummjölksprov med 1,025 eg. v., 0,11 % fett och 6,3 % torrs substans, var påtagligen spätt med vatten. Ett prov med 1,034 eg. v. och 2,06 % fett var enligt kärlet vidfäst skylt oskummad mjölk från »dagen förut», vilken såldes som skummjölk — då hälsovårdsnämndens tillsyningsmän uppträdde som köpare. Ett torgmjölksprov var smutsfritt. Skyltar fattades på ett kärl i butik och seks på torg.

Av s. k. hushållsmjölk hava tretton prov, inköpta i butiker, undersökts med följande resultat:

egentlig vikt vid + 15° C, medeltal	1,0335
högst	1,034
lägst	1,033
fett i %, medeltal	1,67
högst	2,00
lägst	1,42

Alla proven kostade 10 öre pr l. Om en del av dem uppgavs, att de voro en blandning av 50 % oskummad och 50 % skummad mjölk. På ett kärl fans ingen skylt.

Följande resultat har erhållits vid undersökning av de 87 gräddproven:

	Butikgrädde (54 prov)	Torggrädde (33 prov)
egentlig vikt vid + 15° C, medeltal..	1,0159	1,0144
högst	1,031	1,022
lägst	1,000	1,006
fett i %, medeltal..	14,3	16,2
högst	28,8	22,7
lägst	8,7	10,3
prima (med minst 20 % fett)	4 (= 7,4 %)	3 (= 9,1 %)
sekunda (med mindre än 20 % fett)..	50 (= 92,6 %)	30 (= 90,9 %)
pris, öre pr dl, medeltal..	5,3	5,0
högst	6	6
lägst	5	5

¹⁾ Detta är gränstalet, om förestående abnorma tal ej medräknas.

Intet prov var fullt smutsfritt. Skyltar saknades å seks kärl i butiker och fyra å torg. Ett gräddprov undersöktes av särskild anledning endast på borsyra men med negativt resultat.

Två kakaoprov äro undersökta: 1) »Lahmann's Nährsalz-cacao» från Hewel & Veithen, Köln, 2) »Cloettas guldcacao». Analysresultaten synas i följande tabell:

	Närsaltkakao	Guldkakao
äggviteämnen (incl. teobromin)	19,40 %	22,50 %
fett (eterextrakt).....	32,30 »	27,57 »
rörsocker	0,94 »	} 37,91 »
invertsocker	0,51 »	
stärkelse	10,47 »	
andra kvävefria extraktivännen (incl. väkstrod) ..	27,26 »	
mineralämnen (aska)	5,02 »	5,02 »
vatten.....	4,10 »	7,00 »
	100,00 %	100,00 %
kväve	3,10 %	3,60 %
i kokande vatten lösliga beståndsdelar	21,26 »	
härav mineraliska	4,40 »	
askans efter 5 g prov vattenlösning förbrukade ¹ / ₁₀ -normalsyra	10 cm ³	
i saltsyra olösligt av askan	0,25	
reaktion hos vattenextrakt av provet	svagt sur	sur
det isolerade fettets smältpunkt	+ 26° C	+ 28° C
» » » försåpningstal	191	194
» » » jodtal	36,3	36,2
kalk.....	0,038% = 0,7% i askan	
magnesia	0,486 » = 9,7 » »	
natron	0,060 » = 1,2 » »	
kali	1,587 » = 31,6 » »	
fosforsyra	1,632 » = 32,6 » »	
svavelsyra	0,206 » = 4,1 » »	

Närsaltkakaon undersöktes även år 1899. Analysresultaten då och nu stämma nöjaktigt med varandra. Vad som då sades om denna kakao, gäller därför även nu. Närvaron av några ekstra närsalter bevisas icke genom den utförda analysen, varför också namnet »närsaltkakao» ävensom det höga priset å densamma — 72 öre för 100 g — näppeligen kan motiveras.

Om guldkakaon, varav 100 g kostade 40 öre, har annonserats bland annat, att den är »oljefri, därför mycket lättsmält». Den förra uppgiften är oriktig; den senare vore ock oriktig, om den förra varit sann¹⁾.

¹⁾ Se Professor R. O. Neumanns »Die Bewertung des Kakaos als Nahrungs- und Genussmittel».

De undersökta kaffe proven ha varit rostade, dels omalda, dels malda. Analyserna av dem visa följande sammanställning:

	Omalet (3 prov)	Malet (5 prov)
vatten i %, medeltal....	4,32	6,12
högst	5,9	8,7
lägst	2,3	5,2
aska i %, medeltal....	4,31	4,87
högst	4,6	5,5
lägst	4,0	4,3
avtvättbara ämnen i % ¹⁾ , medeltal....	1,14	
högst	1,43	
lägst	0,75	
extrakt i %, medeltal....	—	21,84
högst	—	22,4
lägst	—	21,3
pris, öre pr k ²⁾ , medeltal....	153	164
högst	160	200
lägst	140	140

Vattenhalten har hos de flesta proven varit för hög. Eljest har intet varit att anmärka mot dem.

I följande tabell meddelas analysresultaten för 21 underjästa, 18 överjästa och 6 andra maldryckprov, vilka skulle vara alkoholfria.

Nummer	Bryggeri	Maldryckens benämning	Egenlig vikt vid + 15° C	Alkohol		Extrakt %	Stamvört %	Uttjäsning- grad %
				Volym-%	Vikt-%			
1	L. Börjessons	Bayerskt öl.....	1,0104	5,55	4,37	4,65	13,07	64,4
2	J. W. Lyckholm & C:is	Öl	1,0153	5,33	4,17	5,80	13,80	58,0
3	Münchens Brygg.-A.-B:s	Münchens ljusa öl	1,0134	4,95	3,88	5,25	12,74	58,8
4	»	» standard lageröl .	1,0174	5,48	4,28	6,38	14,56	56,2
5	A.-B. J. A. Pripp & Sons	Bayerskt öl.....	1,0120	5,86	4,59	5,13	13,93	63,2
6	»	Pripps mörka öl..	1,0215	6,24	4,85	7,65	16,80	54,4
7	Kronan	Crown beer.....	1,0183	5,03	3,92	6,44	13,96	53,9
8	»	Extra öl	1,0175	4,95	3,86	6,22	13,63	54,4
9	Åby-Klippans ångbrygg- aktiebolags	Lageröl	1,0143	5,10	3,99	5,50	13,18	58,3
10	Gamle Carlsbergs (Köpen- hamn)	Lageröl	1,0121	5,33	4,18	5,00	13,06	61,7

¹⁾ Enligt Hilger-Röttgers metod.

²⁾ Beräknat av priset på 250 g.

Nummer	Bryggeri	Maltdryckens benämning	Egentlig vikt vid + 15° O	Alkohol		Extrakt %	Stamvört %	Tjäsning- grad %		
				Volym-%	Vikt-%					
Pilsner- dricka	Pilsneröl	11 J. W. Lyckholm & C:is Pilsneröl	1,0111	5,03	3,95	4,65	12,29	62,2		
		12 Münchens Brygg.-A.-B:s Pilsneröl	1,0110	4,51	3,54	4,45	11,34	60,8		
		13 A.-B. J. A. Pripp & Sons Pripps pilsneröl	1,0084	5,18	4,08	4,03	11,94	66,3		
	Lagerdricka	14 Kronan	Pilsneröl	1,0103	5,10	4,01	4,50	12,26	63,3	
		15 L. Börjessons	Iskällardricka	1,0081	3,78	2,98	3,46	9,32	62,9	
		16 J. W. Lyckholm & C:is Lagerdricka	Lagerdricka	1,0103	4,07	3,20	4,12	10,37	60,3	
		17 Münchens Brygg.-A.-B:s Lagerdricka	Lagerdricka	1,0110	4,07	3,19	4,29	10,52	59,2	
		18 A.-B. J. A. Pripp & Sons Pripps lagerdricka	Pripps lagerdricka	1,0122	3,93	3,08	4,54	10,56	57,0	
		19 Kronan	Lagerdricka	1,0135	3,85	3,02	4,84	10,73	54,9	
Svensk- öl	Porter	20 J. W. Lyckholm & C:is Pilsnerdricka	1,0074	3,00	2,37	3,00	7,71	61,1		
		21 A.-B. J. A. Pripp & Sons Pripps pilsnerdricka	1,0072	3,78	2,98	3,24	9,10	64,4		
		1 L. Börjessons	Porter	1,0426	4,51	3,43	12,36	18,76	34,1	
		2 A.-B. D. Carnegie & C:is Porter	Porter	1,0281	6,63	5,12	9,39	18,94	50,4	
		3 Münchens Brygg.-A.-B:s Dubbel porter Rex	Dubbel porter Rex	1,0334	6,01	4,62	10,47	19,08	45,1	
	Svagdricka ej buteljerat	buteljerat öl	4 Bjurholms (Stockholm)	1,0277	6,32	4,87	9,19	18,30	49,8	
			5 A.-B. H. E. Carlstens (Stockholm)	H.E. Carlstens porter	1,0271	6,01	4,64	8,94	17,65	49,3
			6 L. Börjessons	Dubbelt öl	1,0283	3,49	2,69	8,40	13,57	38,1
			7 E. Anderssons (Alingsås) Bultöl	Bultöl	1,0207	3,56	2,76	6,56	11,92	45,0
			8 Eriksbergs	Extra svagdricka	1,0133	1,07	0,84	3,77	5,46	31,0
			9 Münchens Brygg.-A.-B:s Münchens pilsn.-dr.	Münchens pilsn.-dr.	1,0160	1,34	1,04	4,58	6,66	31,2
			10 » »	Münchens taffeldr.	1,0167	1,00	0,79	4,65	6,23	25,4
			11 L. Börjessons	Svagdricka	1,0112	1,27	1,00	3,34	5,34	37,5
			12 Emeliedals	Svagdricka	1,0119	1,14	0,89	3,50	5,28	33,3
			13 Eriksbergs	Svagdricka	1,0162	0,80	0,63	4,45	5,71	22,0
			14 Göteborgs svagdricks-	Svagdricka	1,0166	0,60	0,46	4,45	5,37	17,1
			15 Majornas	Svagdricka	1,0150	0,67	0,52	4,10	5,15	20,3
			16 Münchens Brygg.-A.-B:s Svagdricka	Svagdricka	1,0179	0,67	0,52	4,78	5,82	18,2
17 Roempkes	Svagdricka	1,0117	0,87	0,68	3,32	5,09	34,5			
18 Sannalidens	Svagdricka	1,0115	0,93	0,73	3,32	4,79	30,7			
»Alkoholfria» maltdrycker	maltdrycker	1 Münchens Brygg.-A.-B:s Must	1,0451	0	0	11,18	11,18	0		
		2 » » Must ¹⁾	1,0424	0	0	10,52	10,52	0		
		3 Uddev:a ångbrygg.-A.-B:s Mumma	1,0394	0	0	9,80	9,80	0		
		4 » » Mumma ¹⁾	1,0340	0,73	0,57	8,75	9,87	11,3		
		5 A. Blücher & C:is (Vä- nersborg)	Rex	1,0196	0,24	0,19	5,07	5,45	7,0	
		6 » » Rex ¹⁾	Rex ¹⁾	1,0022	3,00	2,38	1,68	6,43	73,9	

¹⁾ Nytt prov, som undersöktes efter 2 veckors förvaring i laboratoriet vid vanlig rumstemperatur.

Alla dessa maltdrycker äro inköpta i Göteborg. Två av svagdrickproven, n:is 9 och 10, hålla för höga stamvärter. Anledningen härtill skall ha varit den, att man på bryggeriet använt socker som maltsurrogat och ej tillsett, att detta blivt efter brygden noga upplöst och inblandat, varför varan blivt ojämn vid tappningen å buteljer. Två av de som alkoholfria utbudna maltdryckerna visade sig icke vara hållbara. Särskilt »Rex» råkade inom kort i våldsam jäsning.

Av söta läskedrycker hava 27 prov inköpts och med följande resultat undersökts:

Nummer	Fabrikat	Närmare beteckning å varan	Egentlig vikt vid + 15° C	Alkohol	Extrakt	Socker, be- räknat som råsocker
				volym. %	g per 100 cm ³	g per 100 cm ³
1	Göteborgs vatten- & maltdrycksaffär ..	Prima sockerdricka ..	—	—	—	6,83
2	J. G. Lobergs fabriksaktiebolag, West- kustens mineralvattenfabrik	Socketdricka	—	—	—	6,07
3	Aktiebolaget J. A. Pripp & Sons mineral- vattenfabrik Kristall	»	—	—	—	5,80
4	Läskedrycksfabriken Rambergskällan ..	»	—	—	—	5,74
5	Villans vattenfabrik	»	—	—	—	6,39
6	Apotekarnes vattenfabrik, Göteborgs mi- neralvatten aktiebolag	»	—	—	—	6,16
7	Göteborgs nya vattenfabrik	»	—	—	—	7,84
8	Göteborgs mineralvattenfabrik Eric Röing	»	—	—	—	3,34
9	Kallebäckens mineralvattenfabrik	»	—	—	—	5,91
10	Mineralvattenfabriken Stenbocken	»	—	—	—	5,61
11	Läskedrycksfabriken Nordpolen	»	—	—	—	7,39
12	»	Vinsockerdricka	1,0342	0,13	—	9,67
13	Villans mineralvattenfabrik	Hallon-lemonad	—	0	—	8,72
14	J. G. Lobergs fabriksaktiebolag, West- kustens mineralvattenfabrik	Hallonlemonad	—	0	—	8,34
15	Göteborgs vatten- & maltdrycksaffär ..	Frukt Hallon-limonad	—	0	—	7,28
16	Aktiebolaget J. A. Pripp & Sons mineral- vattenfabrik Kristall	Hallon-lemonad	—	0	—	9,98
17	Läskedrycksfabriken Rambergskällan ..	Hallon lemonad	—	0	—	7,58
18	Göteborgs mineralvattenaktiebolag, Apo- tekarnes vattenfabrik	Hallon-limonad	—	0	—	9,03
19	Göteborgs nya vattenfabrik	Hallon-lemonad	—	0	—	8,40
20	Läskedrycksfabriken Nordpolen	Hallon lemonad	—	0,20	—	8,31
21	Göteborgs mineralvattenfabrik Erik Röing	Hallon-limonad	—	0	—	3,37
22	Kallebäckens mineralvattenfabrik	Hallon-limonad	—	0	—	11,29
23	Mineralvattenfabriken Stenbocken	Hallon limonad	—	0	—	7,61
24	Fabriken Floril	Floril	—	0	—	7,13
25	J. G. Lobergs fabriksaktiebolag	Rosenhäger alkohol- fri cider	—	0	—	10,56
26	»	Pumila	1,0400	0,07	10,03	9,70
27	Münchens bryggeriaktiebolag	Mjöd	1,0296	0,73	7,66	5,74

I n:o 15 bestämdes askhalten till 0,012 %. På sackarin och salicylsyra provades alla proven, på tjärfärg alla utom sockerdrinkproven. Sackarin ingick i n:is 8 och 21; dessa prov hålla därför ock relativt låga sockerhalter. N:is 16 och 18 gävo en svag reaktion på salicylsyra. Alla limonaderna, n:is 13—23, ävensom n:is 25 och 26 voro färgade med tjärfärg.

År 1902, då söta läskdrycker senast undersöktes för hälsovårdsnämnden, var det fem prov bland aderton, som höllo sackarin; nu är det endast två bland tjugusju. Då var det tre fabriker bland nio, som använde sackarin; nu är det blott en fabrik, som använder sackarin som surrogat för socker.

Två vattenprov, tagna i Göta älv mitt för 1) Kaptensgatan och 2) Vädersågen, hava undersökts. De här nedan angivna talen äro beräknade på 100,000 delar vatten:

	1	2
fast substans	520,8	560,0
glödningsförlust	120,0	153,2
mineraliska beståndsdelar	400,8	406,8
{ klor	227,2	228,6
{ klornatrium	374,4	376,7
amoniak	0,12	0,02
syreförbrukning (enligt Kubel)	1,18	1,09
svavelsyra	tämligen stark reaktion	
salpetersyrighet	ingen reaktion	
salpetersyra	» »	

Färgen var lika stark hos proven¹⁾. Båda voro grumliga men avsatte icke stor bottensats. Ingen dålig lukt förmärktes hos dem.

Av hårfärgningsmedel hava tolv prov, varibland nio olika fabrikat, undersökts:

N:o	Närmare beteckning å varan	Varan innehåller
1	Hårrenovator från J. E. Barklind, Stockholm	pyrogallussyra
2	Hårfärgningstinktur från Hylin & C:is F. A. B., Stockholm	2,65 g vismutoxid i 100 cm ³
3	Hår- och skägg-färg, brun, från C. M. Zinn, Stockholm	{ pyrogallussyra i flaska N:o 1 silverniträt » » » 2
4	» » » svart, från C. M. Zinn, Stockholm	{ pyrogallussyra » » » 1 silverniträt » » » 2
5	»Dittens Haarvand», från H. S. Ditten, Kristiania	1,44 g blyoxid i 100 cm ³
6	»W. Seeger's forbedrede Haar-Farve, brunt»	0,94 g kopparoxid i 100 cm ³
7	» » » » svart»	0,89 g » » » »
8	»A. Maczusi's Nuss-extract, blond», från A. Maczusi, Wien	0,19 g » » » »
9	»Schwarz. Melanocome», från L. Wiegk, Coburg..	{ pyrogallussyra i flaska N:o 1 silverniträt » » » 2

¹⁾ Den kan enligt en t. eks. i årsberättelsen för år 1899, sid. 37, beskriven metod betecknas med talet 22,4.

Alla proven utom n:o 2 innehöllo gifter av andra klass. Den i giftstadgans § 20 c) påbjudna påskrift fans dock icke å något av proven. Enligt samma stadgas 27 § är ett sådant hårfärgningsmedel som n:o 5 förbjudet att saluhållas. År 1897, då en del av dessa hårfärgningsmedel undersöktes, voro även Barklinds och Hylin & C:is preparat blyhaltiga.

Flugpapperet prövades på arsenik med negativt resultat.

Bland övriga prov, som på laboratoriet undersökts, må följande omnämnas:

Två prov importerat kött voro konserverade med borsyra.

Detta var även fallet med importerad äggula.

Göteborgs Handelstidnings aktiebolag föranstaltade på hösten en undersökning av mjukt råg- och vete-bröd, vars resultat framgår av följande tabell:

<i>Från Olof Askhunds ångbageri.</i>				<i>Från Göteborgs ångbageri.</i>			
N:o	Benämning	Pris öre	Vikt g	N:o	Benämning	Pris öre	Vikt g
1	Berlinerbröd	4	37,5	1	Kuvertbröd	4	42,5
2	Rundstycke	3	47,0	2	Franskt bröd	3	70,5
3	Giffel	5	49,0	3	Vattenbröd	5	133,0
4	Kuvertbröd el. rosenbröd	4	49,5	4	Rågkaka	5	150,0
5	Franskt bröd	3	74,5	5	»	10	270,5
6	Smörbröd	5	90,0	6	Grov rågkaka	10	327,0
7	Vattenbröd	5	110,0	7	Barkis	25	382,5
8	Vetekaka	10	203,5	8	Vattenbröd	25	386,5
9	Tunn rågkaka	10	260,0	9	Råglimpa	25	492,0
10	Rågkaka	10	203,0	10	Hushållsbröd	25	543,5
11	»	25	529,0	<i>Från Majornas ångbageri.</i>			
12	Grov rågkaka	10	305,5	1	Kuvertbröd	3	50,5
13	Vattenbröd	25	375,0	2	Grov rågkaka	5	171,5
14	Barkis	25	381,0	3	Rågkaka	10	231,0
15	Franskt bröd	25	385,5	4	»	10	251,0
16	Formbröd	25	397,0	5	Barkis	25	400,0
17	Sött bröd	25	470,5	6	Råglimpa	25	576,5
18	Stockholmsbröd	25	516,5	7	Hushållsbröd	25	605,5
19	Stettinerbröd	25	519,5				
20	Hushållsbröd	25	537,0				
21	Grahambröd	25	549,0				
22	Kraftbröd	25	572,0				
23	Norskt bröd	25	573,5				
24	Pomeransbröd	25	683,0				
25	Råglimpa	25	720,5				
26	Surbröd eller ankarstock	25	903,5				

Denna undersökning gav anledning till en uppsats i Handelstidningen för den 28 sept. 1907, vari framhålles, att brödet i Göteborg är mycket dyrare än i Köpenhamn.

»Bak- och stek-smöret Primus» (från Stockholm) var margarin.

Följande tabell utvisar fetthalterna hos samtliga de prov, vilka under året inlämnats under namn af oskummad mjölk:

2	prov med	1,5—1,99 %	=	0,42 %
23	»	2 —2,49 »	=	4,78 »
146	»	2,5—2,99 »	=	30,35 »
310	»	minst 3 »	=	64,45 »
Summa 481				100,00 %

Resultatet stämmer nära med de två föregående årens.

Två prov oskummad mjölk visade sig genom egentlig-vikt-bestämningarna — båda med 1,023 eg. v. vid +15° — vara vattenspädda.

Flere skummjölksprov, som tagits från leveranser till offentliga inrättningar härstädes, ha icke motsvarat leveranskontraktens bestämmelser om ett fettminimum av 0,7 %.

En renhetsbestämning å ett prov russin, som levererats till Sahlgrenska sjukhuset men kasserats, gav följande resultat:

relativt ren vara	51,6 %
russin, söndriga eller smutsiga, delvis med kvarstannande fruktskaft	45,7 »
mer eller mindre torra russinskal med obetydligt innehåll	2,4 »
pinnar m. m.	0,3 »
	100,0 %

En till samma sjukhus levererad sirap var mycket mörk till färgen, fluorescerade i grönt och innehöll 8,2 % askbeståndsdelar.

Ett prov choklad och ett prov kakao voro förfalskade genom inblandning av främmande stärkelse. Ett kakaoprov innehöll mycket kakaoskal.

Två hallon- och en körsbär-saft voro färgade med tjärfärg.

En äpple- och en citron-saft voro konstprodukter.

En »hallonlimonad» höll sackarin och därför endast 4,2 % socker.

En maltdryck, avsedd för absolutister, höll över 3 volym-% alkohol.

Ett prov marsala-vin uppfylde icke farmakopéns bestämmelser.

Två brännvinsprov voro starkt grumliga, det ena genom en tillsats av mjölk, det andra av huvudsakligen organiska ämnen av okänd beskaffenhet; bland det senare provets mineraliska ämnen förekom kopparoxid.

Resultatet av de undersökningar, som utförts för Göteborgs vattenvärks räkning, återfinnas i vattenvärksstyrelsens årsberättelse i stadsfullmäktiges handlingar 1908.

Ett dricksvatten från en sistärn av zinkplåt hade en svag eftersmak, som troligen härledde sig från en zinkhalt i vattnet, då detta för övrigt visade sig som ett utmärkt dricksvatten. Zinkhalten var 40,2 mg pr l¹).

Ett prov mönja innehöll 31,2 % främmande beståndsdelar.

Ett prov »kemiskt ren» blyvitt var förfalskad med krita.

Två prov zinkvitt innehöll blott 47,1 och 48,4 % zinkoxid.

Ett prov zinkgrått innehöll ingen zinkgrått alls utan utgjordes av en med kol färgad, bariumsulfatrik litopon.

Ett såp- och ett tvål-prov höllo båda kaustiskt alkali.

Sulfit förekom i ett köttkonserveringsmedel.

»Fosforbrons» har undersökts, som icke innehöll någon fosfor.

Denaturerad sprit höll 91,9 % i stället för garanterade 95 % alkohol.

Ett prov pergamentpapper var svagt färgat med en tjärfärg.

Värdet på ett kemiskt-tekniskt preparat, som i Amerika kostade nära 67 kr. pr k, kunde efter fullständig undersökning ej sättas högre än 25 öre pr k.

Fyra bomoljeprov voro förfalskade, därav två med mineralolja och ett med bomullsfröolja.

Två maskinoljor höllo resp. 4 och 11 % vatten.

En linoljefernissa var förfalskad med hartsolja.

För en undersökning av mycket underhaltiga svenska terpentinoljor redogöres i teknisk tidskrift, avdelning för kemi och bergvetenskap 1907, 99.

På grund av förordnande för undertecknad som kontrollant av eldfarliga oljor hava 123 flampunktsbestämningar med Abels apparat utförts.

En jordnötkaka höll endast 32,3 % proteinämnen i stället för cirka 50 %. Ett prov linfrömjöl innehöll mycket lindädra och indisk raps. Ett prov majs-fodermjöl höll stor mängd risskal. Ett glutenfoderprov höll blott 8,8 % proteinämnen samt 3,4 % fett. Under detta namn gå majs-foderämnen av mycket olika sammansättning. Tidigare undersökta prov ha hållit en proteinhalt, växlande mellan 10,3 och 27,1 %, och en fetthalt, växlande mellan 2,0 och 10,0 %.

På arsenik ensamt hava 1,061 prov blivit undersökta, härav 988 prov enligt Schneiders-Fresenii-Babos metod och 73 prov enligt Mörnerns metod, som — jämte en annan metod — är tillåten enligt nya giftstadgan, hvilken trädde i kraft den 1 februari. Den nya metoden användes blott undantagsvis, enär undersökningar enligt den bliva mycket dyrare än enligt den gamla metoden. Man kan ock på grund av resultat efter den gamla metoden i regeln bedöma, huru vida en vara är i handeln tillåten eller förbjuden enligt den nya giftstadgan. Givetvis avfattas intygen icke efter det nya formuläret, då undersökningarna äro gjorda efter den gamla metoden. Bland de 988 enligt

¹) I Koberts »Lehrbuch der Intoxikationen» omnämnes fall av kronisk zinkförgiftning, förorsakade genom zinkhaltigt vatten.

gamla metoden undersökta proven ha 180 (= 18,2 %) givit ogenomskinliga arsenikspegel, representerande en arsenikhalt av 0,05 mg och därutöver. Bland de 73 enligt nya metoden undersökta proven hava 16 (= 21,9 %) hållit minst 0,20 mg arsenik, nämligen 7 prov ullgarn, 4 prov linoleummattor, 2 prov tapeter — alla dessa undersökta på de mängder, den nya giftstadgan föreskriver, och således i handeln förbjudna — samt 3 färgprov (undersökta på 1 g).

Två näsdukar, uppgivna för att vara hellinne, innehöllo bomull i bårderna.

Ett hårfärgningsmedel var blyhaltigt, ett annat innehöll pyrogallussyra, som uppgives kunna förorsaka dermatitis.

En hundmage innehöll stryknin, en annan baryt.

I lastrummet på en ångare, där 150 lådor med blomsterlökar varit instuvade, befans luften vara så kolsyrehaltig, att brinnande ljus där slocknade, och först efter någon tids luftcirkulation kunde lossningen utföras.

g) Andra ärenden.

Apoteksärenden. Afsyning af apoteket Delfinen verkställdes af förste stadsläkaren den 7 december. Visitation af stadens öfriga apotek verkställdes under sept.—dec. månader.

Sjuktransportväsendet. Förslag om sjuktransportväsendets omorganisation och läggande under Hälsovårdsnämnden har genom motion hos Stadsfullmäktige framställts af förste stadsläkaren. Förslaget har ej slutbehandlats under året.

Buller från fabrik. På grund af anmälan om störande buller från en verkstad för tillverkning af bleckkärl, och sedan genom läkareintyg bestyrkts, att detta buller vore till men för närboendes hälsa, ålade Hälsovårdsnämnden fabriksinnehafvaren, vid vite af 500 kr., att därest bleckslagerirörelsen fortfarande skulle i fastigheten bedrifvas, inom en månad därefter hafva vidtagit sådana åtgärder, att maskinernas användande icke blefve i hälsoväg till men för närboende. Häröfver anfördes besvär hos K. Befallningshafvande, som efter yttrande af Hälsovårdsnämnden och Magistraten i Göteborg lämnade besvären utan afseende. Besvären fullföljdes då hos Kungl. Maj:t, som undanröjde Hälsovårdsnämndens beslut, fastän i afgifna underdåniga utlåtanden såväl Hälsovårdsnämnden som ock Magistraten, Konungens Befallningshafvande och Medicinalstyrelsen hemställt, att besvären måtte lämnas utan afseende.

Epidemivård. I tvänne fall hafva under året tredskande föräldrar måst vid vite åläggas att skaffa sina sjuka barn tillfredsställande vård.

Dränering af stadens lågt belägna delar. Öfver det, med anledning af Hälsovårdsnämndens framställning af 16 nov. 1904, af Gatu- och Vägförvaltningen utarbetade förslaget till dränering, har Hälsovårdsnämnden på anmodan afgifvit yttrande febr. 1907.

Lundby dränering. Med bifall till en af Hälsovårdsnämnden gjord framställning om utförande af vissa afllops- och spolledningar i Lundby, beslöto Stadsfullmäktige den 13 juni att uppdraga åt Gatu- och Vägförvaltningen att ofördröjligen i enlighet med utarbetadt förslag låta nedlägga sådana ledningar. Arbetet var vid redovisningsårets slut ännu icke påbörjadt.

Fattighusån—Mölnaldsån. Hälsovårdsnämnden har under året tillhandagätt den för denna frågas behandling i föregående årsberättelse omnämnda beredningen med utredningar.

Hälsovårdsinspektoren A. G. Widén har erhållit Landshöfdingeembetets i länet förordnande att inom länet vidtaga alla de åtgärder, som för utfövande af tillsyn i syfte att utforska och bringa till Hälsovårdsnämndens kännedom, om, när och genom hvems förvällande vattnet i Mölnalds- och Fattighusån förorenades på sätt och till den grad, att de af Konungens Befallningshafvande emot sådan förorening meddelade förbud öfverträdde, kunde anses nödiga och med lag och författning öfverensstämmande.

Under året hafva olägenheterna från vattendraget varit föga framträdande, hvilket förhållande torde kunna ställas i sammanhang med den regniga och kalla väderleken under sommarmånaderna.

III. Sjukvården.

Sjukvården ombesörjdes vid årets slut af 78 läkare; under året har en affidit.

Öfver den af stadens 11 distriktsläkare utöfvade sjukvården redogöres i Tab. 16 och 17. Antalet af dem behandlade sjukdomsfall har uppgått till 12,998.

För *sjukbesök nattetid* (fr. kl. 10 e. m. till kl. 7 f. m.) i medellösa hem har Nämnden utbetalt 1,830 kronor. I medeltal för de 5 föregående åren utbetaltes 1,981 kronor.

För *fri medicin* åt medellösa patienter har Nämnden utbetalt 14,508: 25 kr. Föregående 10 års kostnader härför uppgingo till:

För år 1897		Kr. 24,840: —
» » 1898		» 23,129: —
» » 1899		» 23,696: —
» » 1900		» 22,476: —

För år 1901		Kr.	23,011:	—
» »	1902		»	30,674:
» »	1903		»	29,086:
» »	1904		»	28,364:
» »	1905		»	31,336:
» »	1906		»	18,494:
» »	1907		»	14,508:

De restriktioner i fråga om rätt att erhålla fri medicin, som utfärdades under år 1906 hafva, såsom ofvan framgår, nedbringat dessa kostnader högst betydligt utan att några olägenheter eller svårigheter för den verkligt behöfvande att erhålla hjälp däraf försports.

Nämnden har dessutom i ersättning för orthopediska bandager, bräckband, glasögon, Finsenbehandling o. d. utbetalt kr. 603:60 samt för fria bad kr. 243.

Antalet praktiserande *barnmorskor*, *tandläkare* och *fältskärer* utgjorde resp. 101, 24 och 2.

Stadsfullmäktige hafva under året uppdragit åt Hälsovårdsnämnden att från år 1908 äfven handhafva kontrollen öfver ersättningen till barnmorskorna för förlossningar verkställda hos medellösa. Fattigvårdsstyrelsen har för år 1907 utbetalt, efter 8 kr. pr förlossning, sammanlagdt 648 kr. åt 26 barnmorskor.

Å *Epidemisjukhuset* (läkare D:r Hj. Wennerberg) har under året vårdats 1,000 personer, af hvilka under året intagits 914. 12 personer ha varit intagna för observation.

Sjukdomarne ha fördelats enligt följande tabell:

	Kvarliggande från 1906		Intagna under 1907		Summa vårdade 1907		Afförda år 1907				Kvarliggande till 1908	
							friska		döda			
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Nervfeber	—	—	29	13	29	13	22	10	2	—	5	3
Skarlakansfeber	39	37	216	225	255	262	214	213	6	5	35	44
Difteri	3	6	123	154	126	160	108	141	9	10	9	9
Strypsjuka (utan difteri) ..	—	—	26	23	26	23	21	18	5	1	—	4
Angina	—	—	42	42	42	42	42	42	—	—	—	—
Annat sjukdom	—	1	14	7	14	8	12	7	2	1	—	—
Summa	42	44	450	464	492	508	419	431	24	17	49	60

Frånräknas de till 1908 kvarliggande äro mortalitetssiffrorna

för samtliga sjukdomar	...	891 vårdade, 41 döda	=	4,60 %
» nervfeber		34	»	2
» skarlakansfeber		438	»	11

för difteri.....	268	vårdade,	19	döda =	7,09 %
» croup (utan difteri)....	45	»	6	» =	13,33 »
» difteri + croup	313	»	25	» =	7,99 »
» angina.....	84	»	0	» =	0,00 »
» annan sjukdom.....	22	»	3	» =	13,64 »

Af difteripatienterna hafva 75 haft croupsymptom; af dessa ha 13 eller 17,33 % affidit. För de rena svalgdifterierna är mortaliteten alltså 3,10 %

Samtliga patienter med croupsymptom utgjorde 120 med 19 döda (15,83 %). Å 31 crouppatienter har ej något operativt ingrepp behöft göras, å öfriga 89 har operation företagits, hvaraf i 68 fall endast intubation, i 21 fall både intubation och tracheotomi.

Af de endast intuberade afledo 14 (20,59 %) och af dem å hvilka båda operationerna företagits 5 (23,8 %). Totalmortaliteten för de operativa ingreppen var sålunda 21,35 %.

Sjukhusets ekonomiska ställning framgår af följande tablå:

Inkomster:

Från Göteborgs hälsovårdsnämnd	87,374: 55
» betalande patienter.....	1,176: —
» diverse inkomster	133: 50
» grässkörden vid sjukhuset	25: —
	<u>Kronor 88,709: 05</u>

Utgifter:

Inventariers underhåll.....	1,217: 86
Nyinköpta inventarier	5,138: 04
Byggnaders underhåll	15,152: 62
Parkens underhåll	555: 46
Aflöningar	19,872: 61
Mathållningen	19,895: 04
Uppvärmning	8,592: 48
Belysning	3,416: 81
Tvätt (tvätterskornas mat och lön)	3,438: 21
Vattenförbrukning	1,726: 60
Medikamenter	1,275: 15
Antidifteriserum	2,546: 70
Forselkostnader	1,709: —
Diverse förbrukningsartiklar för sjukvården	1,713: 16
Skrif- och tryckkostnader	133: 23
	Transport 86,382: 97

och 11 kvinnor); oförbättrade eller förbättrade men ej arbetsföra hafva utskrifvits 20 (11 män och 9 kvinnor).

Högsta antalet på en gång vårdade patienter har varit 61. Medeltalet underhållsdagar pr patient uppgår till 149 och medeltalet underhållsdagar för under året affidna eller utskrifna patienter till 102. Till år 1908 kvarligga 58 patienter (26 män och 32 kvinnor); af dessa äro 2 patienter intagna på Hemmet redan 1903, 3 st. 1904, 3 st. 1905 och 15 st. 1906.

Af de vårdade patienterna visade sig en lida af en subkronisk bronchit och ej af tuberkulos.

Bland komplikationer till lungtuberculosen, hvilka under året förekommit, må nämnas:

Larynx tuberculos	8 fall
Tarmtuberculos	14 »
Kronisk nephrit	7 »
Spondylit	2 »
Pyopneumothorax	1 »
Tub. pharyngis et palat moll	1 »
Tuberculos cutis	1 »
Neuritis	2 »
Arthritis deformans	2 »
Vit. organ. cord	1 »
Kyfoscoliosis	2 »
Graviditas	1 »

Tuberculin i therapeutiskt syfte har under året användts i 20 fall. Af de under föregående år med tuberculin behandlade äro 6 döda. En af dessa dog på Sahlgrenska sjukhuset af cancer ventriculi och visade sektionen en makroskopiskt läkt process i lungspetsen, 10 patienter äro arbetsföra, 7 patienter dåliga, vårdas å Hemmet eller å Gibraltars tuberculosafdelning.

I slutet af september måste alla ledningstrådar till det elektriska ljuset läggas nya. Det visade sig nämligen att isoleringen af de gamla var så dålig, att vid upprepade tillfällen under loppet af en fjorton dagars tid på ej mindre än ett 30-tal ställen kortslutningar uppkommo, hvilka voro synnerligen eldfarliga, så att på flera ställen träväggen, på hvilken ledningstråden var fästad, kolades på stora sträckor. Inläggningen af nya ledningstrådar betingade en kostnad af nära 1,000 kronor.

Hemmets inkomster och utgifter under året:

Inkomster:

Af Göteborgs Hälsovårdsnämnd 38,208: 76

Kr. 38,208: 76

Utgifter:

Inventariers underhåll.....	913: 80
Nyinköpta inventarier.....	1,641: 63
Byggnaders underhåll.....	2,863: 71
Parkens underhåll.....	10: 30
Aflöningar.....	5,804: 83
Presterliga förrättningar.....	450: —
Nattsköterska.....	750: —
Diverse biträden.....	69: 84
Mathållningen.....	16,047: 95
Uppvärmning.....	2,389: 42
Belysning.....	1,327: 30
Tvätt.....	1,588: 53
Lysol.....	579: —
Vattenförbrukning.....	427: 55
Medikamenter.....	1,021: 32
Diverse förbrukningsartiklar för sjukvården.....	1,275: —
Renhållning.....	546: 10
Skrif- och tryckkostnader.....	143: 78
Telefon.....	63: —
Diverse utgifter.....	295: 70
	Kr. 38,208: 76

Om afdrag göres för:

Inköp af inventarier.....	1,641: 63
Byggnaders underhåll.....	2,863: 71
Parkens underhåll.....	10: 30
Diverse utgifter.....	295: 70
	4,811: 34

återstår såsom utgifter för den egentliga sjukvården..... Kr. 33,397: 42

Underhållsdagarnes antal.....	20,370
Medeltalet vårdade sjuke för hvarje dag.....	56
Totalkostnad pr dag och patient.....	Kr. 1: 64
Medelkostnad för hvarje under året upptagen säng.....	» 596: 38
Kostnad för patienters utspisning.....	» 11,502: 05
Utspisningskostnad pr dag och patient.....	» 0: 56,5
Medikamentskostnad pr dag och patient.....	» 0: 05
» pr patient.....	» 7: 46
Personalens utspisning.....	» 4,545: 90
» pr dag.....	» 0: 90

Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset afger särskild, tryckt berättelse.

Holtermanska sjukhuset (D:r G. Södersten).

På afdelningen för hudsjukdomar (med 16 sängar) har under året intagits 213 patienter, vårdade under 3,052 dagar med en medellängd af sjukhusvistelsen för patient uppgående till 14,3 dagar.

På afdelningen för könssjukdomar (med 83 sängar) hafva 703 patienter intagits under året. Underhållsdagarnes antal 15,460 med en medellängd af sjukhusvistelsen af 22 dagar pr patient.

Sjukhusets hela utgiftsstat uppgick till 47,251 kronor, utgörande en kostnad af kr. 2: 55 pr underhållsdag, däraf utspisning pr patient och dag 46 öre.

Majornas sjukhus (D:r R. Hälén).

På sjukhuset (med 26 sängar) hafva under året intagits 268 patienter, vårdade under sammanlagt 9,096 dagar med en medellängd af sjukhusvistelsen pr patient uppgående till 33,9 dygn.

Sjukhusets utgiftsstat uppgick till kr. 19,915, utgörande en kostnad af kr. 2 pr dag och patient, däraf utspisningen 35 öre.

Sjukhuset har under året ut- och invändigt reparerats och uppputsats, inredning och utrustningsartiklar hafva i rätt stor utsträckning nyanskaffats.

Fattigvårdsanstalten (D:r F. O. Åberg).

På *allmänna sjukafdelningens* 306 sängar hafva under året mottagits 777 patienter, vårdade under 100,626 dagar.

På *sinnessjukafdelningen* med 310 platser (hospitalsafdelningen 156 och asylafdelningen 154) hafva till vård mottagits 334 patienter (191 hospitalsberättigade och 143 asylberättigade). Från år 1906 kvarlägo 289 och under året hafva utskrifvits 303, däraf friska eller förbättrade 182, till hospital 19 samt till asyl 3.

På *lungsotsafdelningen*, med 78 sängar, hafva mottagits 187 patienter, vårdade under 23,783 dagar, och hafva af dessa 63 utskrifvits förbättrade och arbetsföre, 29 oförbättrade och 83 döde.

D:r Barthold Carlsons kirurgiska privatklinik.

Sängantal 19. Under året intagna patienter 225. Underhållsdagarnes antal 4,975. Medellängd af sjukhusvistelsen 22 dagar. Utgiftsstat kr. 27,556.

Doktorerna Lindquists och Mannheimers privatklinik.

Sängantal 16. Under året intagna 214 patienter. Underhållsdagarnes antal 5,342. Medellängd af sjukhusvistelsen 24,9 dagar. Utgiftsstat kr. 24,257.

D:r E. Strandmans kirurgiska privatklinik.

Sängantal 14. Under året intagna 220 patienter. Underhållsdagarnes antal 2,481. Medellängd af sjukhusvistelsen 11,3 dagar. Utgiftsstat kr. 14,836.

Ögonsjukhuset. (D:r G. Ahlström).

Sängantal 40. Under året intagna 516 patienter. Underhållsdagarnes antal 8,420. Medellängd af sjukhusvistelsen 16,3 dagar.

D:r Per Neumans gynekolog. privatklinik.

Sängantal 10. Under året intagna 113 patienter. Underhållsdagarnes antal 2,178. Medellängd af sjukhusvistelsen 19 dagar. Utgiftsstat kr. 9,750.

Sommarsanatoriet har utgifvit särskild, tryckt berättelse för sitt 5:te verksamhetsår.

Stadens polikliniker.

Å lokalen i Gamla Artillerikasernen har läkarehjälpen lämnats åt följande antal sjuke:

på afdelningen för kvinnosjukdomar (D:r Mannheimer).....	525
» » magsjukdomar (D:r Ekbon).....	86
» » ögonsjukdomar (D:r G. Ahlström)	1,515
» » » (D:r M. Sundqvist)	405
» » tandsjukdomar (tandläkare Bensow).....	2,498

Å lokalen i Församlingshyddan, med D:r E. Ahlström såsom föreståndare, hafva 7,440 patienter behandlats, af hvilka 1,519 för invärtes och 5,921 för utvärtes sjukdomar, hvarjämte 841 tandextraktioner där verkstälts.

IV. Befolkning och dödlighet.

Tab. 8 och 9, som äro sammanställda efter *pastorsämbetenas* uppgifter, utvisa antalet *födde* inom hvarje månad och församling samt Tab. 10 befolkningens rörlighet inom hvarje församling likaledes efter prästerskapets uppgifter.

Den *kyrkoskrifna befolkningens mängd* uppgick den 1 januari 1907 till 156,931 och den 31 december samma år till 160,525, hvadan sålunda under år 1907 uppstått en ökning af 3,594 individer (emot 2,720, 2,791 och 4,015 under resp. åren 1904, 05 och 06).

Antalet lefvande *födde* var 4,551 och *dödsfallens* antal 2,293. *Nativitetsöfverskottet*, som sålunda utgjorde 2,258, har de tre föregående uppgått till resp. 1,635, 1,635 och 2,089.

Öfverskottet inflyttade öfver utflyttade uppgick till 1,336. Föregående år visade siffrorna 1,085, 1,156 och 1,926.

Antalet lefvande *födde* utgjorde 29,0 på 1,000 invånare och 17,6 % af dem voro af oäkta börd. Antalet dödfödde 114, däraf 96 af äkta och 18 af oäkta börd.

Ingångna äktenskap 1,268.

Den *mantalsskrifna* befolkningen vid årets *början* 156,743 med fördelning på stadsdelar enligt Tab. 12.

Ordnar man *de olika stadsdelarne efter dödligheten* inom desamma finner man, att på 1,000 lefvande under året affidit

inom 13:de och 14:de rotarne	8,8
» Masthugget med Kommendantsängen.....	9,1
» Stampen och Gullbergsvass.....	9,9
» 15:de roten	10,0
» Olskroken, Redbergslid, Gamlestaden.....	11,2
» Lundby.....	11,4
» Nordstaden	11,9
» Annedal, Änggården	12,9
» Masthuggsbergen	13,5
» Sydstaden	13,5
» Haga	15,0
» Landala	15,0
» Majorna	15,3

I *lungrot* hafva affidit på 1,000 invånare från de olika stadsdelarne: inom 13:de och 14 rotarne 0,31, inom Masthugget med Kommendantsängen 0,31, inom Nordstaden 0,94, inom 15:de roten 1,93, inom Stampen och Gullbergsvass 2,05, inom Redbergslid, Olskroken och Gamlestaden 2,28, inom Lundby 2,28, inom Majorna 2,58, inom Haga 2,59, inom Sydstaden 2,72, inom Masthuggsbergen 2,77, inom Annedal 2,81, inom Landala 2,91 samt slutligen inom fattighuset 16,04.

Dödsfall i *diarrhoesjukdomar* hafva förekommit på 1,000 invånare till följande antal inom de olika stadsdelarne: 15:de roten 0,0, Stampen och Gullbergsvass 0,0, 13:de och 14:de rotarne 0,15, Masthugget med Kommendantsängen 0,28, Annedal 0,52, Sydstaden 0,63, Masthuggsbergen 0,67, Majorna 0,72, Nordstaden 0,76, Haga 0,76, Landala 0,89, Lundby 1,14, Redbergslid, Olskroken och Gamlestaden 1,29.

Dödligheten bland kyrkoskrifna inom staden aflidne uppgick till 13,3 på 1000, beräknad efter folkmängden vid redovisningsårets *början*. Beräknas dödligheten efter antalet döde som, kyrkoskrifne härstädes, dött antingen inom eller ock i *kronisk sjukdom utom* densamma, och lägges till denna siffra antalet af de å *annan* ort kyrkoskrifne, som affidit inom staden af *akut* sjukdom, så erhålles en dödssiffra af 13,7 på 1000.

Dödligheten för hvarje månad under de senaste fem åren framgår af Tab. 11, hvars öfre hälft anger dödligheten pr 1,000 invånare, kyrkoskrifne vid resp. årens *början*.

Till jämförelse anföras dödlighetssiffrorna för år 1907 från några storstäder enl. uppgift från Registration General, London:

Madras	40,5	Manchester	18,1
Bombay	39,6	Wien	17,3
Calcutta	37,6	Buenos Ayres	16,9
Moskwa	27,5	Edinburgh	16,2
Triest	26,3	Birmingham	16,2
Dublin	24,7	Hull	16,1
Petersburg	24,7	Berlin	15,4
New Orleans	22,4	Köpenhamn	15,2
Rio de Janeiro	20,7	London	15,2
Milano	20,3	Dresden	14,9
Middlesbrough	20,3	Hamburg	14,8
Budapest	20,2	Rotterdam	14,3
Prag	19,8	Stockholm	13,9
Venedig	19,7	Bryssel	13,7
Liverpool	19,0	Antwerpen	13,5
New York	18,5	Amsterdam	13,4
Glasgow	18,5	Haag	13,4
Paris	18,5	Christiania	13,1
Philadelphia	18,3	Melbourne	12,8
Rom	18,2	Sidney	11,5
München	18,1		

V. Väderlek, gångbara sjukdomar och dödsorsaker.

De meteorologiska förhållandena framgå af Tab. 13, meddelad af Meteor. Centralanstalten i Stockholm. Årets medeltemperatur $+ 7,71^{\circ}$, med absol. maximum $+ 28,5$ i juli och absol. minimum $- 11,5$ i januari. Medeltemperaturen för år 1906 utgjorde $+ 8,68$ och för åren 1859—1900 $+ 7,26$. Nederbörden uppgick till 855,3 mm., ymnigast i augusti med 167,8 mm., sparsammast i april med 20,1 mm.

Sjukdomar.

Från distriktsläkarne ha under året 65 fall af *vattenkoppor* anmälts, samt af *messling* 536. Messlingeepidemien hade sin största utbredning under förra hälften af året såsom en fortsättning af föregående års epidemi, men utslocknade ej häller sedan utan fortsatte till årets slut om ock med ringa utbredning under sista månaderna. Dödsfallen i messling uppgingo till 24, af hvilka 23 tillhörde åldern från 6 mån. intill 5 år, 1 pat. var öfver 20 år.

Intet fall af *smittkoppor* har under året förekommit inom samhället.

På grund af uppgift om förekomst af smittkoppor i Antwerpen gjordes revaccination af besättningarna å de fartyg, som härifrån regelbundet trafikera denna hamn.

Difteri och strypsjuka. Dessa sjukdomar hafva under året haft en måttlig utbredning, som dock visat en något ökad frekvens sedan föregående; särskildt visade årets tre sista månader tendens till ökning i dessa sjukdomars antal, i det att under dessa månader resp. 29, 48 och 37 af difteri förekommo; antalet döde uppgick sammanlagdt i båda sjukdomarne till 29, utgörande 10,1 % af hela antalet i dessa sjukdomar insjuknade.

Af *skarlakansfeber* förekommo 443 fall, likaledes talrikast uppträdande under senare delen af året; från 19 fall i juli steg antalet oafbrutet till november, då 87 fall anmäldes, under december sjönk siffran till 50. Mortalitetensprocenten uppgick till 2,9.

I *tyfoidfieber* hafva 77 personer insjuknat och af dessa hafva 8 affidit (dödlighetsprocenten sål. 10,4). Föregående års siffror voro resp. 139 och 13 (9,4 %).

Af *kikhosta*, som under de två föregående åren anmäldes med resp. 737 och 249 fall, har under redovisningsåret från *distriktläkarnes* praktik rapporterats 438 fall. Största antalet fall, 69, förekom under juli, det minsta, 2, under maj. Af samtliga i denna sjukdom insjuknade, sålunda icke endast distriktläkares fall, afledo 20 (föreg. år 28).

Influenta anmäldes med 1,233 fall. Största frekvensen under årets tre första månader med resp. 327, 452 och 296 fall, sedan sjönk antalet hastigt till sommaren då sjukdomen helt och hållet försvann för att mot slutet af året uppträda med ett fåtal fall. 5 dödsfall förorsakade af denna sjukdom äro att anteckna.

Luftrörskatarren företer en frekvens af 4,561 fall. Temligen jämt fördelad öfver hela året med någon minskning under sommarmånaderna har den sitt maximum i februari månad med 606 fall, därefter följa mars och januari med resp. 571 och 548 insjuknade. Antalet dödsfall uppgick till 118.

Af *lunginflammation* anmäldes 388 fall med maximum af 62 i mars och minimum af 12 i september. Sjukdomen föranledde 158 dödsfall, af hvilka 52 (sål. 32,9 %) under 5 års ålder och 76 (sål. 48,1 %) af åldern öfver 40 år.

Diarrhoesjukdomarne uppträdde med 2,093 fall, maximum i oktober med 275 fall, minimum i mars med 120. Dödsfallens antal 110 af hvilka 92 (sål. 83,6 %) under 1 års ålder.

Af föregående sjukdomar skola smittkoppor, tyfoidfieber, skarlakansfeber och difteri författningsenligt anmälas af *hvarje* praktiserande läkare, de öfriga sjukdomarne endast af stadens distriktsläkare.

Dödsorsakerna, specificerade enl. Med.-Styrelsens cirk. dec. 1891 med fördelning efter ålder och kön återfinnes i tab. 18. I denna tab. äro medtagna alla utom staden afidne, som vid dödstillfället voro kyrkoskrifna härstädes. I tab. 19 och 20 äro dödsorsakerna sammanförda efter sina hufvudgrupper och fördelade efter månader och kvartal samt stadsdelar, i den senare af dessa tab. äro, i motsats mot de två föregående, de dödsfall, som träffat här kyrkoskrifna på ort *utom* staden ej medräknade, utan finnas dessa specificerade i tab. 21. I tab. 22 redogöres för dödsorsakerna bland främlingar, som afidit härstädes.

Bland *dödsorsaker* möta kroniska infektionssjukdomarne med största siffran (508, tab. 18); lungsot med 395 fall föranledde 17,5 % af alla dödsfall, svarande mot 2,5 lungsotsfall på 1,000 innevånare. Medräknas endast de inom staden afidna (367) erhållas siffrorna 16,3 och 2,3. Dessa senare tal motsvaras de olika åren af tidsperioden 1902—1906 af resp. 17,7, 17,2, 17,6, 18,7 och 18,9 samt 2,6, 2,6, 2,5, 2,9 och 2,9. Årets siffror visa sålunda en tydlig förbättring; huruvida denna är tillfällig, får följande år utvisa.

TABELLER

TILL

HÄLSOVÅRDSNÄMDENS ÅRSBERÄTTELSE

1907

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text in the middle section of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

TABELLER

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

1907

Tab. 1. Summarisk redogörelse för sundhetspolisens arbeten under 1907.

Arbetets art	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	Summa
<i>Besiktning af:</i>													
Afträden	3,392	2,854	4,166	4,527	3,868	3,634	4,086	4,079	3,247	4,832	4,817	3,211	46,713
Gårdar	3,392	2,854	4,166	4,527	3,868	3,634	4,086	4,079	3,247	4,832	4,817	3,211	46,713
Afloopstrummor och diken	1,393	1,425	2,406	3,579	2,304	2,371	2,462	2,359	1,920	3,113	2,212	1,768	27,312
Stall	182	159	324	383	226	243	308	244	241	356	303	204	3,173
Svinhus	16	24	45	149	78	49	53	59	101	172	73	38	857
Fåhus	20	17	35	80	55	29	32	30	59	108	47	30	542
Afstjälpningsplatser	26	26	52	53	53	28	32	50	49	75	47	40	531
Lump-, ben- och hudupplag	60	43	52	64	48	42	50	52	43	55	54	59	622
Bostäder	642	444	613	549	524	614	495	462	513	698	786	594	6,934
Källare	568	588	726	801	753	567	725	579	611	1,010	694	623	8,245
Nybyggda hus	90	61	77	100	97	79	98	64	78	107	81	70	1,002
Bagerier	215	346	295	220	213	186	202	182	182	287	225	178	2,731
Charkuterier och korffabriker	203	245	285	269	331	271	278	250	200	342	277	263	3,214
Slakterier i staden och angränsande kommuner	—	—	1	2	11	11	1	1	23	10	2	—	62
Spisningslokaler	116	94	131	104	132	71	99	53	96	129	102	92	1,219
Salubodar och upplag för födoämnen	2,453	2,020	2,486	2,916	2,470	2,220	2,454	2,188	2,840	2,825	2,406	2,228	29,506
Saluhallar	542	563	588	593	568	565	559	555	553	636	639	558	6,919
Salutorg	349	349	357	350	380	310	333	369	370	395	417	375	4,354
Fartyg med matvaror	39	49	40	54	73	38	95	44	11	41	83	19	586
<i>Öfriga arbeten:</i>													
Anhållande af födoämnen	4	5	2	14	16	8	22	11	16	11	2	4	115
Inköp och hämtning af prof till undersökning	—	—	34	124	199	91	38	1	47	—	3	—	537
Skrifning	58	18	21	16	26	43	14	37	39	31	40	79	422
Anmälan till Nämnden och allm. polisen	—	—	—	—	1	1	1	5	1	2	1	1	13
Desinfektioner	129	97	101	145	100	81	90	112	117	167	174	140	1,453
Besök i sjukas hem	279	213	129	257	198	148	181	214	212	269	333	263	2,696
Afhämtat dödsattester	29	25	25	29	22	24	27	25	25	29	24	30	314
Vittnat inför rätta i hälsovårdsärenden	—	—	—	—	—	1	1	2	1	—	1	1	7
Kallat till inställelse inför Nämnden	1	—	6	4	2	3	—	2	4	—	2	—	24
Biträde åt Nämndens vaccinatorer	—	—	—	1	26	31	5	—	31	10	—	—	104
Utfövat tillsyn öfver minderåriga i arbetet	—	—	147	—	—	141	99	287	153	—	3	169	999
Oskadliggörande af födoämnen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Utfört diverse arbeten	192	182	222	251	253	235	201	245	196	224	300	224	2,725
Summa	14,390	12,701	17,532	20,161	16,895	15,769	17,127	16,640	15,226	20,766	18,965	14,472	200,644

Tab. 2. Renhållningsanordningarna i Göteborg 1905 samt stall, fähus och svinstia i hvarje stadsdel.

Stadsdel	Antal egendomar		Lattopp-samling				Uppsamling af sopor eller stallspillning				Begagnade			Underjordiskt aflopp			Vattenledning å gård	Urinkur å gård	Kompostupplag å tomt					
	där renhållningen hämtar	där bonde hämtar	Kistan		spänner	Blandning				i bajlor på plan	blott i köken	i ej flytbara kärl	i vagn	i latrinkistan	stall	fähus				svinhus	från gård	från stall och dylikt	från sop-plan	
			dytbar	ej dytbar		med kalk	med torvfjord	med aska	med sågspån															utan
Nordstaden	228	18	226	—	16	205	32	—	—	—	224	—	20	4	—	17	—	2	231	20	228	230	222	7
Sydstaden	385	53	369	—	85	232	205	—	—	—	426	—	15	2	1	19	—	—	422	18	398	425	382	—
Masthugget m. m.	293	22	310	—	7	25	290	—	—	—	293	—	28	—	—	27	—	1	313	26	296	313	298	—
Haga	308	10	312	—	6	2	311	—	—	—	311	1	13	—	—	15	—	—	314	15	314	315	307	—
Annedal	259	6	260	—	—	2	257	—	—	—	258	1	7	—	—	7	1	1	261	6	258	259	256	2
Landala	131	17	143	—	12	4	145	6	—	—	140	8	8	—	—	8	2	9	142	8	136	137	138	11
13:de och 14:de rotarna	325	39	337	3	21	103	145	—	—	—	353	—	13	—	—	22	—	—	357	20	355	347	321	7
15:de roten	86	40	119	1	7	18	106	—	—	—	121	1	3	—	—	12	5	1	122	12	121	121	119	8
Stampen och Gullbergsvass	104	18	114	2	23	—	138	—	—	—	104	—	36	—	—	39	3	4	134	39	107	112	90	8
Olskroken m. m.	128	178	243	9	59	6	224	75	—	—	216	—	31	1	—	59	46	34	219	29	188	224	179	88
Masthuggsbergen	328	21	299	—	49	1	344	3	—	—	344	—	4	—	—	8	3	3	326	4	236	299	244	—
Majorna	589	210	516	7	262	18	747	4	—	8	702	1	52	1	1	57	20	47	635	33	336	599	358	62
Lundby	37	660	276	74	266	87	331	51	14	209	360	1	70	3	12	130	105	112	329	11	153	151	188	236
Summa	3,201	1,292	3,524	96	813	783	3,275	139	14	217	3,852	13	300	11	14	420	185	214	3,805	241	3,126	3,532	3,102	429

Tab. 3. Af Göteborgs Hälsopolis under 1907 verkställda beslag å födoämnen.

Varuslag	Antal beslag under												Varan					Kassationsorsak			Anmärkingar	
	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	anträffad					Sjukliga förändringar	Förskämning	Konserverade med oödlutna medel		
													å torz	i upplagsmagasin	i korffabrik	i handelslokal	å fartyg					
Kött af storboskap	2	1	—	2	3	2	3	2	2	1	—	—	4	—	5	5	4	—	2	16	—	5 färska och 13 salta partier.
» » kalf	—	—	—	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	—	—	5	—	Färska partier.
» » får	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	2	4	—	—	1	—	—	—	4	1	1 färskt och 4 salta partier.
» » svin	—	—	—	—	1	1	3	3	1	4	—	1	—	—	6	3	5	—	—	14	—	3 färska, 5 salta och 6 rökta partier.
» » häst	—	1	—	—	—	—	1	—	—	2	1	—	5	—	—	—	—	—	1	3	1	Salta partier.
» » älg	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	7	—	—	1	—	8	—	—	Skottskadade partier, franskurna färska älgkroppar.
Inelfvor	1	3	—	4	2	—	8	1	—	1	—	—	—	—	8	9	3	—	—	20	—	(1 nöttunga, 1 får-, 3 nöt- o. 7 kalfnjurar, 3 par svinlungor, 1 nöt- o. 3 kalflefrar samt 1 parti nöttarmar. 50 liter.
Blod	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	
Köttfärs	1	—	—	4	1	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	8	2	—	—	10	—	
Korf	—	—	—	2	4	2	1	—	4	—	—	—	—	—	3	7	3	—	—	13	—	
Sylta	—	—	—	—	4	1	1	—	—	—	—	1	—	—	1	5	1	—	—	7	—	3 partier kalf- och 4 parti fläsksylta.
Mjölk	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	
Höna	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	Tuberkulos.
Fisk	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	3	—	1 parti sill, 1 parti kolja och 1 parti makrill.
Ostron	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	3 fat om 114 kg.
Räkor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	35 kg.
Vegetabilier	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	—	—	1 parti krusbär och 1 parti päron.
Summa	4	5	2	14	16	8	22	11	16	11	2	4	17	8	28	40	21	1	12	101	2	

hos hälsopolisen
privatligt anmäld

Tab. 4. Uppgift å under år 1907 i offentliga slakthuset och å dess köttbesiktningbyråer undersökta djurkroppar.

	Storboskap			Häst			Större kalf		Mindre kalf (spädkalf)		Får		Svin		Spädgris		
	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	
Besiktigade å byrån	vid slakthuset	414	28	28	13	—	—	516	1	836	8	163	—	897	28	12	—
	vid Jerntorget	4,385	268	886	701	8	15	10,366	78	21,549	201	21,371	77	28,793	1,245	1,005	—
	Summa	4,799	296	914	714	8	15	10,882	79	22,385	209	21,534	77	29,690	1,273	1,017	—
Slaktade i slakthuset	17,365	—	—	345	—	—	2,364	—	797	—	1,692	—	8,758	—	408	—	
Summa undersökta 1907	22,164	296	914	1,059	8	15	13,246	79	23,182	209	23,226	77	38,448	1,273	1,425	—	
1906																	
Besiktigade å köttbesiktningbyråerna	7,098	372	1,097	838	11	11	11,521	89	21,871	308	23,287	101	29,062	1,521	470	—	
Slaktade i slakthuset	17,248	—	—	442	—	—	2,048	—	505	—	2,147	—	5,103	—	39	—	
Summa	24,346	372	1,097	1,280	11	11	13,569	89	22,376	308	25,434	101	34,165	1,521	509	—	

Tab. 5. Öfversikt öfver antalet charkuteriverkstäder samt handelslägenheter för kött, fläsk och charkuterivaror inom olika stadsdelar vid slutet af år 1907.

Lokalernas läge	Antal	
	charkuteriverkstäder	handelsbutiker för kött, fläsk och charkuterivaror
Nordstaden	1	5
Sydstaden	1	139
Masthugget m. m.	2	25
Haga	5	21
Annedal m. m.	3	3
Landala m. m.	3	3
13:de och 14:de rotarna	—	8
15:de roten	2	5
Stampen	1	1
Gullbergsvass	—	1
Olskroken m. m.	10	10
Masthuggsbergen	5	10
Majorna	7	13
Lundby	4	7
Summa	44	251

Tab. 6. Uppgift å bagerierna i Göteborg vid slutet af år 1907.

Lokalernas läge	Antal	Bakning af			Lokalen belägen		Bostad		Lokalens beskaffenhet					
		hushåld	tebröd	både hus- och tebröd	öfvan jord	i källareväning	i bageriet	sammankänger med bageriet	öfom bageriet	rymlig	liten	snysig	af medelmätig snygghet	osnygg
Nordstaden	9	2	2	5	8	1	—	2	7	7	2	6	3	—
Sydstaden	19	4	4	11	14	5	—	1	18	12	7	17	2	—
Masthugget m. m.	29	6	7	16	12	17	—	6	23	27	2	27	2	—
Haga	9	2	3	4	7	2	—	2	7	6	3	6	3	—
Annedal m. m.	17	1	10	6	9	8	—	3	14	7	10	8	9	—
Landala m. m.	9	1	5	3	4	5	—	4	5	9	—	8	1	—
13:e och 14:e rotarna	20	2	2	16	4	16	—	3	17	18	2	19	1	—
15:e roten	5	—	—	5	2	3	—	2	3	5	—	5	—	—
Stampen	3	—	—	3	3	—	—	1	2	1	2	3	—	—
Gullbergsvass	1	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	1	—	—
Olskroken m. m.	13	2	5	6	9	4	—	4	9	8	5	12	1	—
Masthuggsbergen.	12	1	2	9	4	8	—	6	6	12	—	10	2	—
Majorna	28	3	14	11	20	8	—	11	17	27	1	20	8	—
Lundby	12	1	8	3	7	5	—	—	12	5	7	11	1	—
Summa	186	25	62	99	104	82	—	45	141	144	42	153	33	—

Tab. 7. Uppgift å lokaler, i hvilka mjölk och grädde vid slutet af år 1907 saluhållits.

Lokalernas läge	Antal	Lokalen belägen		Bostad		Lokalens beskaffenhet					Försäljning af			
		öfvan jord	i källarevåning	i lokalen	sammanhänger med lokalen	utom lokalen	rynlig	liten	snygg	af medelmåttig snygghet	osnygg	grädde	oskummad mjölk	skummad mjölk
Nordstaden	28	22	6	—	11	17	20	8	25	3	—	28	28	28
Sydstaden	33	19	14	—	15	18	17	16	28	5	—	31	26	26
Masthugget m. m.	51	36	15	—	10	41	48	3	49	2	—	50	50	49
Haga	58	52	6	—	40	18	45	13	54	4	—	57	51	52
Annedal m. m.	33	22	11	—	14	19	24	9	28	5	—	33	29	33
Landala	39	35	4	—	27	12	35	4	36	3	—	39	39	39
13:e och 14:e rotarna	41	7	34	—	19	22	36	5	40	1	—	41	39	37
15:e roten	30	11	19	—	16	14	26	4	30	—	—	30	30	30
Stampen	14	11	3	—	4	10	14	—	13	1	—	14	14	14
Gullbergsvass	7	7	—	—	3	4	4	3	7	—	—	7	7	7
Olskroken m. m.	67	62	5	—	49	18	60	7	67	—	—	67	67	67
Masthuggsbergen	70	55	15	—	32	38	70	—	68	2	—	70	70	70
Majorna	51	42	9	—	20	31	48	3	47	4	—	51	51	51
Lundby	50	31	19	—	5	45	41	9	50	—	—	50	50	50
Summa	572	412	160	—	265	307	488	84	542	30	—	568	551	553

Tab. 8. Öfversikt af födda i Göteborg år 1907, med fördelning på månader.

	Lefvande födda					Dödfödda					Summa födda	Däraf öakta
	äкта		öakta		sammans till-	äкта		öakta		sammans till-		
	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.	m.	kv.			
Januari.....	152	145	37	26	360	2	4	2	—	8	368	65
Februari	156	143	31	23	353	8	1	—	—	9	362	54
Mars	164	179	35	39	417	2	7	1	—	10	427	75
April	150	138	29	31	348	5	5	1	3	14	362	64
Maj	166	163	38	31	398	5	—	2	—	7	405	71
Juni	152	118	38	31	339	1	5	3	1	10	349	73
Juli	169	160	30	40	399	5	2	—	—	7	406	70
Augusti	165	144	37	33	379	6	9	—	1	16	395	71
September	156	168	54	29	407	4	3	2	1	10	417	86
Oktober	165	156	35	34	390	1	1	—	—	3	393	69
November	150	160	33	27	370	5	5	1	—	11	381	61
December	183	149	31	28	391	3	6	—	—	9	400	59
Hela året	1,928	1,823	428	372	4,551	48	48	12	6	114	4,665	818

Tab. 9. Öfversikt af födda i Göteborg år 1907, med fördelning på församlingar.

	Lefvande födda					Dödfödda					Summa födda	Däraf öakta
	äкта		öakta		sammans till-	äкта		öakta		sammans till-		
	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.	m.	kv.			
Domkyrkan.....	296	287	102	90	775	10	13	4	—	27	802	196
Kristine	119	107	37	37	300	4	3	—	1	8	308	75
Haga.....	164	171	51	45	431	8	5	1	3	17	448	100
Masthugget.....	627	585	135	95	1,442	15	11	2	1	29	1,471	233
Karl Johan.....	234	237	42	35	548	3	6	—	1	10	558	78
Gamlestaden	246	197	30	51	524	2	6	4	—	12	536	85
Garnisons	7	5	—	—	12	1	—	—	—	1	13	—
Tyska	8	5	1	—	14	1	—	—	—	1	15	1
Mosaiska	2	7	—	—	9	—	—	—	—	—	9	—
Katolska	6	5	—	—	11	—	2	—	—	2	13	—
Lundby	219	217	30	19	485	4	2	1	—	7	492	50
Hela året	1,928	1,823	428	372	4,551	48	48	12	6	114	4,665	818

Tab. 10. Befolkningens rörlighet i hvarje af Göteborgs stads församlingar år 1907.

	Folkmängd 31/12 1906	Ingångna äktenskap	Lefvande födda		Döda	Öferskott af			Folkmängd 31/12 1907
			alla	däraf oäkta		levande födda + och döda -	inflyttade + och utflyttade -		
Domkyrkan	37,594	354	775	192	632	+ 143	- 399	37,338	
Kristine	11,368	70	300	74	148	+ 152	- 307	11,213	
Haga	16,602	134	431	96	248	+ 183	- 354	16,431	
Masthugget	43,751	369	1,442	230	603	+ 839	+ 1,418	46,008	
Karl Johan	19,497	136	548	77	314	+ 234	+ 244	19,975	
Gamlestaden	12,513	115	524	81	161	+ 363	+ 378	13,254	
Lundby	12,951	71	485	49	160	+ 325	+ 354	13,630	
Garnison.....	850	2	12	—	7	+ 5	+ 2	857	
Tyska	841	4	14	1	9	+ 5	+ 27	873	
Mosaiska.....	598	9	9	—	8	+ 1	+ 7	606	
Katolska	366	4	11	—	3	+ 8	- 34	340	
Summa	156,931	1,268	4,551	800	2,293	+ 2,258	+ 1,336	160,525	

Tab. 11. Dödsfall och dödlighet för månad bland kyrkoskrifna i Göteborg åren 1903—1907.

	År	Januari	Februari	Mars	April	May	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	
Döda inom staden på 1,000 innevånare för år räknadt.....	1903	15,2	16,8	13,7	13,0	21,9	18,8	19,0	16,6	11,2	15,4	12,2	9,8	13,1
	1904	14,6	14,9	14,9	15,6	15,2	13,8	16,4	11,6	14,3	12,9	13,5	16,4	15,7
	1905	14,5	15,2	12,0	14,5	15,3	17,3	15,6	13,2	14,5	12,6	11,7	16,1	15,7
	1906	14,2	16,2	13,4	13,2	14,2	17,6	16,0	11,9	17,0	10,8	13,3	11,2	15,3
	1907	13,3	17,1	14,9	13,4	16,1	16,5	12,4	14,2	8,9	8,7	11,2	11,8	13,7
Medeltal 1903—1907	14,4	16,0	13,8	13,9	16,5	16,8	15,9	13,5	13,2	12,1	12,4	13,1	14,7	
Alla döda bland här kyrkoskrifna	1903	2,191	197	166	161	257	222	227	211	143	183	148	121	155
»	1904	2,133	176	175	182	183	176	200	159	180	159	163	197	183
»	1905	2,201	194	144	181	189	218	206	179	190	161	144	204	191
»	1906	2,311	212	185	176	192	237	224	174	229	145	181	154	202
»	1907	2,253	241	209	186	225	233	182	205	135	122	161	164	190

Tab. 12. Dödligheten inom Göteborg år 1907 för olika stadsdelar bland mantalsskrifna befolkningen.

	Stadsdel	Antal innevånare	Antal döda	Döda pr mille
1	Nordstaden	5,305	63	11,9
2	Sydstaden	9,545	129	13,5
3	Masthugget m. m.	14,306	138	9,1
4	Masthuggsbergen	22,377	302	13,5
5	Majorna	20,894	319	15,3
6	Haga	13,136	197	15,0
7	13:de och 14:de rotarna	13,629	120	8,8
8	Landala	8,948	135	15,0
9	Annedal, Änggården	9,614	124	12,9
10	Stampen, Gullbergsvass	5,851	58	9,9
11	15:de roten	5,176	52	10,0
12	Olskroken m. m.	13,140	147	11,2
13	Lundby	13,139	150	11,4
14	Fattighuset	1,683	156	92,7
	Summa	156,743	2,090	—

Tab. 13. Öfversikt af meteorologiska observationerna i Göteborg år 1907.

	År	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December
Temperatur C. 1907, absolut maximum	+28.5	+ 7.0	+ 6.0	+11.0	+12.0	+25.0	+22.5	+28.5	+21.0	+19.0	+18.0	+ 9.1	+ 6.4
» » » » minimum	-11.5	-11.5	-11.0	- 7.0	- 1.0	+ 1.0	+ 3.0	+ 7.5	+ 5.0	+ 0.0	+ 3.0	- 2.0	- 8.0
» » » » medeltal	+ 7.71	+ 0.1	- 0.5	+ 2.8	+ 6.5	+10.9	+13.5	+15.7	+14.0	+12.3	+12.1	+ 4.7	+ 0.4
» medeltal åren 1859—1900	+ 7.26	- 0.7	- 0.9	+ 0.7	+ 5.4	+10.4	+15.0	+16.8	+15.9	+12.7	+ 7.8	+ 3.6	+ 0.4
Nederbörd 1907 millimeter	855.3	57.0	60.2	49.9	20.1	39.4	123.3	123.4	167.3	22.5	73.9	40.3	77.5
» medeltal millimeter åren 1860—94	768.5	67.6	46.5	48.7	37.4	49.5	55.6	71.9	88.1	88.5	79.0	69.4	66.3
Relativ fuktighet 1907 medeltal %	76	82	83	76	67	61	73	70	77	75	83	78	82
Barometern i millimeter 1907.....	758.3	761.3	755.2	759.1	756.2	757.9	756.1	757.3	754.3	762.5	757.6	763.7	758.5

Tab. 14. Sammandrag öfver de epidemiska sjukdomarna i Göteborg år 1907.

	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	Summa
Difteri	23	21	20	16	9	6	7	12	8	29	48	37	236
Strypsjuka	5	3	2	1	3	2	2	3	5	9	6	9	50
Skarlakansfeber	37	20	21	20	14	16	19	32	47	80	87	50	443
Nervfeber.....	9	2	2	8	5	2	7	3	5	4	14	16	77
Barnsängsfeber	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2
Akut barnförlamning.....	—	—	—	—	—	—	—	1	10	1	3	—	15

Tab. 16. Sammandrag öfver sjukligheten i Göteborg 1907, enligt uppgift från 11 distriktsläkare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Sjukdomar	Under 2 år	Från 2 till 7 år	Från 7 till 15 år	Från 15 till 60 år	Öfver 60 år	Summa	Staden inom Vallgraven samt Pustervik	13:de och 14:de rotarne, Hagaheden väster om Södra Vågen	Haga och Annedal, Landala och Vestra Branddala	Majorna och Masthugget väster om Olivedalens bäcken	Gamlestaden, Stampen, Bugården, 13:de roten n. m.	Hamnen	Lundby
1 Vattenkoppor. <i>Varicella</i>	25	25	12	—	—	65	4	1	13	34	7	—	6
2 Mässling. <i>Morbilli</i>	116	285	117	18	—	536	41	27	122	175	35	—	136
3 Skarlakansfeber. <i>Scarlatina</i>	13	98	80	4	—	190	2	1	37	94	29	—	27
4 Rash. <i>Roseola febrilis</i>	2	—	3	—	—	13	1	1	1	10	—	—	—
5 Feber af obestämd art. <i>Febricula</i>	—	—	4	—	—	4	—	1	—	3	—	—	—
6 Nervfeber. <i>Typhus abdominalis</i>	—	—	10	23	1	37	3	—	4	12	4	1	13
7 Inhemsk kolera. Barnkolera. <i>Cholera nostras. Cholera infantum</i>	6	5	—	—	—	7	—	—	1	4	1	—	1
8 Påssjuka. <i>Parotitis</i>	4	74	42	48	1	153	19	13	36	39	20	1	25
9 Influensa. <i>Influenza epidemica</i>	14	225	117	906	122	1,233	117	69	309	463	192	—	83
10 Kikhosta. <i>Pertussis</i>	153	65	47	13	—	438	15	6	73	245	41	—	58
11 Difteri. <i>Diphtheria</i>	11	17	28	10	—	114	2	2	26	48	15	—	21
12 Strypsjuka. <i>Croup</i>	13	3	2	—	—	32	—	—	6	17	3	—	6
13 Ros. <i>Erysipelas</i>	12	—	1	59	29	104	3	2	41	37	8	—	13
14 Varfeber. <i>Pyæmia</i>	—	—	—	1	1	2	—	1	—	—	—	—	—
15 Barnsängsfeber. <i>Febris puerperalis</i>	—	—	—	2	—	2	—	—	—	2	—	—	—
16 Chancre. <i>Ulcus venereum simplex</i>	—	—	—	5	1	6	1	—	1	4	—	—	—
17 Dröppel. <i>Gonorrhoea</i>	—	—	1	31	1	33	1	—	10	12	5	1	4
18 Barnförlamning. <i>Polio myelitis acuta</i>	3	—	—	—	—	4	—	—	—	3	—	—	1
19 <i>Syphilis</i>	—	—	—	11	—	12	—	2	5	5	—	—	—
20 Fyllerigalenskap. <i>Delirium tremens</i>	—	—	—	48	3	51	8	—	15	23	3	—	2
21 Hjärt- och hjärtsäcksinflammation. <i>Endo- et Pericarditis</i>	—	15	8	10	—	20	1	—	5	13	1	—	—
22 Luftstrupskatarr. <i>Laryngitis catarrhalis</i>	12	865	17	131	1	176	14	14	47	59	39	—	3
23 Lungkatarr. <i>Bronchitis</i>	1,111	73	540	1,620	422	4,561	291	120	1,064	2,035	469	2	580
24 Lunginflammation. <i>Pneumonia</i>	102	15	38	131	44	388	18	3	144	167	37	1	18
25 Lungsäcksinflammation. <i>Pleuritis</i>	1	151	23	74	7	120	2	—	34	70	8	—	6
26 Halsfluss. <i>Angina tonsillaris</i>	31	64	58	424	8	782	48	44	263	272	87	1	67
27 Akut magkatarr. <i>Gastritis acuta</i>	75	362	58	294	17	508	49	14	79	252	67	—	47
28 Akut tarmkatarr. <i>Enteritis et colitis</i>	868	—	135	595	133	2,093	131	62	519	835	318	—	228
29 Blindtarmsinflammation. <i>Typhlitis, Perityphlitis</i>	—	—	8	76	6	93	4	3	40	34	5	—	7
30 Bukhinneinflammation. <i>Peritonitis</i>	—	—	—	11	3	16	1	—	5	6	3	—	1
31 Blåskatarr. <i>Cystitis</i>	1	—	5	54	10	75	2	—	16	37	9	—	11
32 Njurinflammation. <i>Nephritis</i>	1	—	2	50	8	69	12	3	13	34	2	—	5
33 Muskelreumatism. <i>Rheumatismus muscularis</i>	—	—	19	455	74	548	142	10	80	249	58	1	8
34 Reumatisk feber. <i>Rheumatismus articularis</i>	—	—	41	201	21	272	17	3	89	112	37	—	14
35 <i>Erythema multiforme</i>	—	—	3	10	—	16	—	—	1	13	1	—	1
36 Knölros. <i>Erythema nodosum</i>	—	—	34	10	2	62	3	—	19	22	11	—	7
37 Nässelutslag. <i>Urticaria</i>	9	—	17	37	2	80	6	6	18	24	9	—	17
38 Bältros. <i>Herpes Zoster</i>	—	—	10	39	11	61	4	—	20	22	9	1	5
39 Förgiftningssjukdom. <i>Intoxicatio</i>	—	—	—	1	1	3	—	—	1	2	—	—	—
40 Gulsot. <i>Icterus catarrhalis</i>	—	—	8	4	—	19	1	—	5	11	1	—	1
Summa	2,583	2,482	1,598	5,406	929	12,998	963	408	3,163	5,499	1,534	9	1,422

Tab. 17. Gänge sjukdomar i Göteborg år 1900 fördelade på månader, enligt uppgift från 11 distriktsläkare.

	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	Alla
1 Vattenkoppor. <i>Varicella</i>	8	6	12	1	3	2	4	3	7	7	3	65	
2 Mässling. <i>Morbilli</i>	99	94	61	98	25	32	3	3	14	16	12	536	
3 Skarlakansfeber. <i>Scarlatina</i>	18	10	8	7	8	11	14	24	33	33	18	190	
4 Rash. <i>Roseola febrilis</i>	—	1	—	—	5	—	1	2	1	1	1	13	
5 Feber af obestämd art. <i>Febricula</i>	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	4	
6 Nervfeber. <i>Typhus abdominalis</i>	7	—	4	2	3	1	1	—	—	12	7	37	
7 Inhemsk kolera. Barnkolera. <i>Cholera nostras. Cholera infantum</i>	2	—	—	2	1	—	—	1	1	—	—	7	
8 Påssjuka. <i>Parotitis</i>	48	18	24	7	5	2	1	1	1	1	—	153	
9 Influensa. <i>Influenza epidemica</i>	327	296	70	12	5	2	—	—	2	18	49	1,233	
10 Kikhosta. <i>Pertussis</i>	31	18	18	2	23	69	47	55	49	57	49	488	
11 Difteri. <i>Diphtheria</i>	13	7	6	2	3	7	12	4	24	14	16	114	
12 Strypsjuka. <i>Croup</i>	5	—	1	3	3	2	—	3	5	2	8	32	
13 Ros. <i>Erysipelas</i>	17	5	8	13	9	10	7	4	4	8	4	104	
14 Varfeber. <i>Pyæmia</i>	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
15 Barnsängsfeber. <i>Febris puerperalis</i>	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	
16 Chancre. <i>Ulcus venereum simplex</i>	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	1	6	
17 Dröppel. <i>Gonorrhoea</i>	5	1	2	3	2	4	—	4	3	4	—	33	
18 Barnförlamning. <i>Polio myelitis acuta</i>	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	4	
19 <i>Syphilis</i>	—	1	1	2	—	3	—	—	1	1	1	12	
20 Fyllerigalenskap. <i>Delirium tremens</i>	2	1	4	4	7	4	5	8	2	7	4	51	
21 Hjärt- och hjärtsäcksinflammation. <i>Endo- et Pericarditis</i>	3	1	2	1	4	—	1	—	2	4	—	20	
22 Luftstrupskatarr. <i>Laryngitis catarrhalis</i>	22	20	22	12	11	7	3	12	19	8	18	176	
23 Lungkatarr. <i>Bronchitis</i>	548	571	472	399	284	196	204	241	324	352	364	4,561	
24 Lunginflammation. <i>Pneumonia</i>	34	62	47	55	22	31	13	12	21	22	22	388	
25 Lungsäcksinflammation. <i>Pleuritis</i>	10	13	12	10	17	12	9	11	6	7	4	120	
26 Halsfluss. <i>Angina tonsillaris</i>	81	58	61	64	54	49	50	60	93	92	66	782	
27 Akut magkatarr. <i>Gastritis acuta</i>	43	34	32	39	41	46	44	47	69	44	43	508	
28 Akut tarmkatarr. <i>Enteritis et colitis</i>	148	120	136	126	160	224	204	202	275	194	173	2,093	
29 Blindtarmsinflammation. <i>Typhlitis, Perityphlitis</i>	4	12	3	12	8	6	9	7	13	10	3	93	
30 Bukhinneinflammation. <i>Peritonitis</i>	4	—	1	1	2	1	1	—	—	5	1	16	
31 Blåskatarr. <i>Cystitis</i>	4	6	4	9	6	10	8	8	6	6	7	75	
32 Njurinflammation. <i>Nephritis</i>	9	6	5	14	4	6	7	1	8	3	2	69	
33 Muskelreumatism. <i>Rheumatismus muscularis</i>	71	42	43	49	35	42	36	46	50	37	42	548	
34 Reumatisk feber. <i>Rheumatismus articularis</i>	46	21	14	33	20	27	12	20	15	18	19	272	
35 <i>Erythema multifforme</i>	—	—	2	1	1	2	1	2	3	2	—	16	
36 Knölros. <i>Erythema nodosum</i>	3	5	10	18	4	3	3	3	3	4	2	62	
37 Nässelutslag. <i>Urticaria</i>	2	9	10	8	4	2	15	8	8	4	4	80	
38 Bältros. <i>Herpes Zoster</i>	6	9	4	2	8	5	6	1	9	6	4	61	
39 Förgiftningssjukdom. <i>Intoxicatio</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	
40 Gulсот. <i>Icterus catarrhalis</i>	5	—	—	1	—	2	—	1	2	—	2	19	
Summa	1,626	1,658	1,448	1,101	1,012	788	824	721	797	1,076	1,001	951	12,998

Tab. 18. Dödsorsakerna år 1907 bland i Göteborg kyrkoskriftnom och utom staden aflidna (efter ålder och kön).

Dödsorsakens benämning (Siffrorna hänvisa till gällande dödsorsaksnomenklatur.)	De aflidnas lefnadsålder										Summa			Dödsorsakens benämning									
	0—6 månad.		6—12 månad.		1—5 år		5—10 år		10—15 år		15—20 år	20—40 år	40—60 år		60—80 år	Öfver 80 år	Okänd ålder	Man- køn	Kvinn- køn	Båda			
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.		kv.	m.	kv.						
I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar.																							
3. Missfoster och bildningsfel. <i>Monstrum et vitium primæ conformationis</i>	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	Missfoster och bildningsfel.			
4. Medfödd svaghet. <i>Debilitas congenita</i>	58	41	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59	44	103	Medfödd svaghet.			
5. Bristande lungutvidgning. <i>Atelectasis pulmonum</i>	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	Bristande lungutvidgning.			
6. Medfödd syfilis. <i>Syphilis congenita</i>	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	5	Medfödd syfilis.			
7. Öfriga medfödda sjukdomar. <i>Alii morbi congeniti</i>	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	Öfriga medfödda sjukdomar.		
Summa	60	52	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	61	56	117				
II. Ålderdomssjukdomar.																							
8. Ålderdomsaftyning. <i>Marasmus senilis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	71	87	44	96	—	—	115	184	299	Ålderdomsaftyning.
9. Ålderdomsbrand. <i>Gangræna senilis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	Ålderdomsbrand.	
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	71	87	44	100	—	—	115	188	303	
III. Akuta infektionssjukdomar.																							
11. Mässling. <i>Morbilli</i>	—	—	4	4	8	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	11	24	Mässling.		
12. Skarlakansfeber. <i>Scarlatina</i>	—	1	1	1	3	3	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	7	13	Skarlakansfeber.		
14. Tarmtyfus. <i>Febris typhoides</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	4	8	Tarmtyfus.		
16. Asiatisk kolera. <i>Cholera asiatica</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	Asiatisk kolera.		
17. Inhemsk kolera. Barnkolera. <i>Cholera nostras. Cholera infantum</i>	3	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	8	Inhemsk kolera. Barnkolera.		
19. Kikhosta. <i>Pertussis</i>	4	2	3	4	3	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	11	21	Kikhosta.		
20. Influensa. <i>Influenza epidemica</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	1	4	5	Influensa.		
21. Difteri. <i>Diphtheria</i>	—	—	1	1	4	6	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	10	16	Difteri.		
22. Strypsjuka. <i>Laryngitis pseudomembranacea (Croup)</i>	1	1	2	—	6	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	4	13	Strypsjuka.		
23. Varfeber. <i>Pyæmia. Septicæmia</i>	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	11	18	Varfeber.		
25. Ros. <i>Erysipelas</i>	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2	4	6	Ros.		
26. Barnförflamning	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	Barnförflamning.		
Summa	9	8	13	11	24	27	2	6	1	1	8	7	4	3	2	7	—	1	—	64	71	135	

Tab. 18. Fortsättning.

Dödsorsakernas benämning	De aflidnas lefnadsålder										Summa			Dödsorsakernas benämning													
	0—6 månad.		6—12 månad.		1—5 år		5—10 år		10—15 år		15—20 år	20—40 år	40—60 år		60—80 år	Öfver 80 år	Okänd ålder	Man- køn	Kvinn- køn	Båda							
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.		kv.	m.	kv.										
IV. Kroniska infektionssjukdomar.																											
32. Tuberkelsjukdom. <i>Tuberculosis:</i>																											
a) Lungsot. <i>Tuberculosis v. phthisis pulmonum..</i>	1	—	2	1	12	8	3	6	6	13	12	29	88	89	47	41	15	20	—	2	—	—	186	209	395	Tuberkelsjukdom. a) Lungsot.	
b) Hjärttuberkulos. <i>Tuberculosis cerebri. Meningitis tuberculosa.....</i>	2	3	3	2	20	17	7	6	4	2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	37	32	69	b) Hjärttuberkulos.	
c) Ben- och ledgångstuberkulos. <i>Tuberculosis ossium et articulationum.....</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	1	1	1	—	3	1	—	—	—	—	—	5	7	12	c) Ben- och ledgångstuber- kulos.	
d) Tuberkulos i andra organ samt allmän tuber- kulos. <i>Tuberculosis aliorum organorum et t. universalis.....</i>	—	—	—	—	4	2	1	4	2	2	1	—	7	6	1	1	—	—	—	—	—	—	16	15	31	d) Tuberkulos i andra organ samt allmän tuberkulos.	
33. Syfilis. <i>Syphilis.....</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	Syfilis.	
Summa	3	3	5	3	36	27	11	18	14	17	14	31	97	97	49	45	16	20	—	2	—	—	245	263	508		
V. Konstitutionella sjukdomar.																											
37. Gikt. <i>Arthritis vera.....</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	Gikt.
39. Engelska sjukan. <i>Rachitis.....</i>	2	1	4	6	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	9	18	Engelska sjukan.	
41. Andra konstitutionella sjukdomar. <i>Aliæ cachexiæ.....</i>	—	—	1	—	1	1	—	—	1	—	—	—	2	1	1	3	4	—	—	—	—	—	8	8	16	Andra konstitutionella sjuk- domar.	
Summa	2	1	5	6	4	3	—	—	1	—	1	—	2	1	1	3	5	—	—	—	—	—	17	18	35		
VI. Kroniska förgiftningssjukdomar.																											
44. Kronisk alkoholsjukdom. <i>Alcoholismus chronicus. Delirium tremens.....</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	8	1	3	—	—	—	—	—	16	2	18	Kronisk alkoholsjukdom.	
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	8	1	3	—	—	—	—	—	16	2	18		
VII. Sinnessjukdomar.																											
46. Sinnessjukdom. <i>Insania.....</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	4	1	3	6	—	1	—	—	9	9	18	Sinnessjukdom.	
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	4	1	3	6	—	1	—	—	9	9	18		

Tab. 18. Fortsättning.

Dödsorsakernas benämning	De afluidna lefnadsålder										Summa			Dödsorsakernas benämning								
	0—6 månad.		6—12 månad.		1—5 år		5—10 år		10—15 år		15—20 år	20—40 år	40—60 år		60—80 år	Öfver 80 år	Okänd ålder	Man- kön	Kvinn- kön	Båda		
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.		kv.	m.	kv.					
XII. Andningsorganens sjukdomar.																						
67. Strupsjukdom. <i>Morbus laryngis</i>	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	Strupsjukdom.		
68. Ödem i struphuvudet. <i>Oedem laryngis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	Ödem i struphuvudet.		
69. Lungsäcksinflammation. <i>Pleuritis. Empyema</i> ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	3	1	4	Lungsäcksinflammation.		
70. Akut luftrörsinflammation. <i>Bronchitis acuta</i>	13	14	19	14	15	12	1	—	—	—	—	—	4	2	—	48	48	96	Akut luftrörsinflammation.			
71. Kronisk luftrörsinflammation. <i>Bronchitis chronica</i>	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	2	6	8	—	12	10	22	Kronisk luftrörsinflammation.			
72. Blodträngning och ödem i lungorna. <i>Hyperæmia et oedema pulmonum</i>	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	2	6	Blodträngning och ödem i lungorna.			
73. Lungblödning. <i>Hæmorrhagia pulmonum</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	1	3	Lungblödning.			
74. Lungemfysem. <i>Emphysema pulmonum. Asthma</i>	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	3	1	—	—	4	2	6	Lungemfysem.			
75. Lunginflammation. <i>Pneumonia acuta</i>	7	3	14	11	13	14	2	1	—	1	2	11	3	15	14	21	18	3	5	Lunginflammation.		
77. Lungbrand. <i>Gangræna pulmonum</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	1	Lungbrand.		
78. Andra sjukdomar i andningsorganen. <i>Alii organorum respirationis morbi</i>	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	1	—	2	6	8	Andra sjukdomar i andningsorganen.		
Summa	23	19	35	26	31	26	3	1	—	2	3	15	8	22	19	30	32	3	8	164	142	306
XIII. Matsmältningsorganens sjukdomar.																						
81. Akut inflammation i magen och tarmarna. <i>Gastritis, enteritis et colitis acuta</i>	40	20	7	9	1	8	2	1	—	—	—	—	1	—	1	—	51	39	90	Akut inflammation i magen och tarmarna.		
82. Kronisk inflammation i magen och tarmarna. <i>Gastritis, enteritis et colitis chronica</i>	7	4	4	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	15	5	20	Kronisk inflammation i magen och tarmarna.		
83. Blindtarmsinflammation. <i>Typhlitis. Perityphlitis</i>	—	—	—	—	1	—	2	2	1	—	4	1	4	3	1	2	—	13	9	22	Blindtarmsinflammation.	
84. Magsår. <i>Ulcus ventriculi</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	1	2	—	3	—	3	8	11	Magsår.	
85. Tarmhinder. <i>Ileus</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	1	3	Tarmhinder.		
86. Tarmbräck. <i>Hernia intestinalis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—	5	5	5	Tarmbräck.	
87. Bukhinneinflammation. <i>Peritonitis</i>	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	—	—	4	4	8	Bukhinneinflammation.		
89. Lefversjukdom. <i>Morbus hepatis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	1	1	—	6	1	7	Lefversjukdom.	
90. Gallsten. <i>Cholelithiasis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	2	2	Gallsten.	
91. Andra sjukdomar i matsmältningsorganen. <i>Alii organum digestionis morbi</i>	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	1	—	—	—	3	1	4	Andra sjukdomar i matsmältningsorganen.		
Summa	48	24	11	11	3	8	4	4	2	—	9	5	15	9	4	11	1	1	—	97	75	172

Tab. 18. Fortsättning.

Dödsorsakernas benämning	De aflidna lefnadsålder										Summa			Dödsorsakernas benämning										
	0—6 månad.		6—12 månad.		1—5 år		5—10 år		10—15 år		15—20 år	20—40 år	40—60 år		60—80 år	Öfver 80 år	Okänd ålder	Man- kön	Kvinn- kön	Båda				
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.		kv.	m.	kv.							
XIV. Urinorganens sjukdomar.																								
92. Akut njurinflammation. <i>Nephritis acuta</i>	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	1	5	Akut njurinflammation.			
93. Kronisk njurinflammation. <i>Nephritis chronica</i> ..	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	7	6	13	9	15	16	—	—	36	33	69	Kronisk njurinflammation.	
94. Uremi. <i>Uræmia</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	Uremi.
95. Urinblåseinflammation. <i>Cystitis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	2	Urinblåseinflammation.	
98. Njur- och blåsesten. <i>Lithiasis renalis et vesicalis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2	2	2	Njur- och blåsesten.
Summa	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	9	8	14	11	16	17	—	—	41	38	79		
XV. Kvinliga könsorganens sjukdomar.																								
102. Missfall och svår barnsbörd. <i>Abortus et partus difficilis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	Missfall och svår barnsbörd.
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	
XVI. Rörelseorganens och bensystemets sjukdomar.																								
104. Akut ledgångsreumatism. <i>Rheumatismus articularis acutus</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	2	1	3	Akut ledgångsreumatism.	
105. Ledgångsinflammation. <i>Arthritidis. Synovitis</i> ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	1	Ledgångsinflammation.
106. Beninflammation. <i>Ostitis. Osteomyelitis</i>	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	Beninflammation.	
Summa	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	2	6		
XVII. Hud- och bindväfssjukdomar.																								
109. Bulnad. <i>Phlegmone. Abscessus</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2	Bulnad.	
111. Andra hud- och bindväfssjukdomar. <i>Alii systematis cutanei et tela connexivæ morbi</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	Andra hud- och bindväfssjukdomar.	
Summa	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4		

Tab. 18. Fortsättning.

Dödsorsakens benämning	De aflidnas lefnadsålder														Summa			Dödsorsakens benämning								
	0-6 månad.		6-12 månad.		1-5 år		5-10 år		10-15 år		15-20 år		20-40 år	40-60 år		60-80 år			Öfver 80 år	Okänd ålder	Man- kön	Kvin- kön	Båda			
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.		kv.	m.	kv.					
117. Mord. Dråp. <i>Homicidium</i>	1	1	—	—	10	2	6	—	1	1	3	—	31	3	14	1	6	5	1	—	—	—	73	13	86	Mord. Dråp.
a) Huggning med knif..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	a) Huggning med knif.
b) Skärsår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	b) Skärsår.
c) Kväfning	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	c) Kväfning.
d) Fall	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	d) Fall.
Summa	1	2	—	—	10	2	6	—	1	1	3	—	33	3	15	1	6	5	1	—	—	—	76	14	90	
119. Ej uppgifven dödsorsak.	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	2	1	1	—	—	—	7	6	13	Ej uppgifven dödsorsak.
<i>Summa</i>	<u>159</u>	<u>114</u>	<u>72</u>	<u>65</u>	<u>120</u>	<u>99</u>	<u>28</u>	<u>31</u>	<u>20</u>	<u>22</u>	<u>25</u>	<u>37</u>	<u>206</u>	<u>161</u>	<u>216</u>	<u>162</u>	<u>251</u>	<u>289</u>	<u>54</u>	<u>122</u>	—	—	1151	1102	2253	
	<u>273</u>		<u>137</u>		<u>219</u>		<u>59</u>		<u>42</u>		<u>62</u>		<u>367</u>		<u>378</u>		<u>540</u>		<u>176</u>							

Tab. 19. Dödsorsakerna år 1907 bland i Göteborg kyrkoskrifna inom staden aflidna; (fördelade efter sina hufvudgrupper på månader och kvartal.)

Dödsorsaker	Januari			Februari			Mars			April			Maj			Juni			Juli			Augusti			September			Oktober			November			December			Kvartal												Summa			Procent af hela antalet dödsfall										
	1:sta			2:dra			3:dje			4:de			1:sta			2:dra			3:dje			4:de			1:sta			2:dra			3:dje			4:de			1:sta			2:dra			3:dje			4:de			1:sta				2:dra			3:dje			4:de			
	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a		m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.
Bildningsfel och medfödda sjukdomar ..	8	—	8	6	6	12	4	6	10	2	5	7	5	10	15	7	6	13	7	4	—	2	6	8	7	4	11	4	1	5	4	5	9	5	3	8	18	12	30	14	21	35	16	14	30	13	9	22	61	56	117	5,2										
Ålderdomssjukdomar	10	18	28	8	16	24	8	17	25	7	23	30	12	18	30	10	9	19	19	20	—	7	11	18	7	6	13	7	15	22	12	15	27	8	20	28	26	51	77	29	50	79	33	37	70	27	50	77	115	188	303	13,5										
Akuta infektionssjukdomar	9	10	19	4	5	9	5	3	8	6	6	12	7	5	12	6	5	11	4	8	—	2	2	4	3	4	7	5	6	11	5	11	16	8	6	14	18	18	36	19	16	35	9	14	23	18	23	41	64	71	135	6,0										
Kroniska infektionssjukdomar	33	22	55	20	29	49	16	26	42	23	27	50	28	27	55	18	23	41	23	23	—	16	16	32	14	12	26	20	17	37	14	21	35	20	20	40	69	77	146	69	77	146	53	51	104	54	58	112	245	263	508	22,6										
Konstitutionella sjukdomar	3	—	3	—	1	1	3	1	4	1	7	8	2	2	4	—	—	—	2	2	—	1	2	3	—	—	—	—	1	1	4	—	4	1	2	3	6	2	8	3	9	12	3	4	7	5	3	8	17	18	35	1,1										
Kroniska förgiftningssjukdomar	2	—	2	—	—	—	2	—	2	2	—	2	2	—	2	1	—	1	1	—	—	2	—	2	3	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	5	—	5	4	2	6	3	—	3	16	2	18	0,8										
Sinnessjukdomar	—	2	2	—	2	2	—	2	—	—	—	—	2	—	2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	1	1	2	1	1	2	2	—	2	2	—	2	—	6	6	2	1	3	2	1	3	5	1	6	9	9	18	0,8										
Nervsystemets sjukdomar	7	1	8	9	9	18	3	6	9	7	3	10	12	2	14	8	4	12	6	3	—	7	5	12	4	3	7	2	2	4	5	3	8	3	2	5	19	16	35	27	9	36	17	11	28	10	7	17	73	43	116	5,2										
Öronsjukdomar	2	—	2	1	—	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	5	1	6	0,3													
Cirkulationsorganens sjukdomar	8	14	22	10	13	23	6	4	10	8	6	14	6	7	13	8	6	14	7	2	—	5	1	6	3	5	8	8	4	12	6	6	12	5	9	14	24	31	55	22	19	41	15	8	23	19	19	38	80	77	157	7,0										
Andningsorganens sjukdomar	20	17	37	16	17	33	19	24	43	28	18	46	18	11	29	12	13	25	5	6	—	9	6	15	8	6	14	5	4	9	11	6	17	13	14	27	55	58	113	58	42	100	22	18	40	29	24	53	164	142	306	13,6										
Matsmältningsorganens sjukdomar	9	5	14	9	7	16	7	5	12	11	6	17	11	4	15	7	9	16	12	7	—	4	5	9	6	5	11	10	8	18	4	6	10	7	8	15	25	17	42	29	19	48	22	17	39	21	22	43	97	75	172	7,6										
Urinorganens sjukdomar	4	5	9	2	4	6	3	2	5	2	4	6	5	4	9	3	1	4	3	5	—	3	2	5	4	1	5	7	1	8	3	5	8	2	4	6	9	11	20	10	9	19	10	8	18	12	10	22	41	38	79	3,5										
Kvinliga könsorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	2	2	—	0,1										
Rörelseorganens och bensystemets sjukdomar	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	2	—	2	1	—	1	—	1	1	4	2	6	0,3										
Hud- och bindväfssjukdomar	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	2	—	—	—	1	—	1	4	—	4	0,2										
Svulster	11	10	21	4	6	10	4	3	7	7	6	13	5	11	16	4	10	14	15	10	—	2	6	8	2	5	7	6	14	20	4	4	8	9	10	19	19	19	38	16	27	43	19	21	40	19	28	47	73	95	168	7,5										
Våldsam död: olyckshändelse eller våda	4	1	5	3	—	3	4	—	4	6	—	6	8	—	8	3	4	7	7	1	—	8	1	9	4	1	5	5	2	7	2	—	2	3	2	5	11	1	12	17	4	21	19	3	22	10	4	14	57	12	69	3,1										
själfmord	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3	1	4	2	—	2	2	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	5	1	6	6	—	6	3	—	3	16	1	17	0,8										
mord eller dråp	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	1	—	1	—	1	3	1	4	0,2										
Ej uppgifven dödsorsak	1	1	2	—	2	2	—	—	—	1	1	2	2	1	3	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	3	4	3	2	5	1	—	1	2	1	3	7	6	13	0,6							
Summa	134	107	241	92	117	209	87	99	186	112	113	225	129	104	233	91	91	182	114	91	—	72	63	135	67	55	122	83	78	161	81	83	164	89	101	190	313	323	636	332	308	640	253	209	462	253	262	515	1,151	1,102	2,253	100										

Tab. 20. Dödsorsakerna i Göteborg år 1907 bland här kyrkoskrifna, fördelade på stadsdelar.

	Nordstaden	Sydstaden	Mashugget m. m.	Mashuggsbergen	Majorna	Haga	*3:de och 14:de rotarna	Landala	Ännedal, Ånggården	Gullbergsvass	Stampen, 15:de roten	Olskroken m. m.	Lundby	Fattighuset	Summa
Bildningsfel och medfödda sjukdomar	—	5	13	26	20	7	2	9	3	1	5	9	9	2	111
Ålderdomssjukdomar	6	18	17	31	32	34	27	11	20	6	8	8	10	59	287
Akuta infektionssjukdomar	5	9	8	27	8	8	7	9	6	3	1	19	17	2	129
Kroniska infektionssjukdomar	8	29	25	76	73	44	15	34	35	15	13	38	38	31	474
Konstitutionella sjukdomar	—	5	2	3	6	2	1	2	1	2	—	2	4	3	33
Kroniska förgiftningssjukdomar	3	—	—	1	3	2	1	2	1	1	1	—	1	2	18
Sinnessjukdomar	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	7	12
Nervsystemets sjukdomar	2	4	11	12	18	5	7	3	7	3	4	3	12	10	101
Öronsjukdomar	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	1	—	1	6
Cirkulationsorganens sjukdomar	6	8	13	19	21	11	14	12	8	6	4	8	6	8	144
Andningsorganens sjukdomar	12	13	19	47	58	34	10	23	16	7	6	17	21	10	293
Matsmältningsorganens sjukdomar.....	10	12	13	22	21	16	5	12	6	1	3	22	15	2	160
Urinorganens sjukdomar	2	6	7	9	16	6	6	2	3	1	5	5	3	4	75
Kvinliga könsorganens sjukdomar.....	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Rörelseorganens o. bensystemets sjukdomar	—	2	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	5
Hud- och bindväfssjukdomar	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	4
Svulster	7	10	4	20	29	18	20	10	12	7	2	7	6	11	163
Väldsam död: olyckshändelse eller våda ..	2	5	1	7	8	6	—	4	5	4	—	7	4	1	54
själfmord	—	1	3	—	2	2	2	2	—	1	—	—	1	1	15
mord eller dråp	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	4
Summa	63	129	138	302	319	197	120	135	124	58	52	147	150	156	2,090

Tab. 21. Dödsorsakerna bland här kyrkoskrifna, som år 1907 aflidit utom staden.

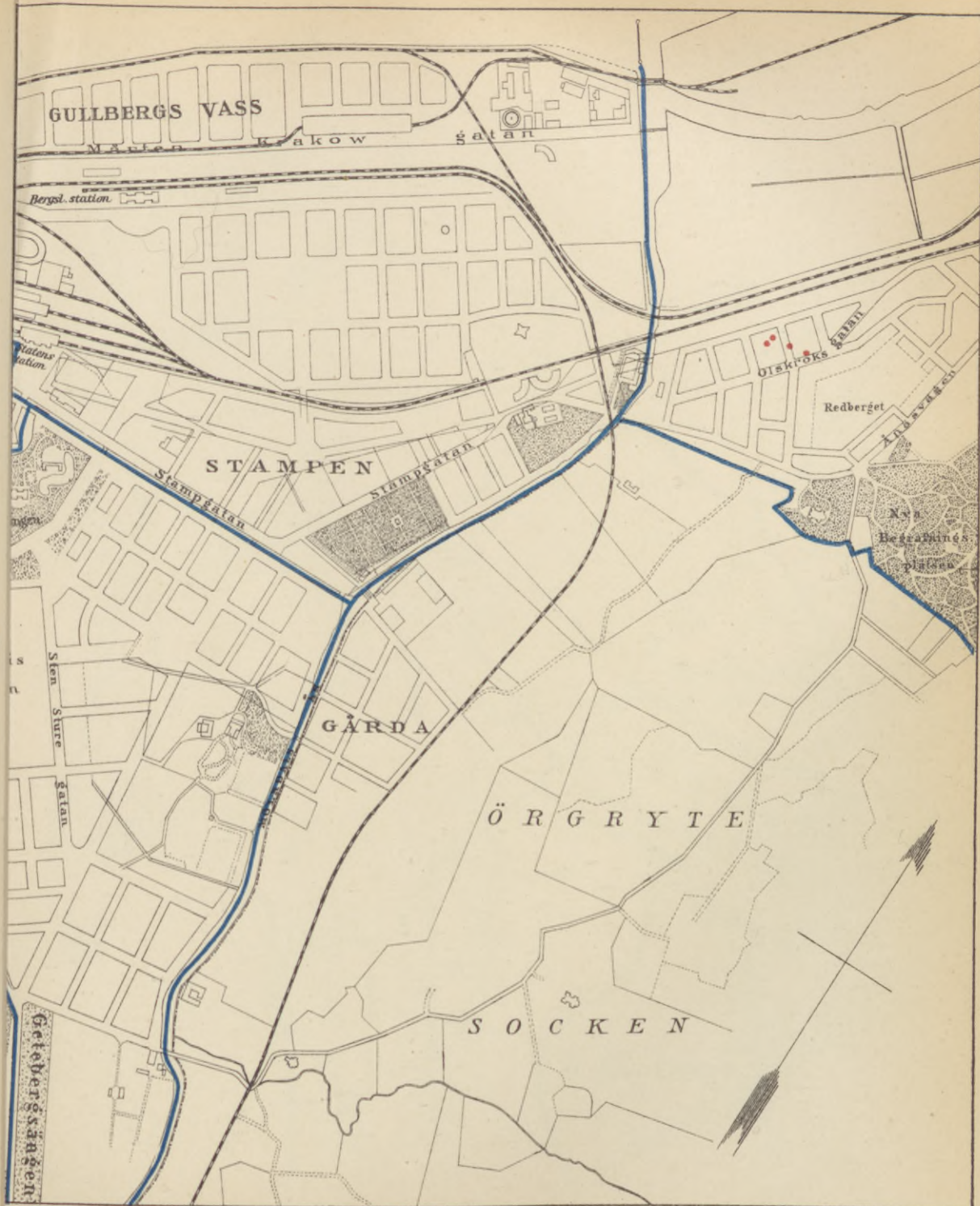
	De aflidnas lefnadsålder											Summa															
	0-6 månader		6-12 månader		1-5 år		5-10 år		10-15 år		15-20 år		20-40 år		40-60 år		60-80 år		Öfver 80 år		Okänd ålder	Mankön	Kvinkön	Båda			
	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.									
Bildningsfel och medfödda sjukdomar	2	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	6	
Ålderdomssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	3	1	5	—	—	—	8	8	16	
Akuta infektionssjukdomar	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	6	
Kroniska infektionssjukdomar	1	—	—	1	2	—	—	1	—	2	1	11	5	4	4	2	—	—	—	—	—	—	—	23	11	34	
Konstitutionella sjukdomar	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	
Sinnessjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5	1	6	
Nervsystemets sjukdomar	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	1	3	1	2	2	—	—	—	—	—	—	10	5	15	
Cirkulationsorganens sjukdomar	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	5	2	—	—	—	—	—	—	—	10	3	13	
Andningsorganens sjukdomar	1	—	1	2	—	2	—	—	—	—	—	2	1	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—	5	8	13	
Matsmältningsorganens sjukdomar	5	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	8	4	12	
Urinorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4	
Rörelseorganens o. bensystemets sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Svulster	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5
Våldsam död: olyckshändelse eller våda . .	—	—	—	—	1	—	2	—	—	1	—	7	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	12	3	15
själfmord	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Ej uppgifven dödsorsak	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	7	6	13
Summa	16	7	3	4	7	2	2	—	1	—	4	1	29	14	19	12	19	14	2	7	—	—	—	102	61	163	

Tab. 22. Dödsorsakerna i Göteborg år 1907 bland främlingar.

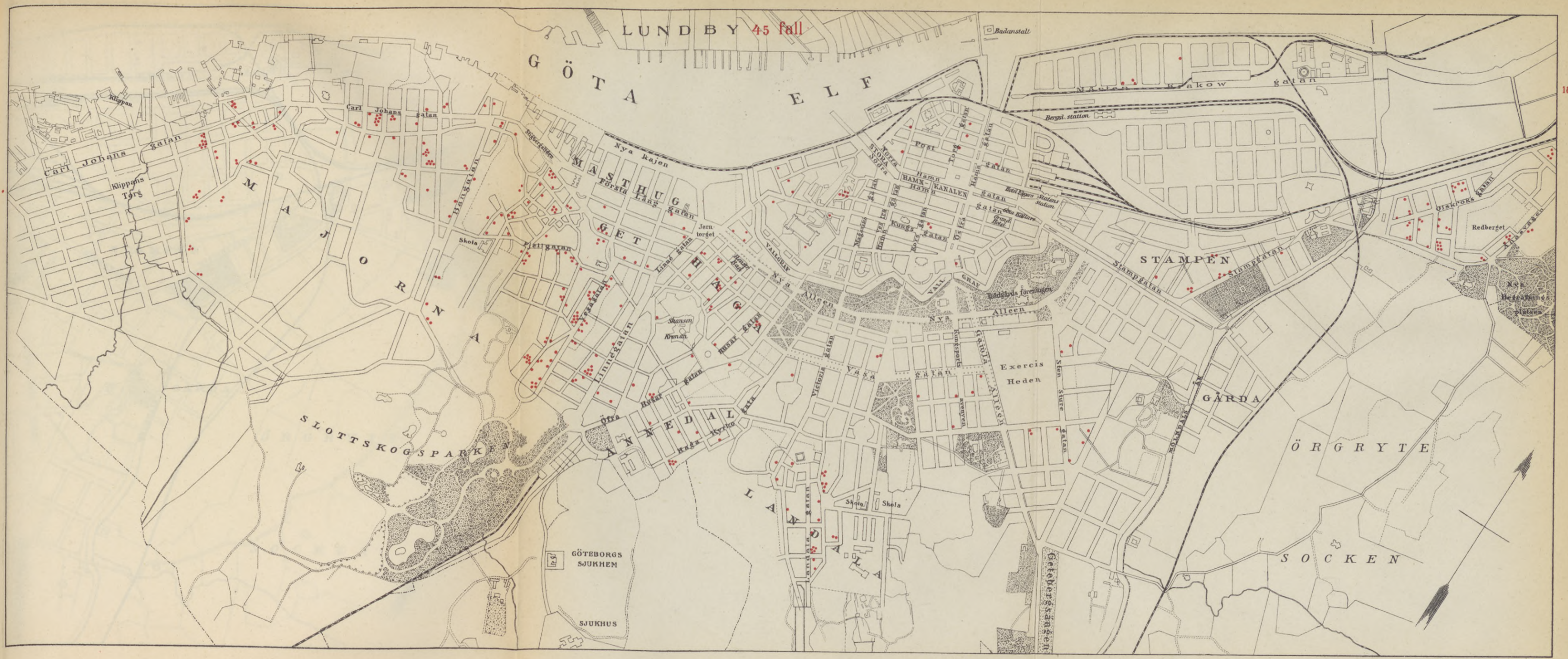
	De aflidnas lefnadsålder.											Summa										
	0-6 månader	6-12 månader	1-5 år	5-10 år	10-15 år	15-20 år	20-40 år	40-60 år	60-80 år	Öfver 80 år	Okänd ålder	Mankön	Kvinkön	Båda								
	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.	m. kv.											
Ålderdomssjukdomar.....	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	3	3	—	—	5	5	10					
Akuta infektionssjukdomar.....	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3					
Kroniska infektionssjukdomar.....	—	—	—	—	—	1	7	—	1	1	—	1	—	—	8	3	11					
Nervsystemets sjukdomar.....	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1					
Andningsorganens sjukdomar.....	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2					
Matsmältningsorganens sjukdomar.....	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1					
Urinorganens sjukdomar.....	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	1	2					
Svulster.....	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	2	2	4					
Våldsam död: olyckshändelse eller våda...	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4					
Summa	1	1	2	1	—	—	—	1	2	11	1	1	2	4	4	3	3	—	—	24	14	38

Tab. 24. Jämförande öfversikt af antalet dödsfall i folksjukdomarne samt några andra sjukdomar i Göteborg åren 1898—1907.

	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	Medeltal för de 10 åren
Smittkoppor.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mässling	32	38	27	—	—	173	—	—	28	23	32
Skarlakansfeber	9	27	17	5	49	34	13	7	8	13	18
Fläcktyfus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarmtyfus	15	10	6	7	11	11	3	20	13	8	10
Rödsot	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Epidemisk influensa	—	17	12	12	9	1	7	4	2	5	7
Epidemisk hjärnfeber	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—
Kikhosta	17	30	44	45	50	12	32	52	28	20	33
Difteri och strypsjuka	19	18	18	13	15	13	15	17	24	29	18
Varfeber	13	13	15	7	13	8	7	10	20	15	12
Barnsängsfeber	1	3	2	—	—	1	3	2	2	—	1
Lungsot	318	332	369	354	347	350	350	412	439	367	364
Hjärttuberkulos	74	61	103	80	84	89	70	64	57	65	75
Luftrörsinflammation, akut och kronisk.....	76	73	88	88	98	94	112	82	113	116	94
Lunginflammation	160	159	177	146	125	100	105	115	113	150	135
Inflammation i mage o. tarmar, akut o. kronisk	102	143	126	171	87	117	126	170	110	100	125

LUNDBY 25 fall

G Ö T A E L F

STAMPEN

SLOTTSKOGSPARKEN

GÖTEBORGS SJUKHEM

SJUKHUS

ÖRGRYTTE

SOCKEN

ödsfall i tuberkulos. Lungtuberkulos. Annan tuberkulos.

